

hmeljar

GLASILO DELAVCEV IN KMETOV
SOZD HMEZAD

LETO LIX
NOVEMBER 1989

- Tovarniških glasil ne smemo ukinjati
- Zadnji biznis je goljufati občino
- Ali lahko pijemo cenejše mleko?
- Jajca varujejo pred rakom

Hmeljar je začelo izdajati maja 1930. leta Hmeljarsko društvo za Slovenijo kot štirnajstnevnik. Izhajal je do okupacije aprila 1941. Janu-
arja 1946 je začel svoje po-
slanstvo kot glasilo Hmeljar-
ske zadruga Hmezad. Sedaj
ga izdaja delavski svet SOZD
Hmezad Žalec. Za obveščanje
in strokovno delo med hme-
ljarji in delavci je Hmeljar
prejel priznanje Zveze sindi-
katov Slovenije in Društva no-
vinarjev Slovenije, Savinovo
priznanje občine Žalec in pri-
znanje Poslovnega združenja
za hmeljarstvo, živinorejo,
sadjarstvo in vinogradništvo
Strya Celje — Maribor.

**PREDSEDNICA URED-
NIŠKEGA ODBORA:** Mari-
ja Kroflič. Člani: Darko Si-
mončič, Pavlina Glušič, Jožica
Krajšek, Nives Korber, Milan
Kolar, Leopold Škafar, Bojan
Podkrajšek in predstavnik In-
stituta za hmeljarstvo in pivo-
varstvo mag. Milan Žolnir.

UREDNIŠTVO: Glavni in
odgovorni urednik in novinar
Marjana Natek. LEKTORI-
CA: Anka Krčmar. Uredni-
štvo je SOZD Hmezad, Ulica
Žalskega tabora 1 v Žalcu, te-
lefon (063) 714-141. Hmeljar
izhaja enkrat mesečno v 6300
izvodih. TISK ČGP Večer
Maribor. Na podlagi mnenja
Sekretariata za informacije
pri IS Slovenije je oproščen te-
meljnega prometnega davka.
Poštnina plačana v gotovini.

Hmeljar je glasilo SOZD
Hmezad, SOZD HMEZAD
združuje Kmetijstvo Žalec,
Hram Šmarje pri Jelšah,
Kmetijstvo Ilirska Bistrica,
Kmetijska zadruga »Drava«
Radlje, Sadjarstvo Miroslan
Petrovč, Vrtinarstvo Celje,
Kmetijska zadruga Savinjska
dolina Žalec, Inženiring, Kme-
tijska zadruga Slovenska Bi-
strica, Celjske mesnine, Mle-
karna Celeia Arja vas, Hme-
zad Export import Žalec,
Strojna Žalec, Minerva Zabu-
koviča, Golding Žalec, Agrina
Žalec, Jata Zalog Ljubljana,
Tajfun Planina, Interna banka
Hmezad, Hranilno kreditna
služba kmetijstva in gozdar-
stva Žalec, DS Služba pravne
pomoči in Skupne službe
SOZD Hmezad.

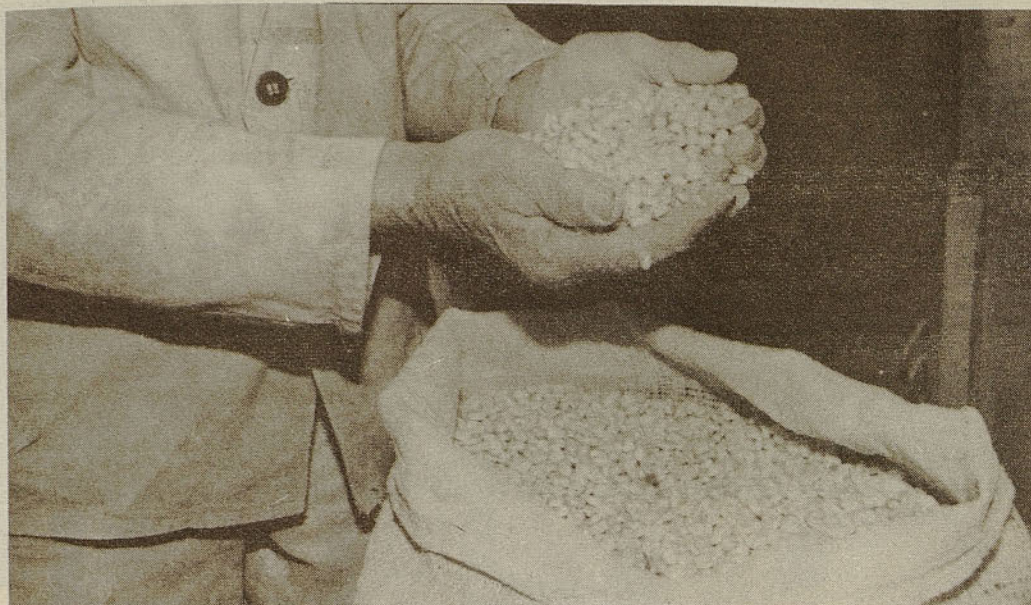

Foto: Ljubo Korber

Kmetijstvo Žalec

Izguba zaradi manjšega pridelka

Družba vse do nedavnega ni
omogočala, da bi si živinorejske in
izvozno usmerjene proizvodnje
ustvarjale lastna sredstva. Zato je
manjši pridelek hmelja v Kmetij-
stvu Žalec letos toliko bolj zaskr-
bljujoč. Zaradi izredno slabih
vremenskih razmer so letos pri-
delali 30 odstotkov manj hmelja,
oziroma 440 ton manj kot v nor-
malnih letih, kar vrednostno po-
meni 88 milijard dinarjev manj
dohodka. Manjši pridelek so
imeli tudi v ostali rastlinski pro-
izvodnji, pšenice in koruze je bi-
lo za skoraj tri milijarde dinarjev
manj. Vrh vsega se je letos še po-
večal izpad prihodka v prirerji
mleka, ki bo po ocenah znašal
nad 8,5 milijard dinarjev. Sled-
nje je predvsem posledica med
proizvodnimi in prodajnimi ce-
nami mleka, ki ga v Kmetijstvu
Žalec namolzejo 54 tisoč hektoli-
trov.

Poleg slabe letine so takšen re-
zultat povzročile cene vhodnih
surovin, ki so rasle hitreje od cen
pridelkov. Umetna gnojila so se
podražila za 1500 odstotkov, za-

ščitna sredstva za 1290, nafta
1300 in koruza v krmilih za 972
odstotka. Cene pridelkov so ra-
sle znatno hitreje in hmelju je ce-
na rasla po tečaju 31. 8. za 843
odstotkov, cena mleka 834, mesa
850 in pšenice 1000 dostotkov.

Za 1422 odstotkov so se v
osmih mesecih povečali stroški
kapitala in tako so v Kmetijstvu
Žalec plačali za obresti nad 61
milijard dinarjev. Ob vseh so
najmanj narasli stroški dela, za
620 odstotkov, do konca leta pa
bo indeks po ocenah 825 odsto-
tkov. S to rastjo letos niso dose-
gali niti poprečnega osebnega
dohodka v republiki, ki je bil ju-
lija nekaj nad sedem milijonov
dinarjev, v Kmetijstvu Žalec pa
6. milijonov 598 tisoč dinarjev.

Po mnenju odgovornih ceno-
vna neskladja in prenešana infla-
cija iz ostalih gospodarskih panog
rušijo osnove za normalno go-
spodarjenje. Najbolj je to očit-
no pri izvozno usmerjenem kme-
tijstvu, saj tečaj dinarja zaostaja
od 20 do 40 odstotkov od vho-
dnih surovin. Hmeljarji v izvozu

ustvarjajo 90 odstotkov neto de-
viznih prilivov, zaradi dejavnosti
pa ne morejo ustvarjati učinkov s
praviloma cenejšimi uvoženimi
surovinami.

Lahko bi govorili že o diskri-
minaciji panoge, saj imajo nižje
stimulacije kot nekatere druge
panoge v kmetijstvu. Prizadeva-
nja za selektivno kreditiranje
hmeljarske proizvodnje zaenkrat
še niso obrodila sadov, čeprav na
ta način država kreditira — na
primer — proizvodnjo tobaka.

Pripravlja se

Zastopstvo Eternita

Hmezad Export-import bo že letos
podpisal pogodbo o zastopanju avstrij-
ske firme Eternit iz Vöcklabrucka, ki
slovi po kakovostnih strešnih kritinah,
izolacijskih in fasadnih materialih.
Prodajo na domačem tržišču bo prevzel
Gramex iz Ljubljane, s tem se bo po-
nudila možnost uvoza večjih količin teh
materialov, ki so se v preteklih letih
uvažali posamično. Vse te materiale bo
po napovedih možno kupiti za dinarje
in kljub temu, da bodo nekoliko dražji,
ni bojazni, da ne bi bilo kupcev. Poleg
tega naj bi bil to začetek dolgoročnega
sodelovanja s Eternitom, saj bodo za
njihove potrebe tudi izvažali materiale
za proizvode. Eden izmed njih so tufi iz
Zaloške gorice. Naslednja faza pa bo
prenos določenega dela proizvodnje v
Jugoslavijo. »To pa je tudi naš dolgo-
ročni cilj. Eternit je letos že uvedel svo-
jo proizvodnjo na Madžarskem,« je po-
vedal Milan Verdenik, vodja zunanje-
trgovinskega oddelka.

CELJSKE MESNINE

POKROVITELJ NASLOVNE STRANI

OKUS DOMAČNOSTI

Klobasa za kuhanje je narejena po receptih starih mesar-
jev. Iz mesa — govejega in svinjskega — in z domačimi dodat-
ki: soljo, poprom in česnom. Tudi dimili so jo tako, da prijet-
no diši po tistem znanem vonju. Če ne verjamete, jo poskusite,
še prej pa jo seveda zahtevajte pri vašem prodajalcu.

Foto: Ljubo Korber

Kmetje pridelujejo jabolka na 106 hektarjih

Samo s sadjarstvom se ne preživlja skoraj nihče

V zadnjih letih so v Kmetijski zadrugi Slovenska Bistrica pospešeno obnavljali in širili nasade jablan, lani so jih obnovili 5 hektarjev predlani pa kar 22. Ta dejavnost pa v tej zadrugi ni nova, kmetje so se zanj odločali predvsem zaradi primernih terenov in navsezadnje denarja, ki ga je družba namenjala za razvoj. Jabolka pridelujejo na 106 hektarjih, in največji sadjar jih ima okoli 7 hektarjev, večina med 4 in 5, najmanjši pa okoli hektar. Kot je povedala tehnologinja za sadjarstvo Marija Pšeničnik, so le redki, ki se v tej zadrugi preživljajo samo s sadjarstvom.

V zadrugi so letos odkupovali kilogram jabolk po 8000 do 10.000 dinarjev, kar je bila akontacijska cena. Njihovi kmetje so pridelali okoli 1500 ton in v zadrugi so odkupili večino pridelka. »Večji sadjarji prodajajo tudi sami,« je povedala Marija Pšeničnik. Del pridelka so prodali že takoj, predvsem sindikalnim or-

ganizacijam, kar je ugodneje kot skladiščiti. Tako bodo v hladilnico spravili okoli 300 ton jabolk.

Zadruga kmetom zagotavlja odkup, nabavo zaščitnih sredstev, mineralnih gnojil in pospeševalno službo. Sklepajo tudi pogodbe, kjer jim zagotavljajo akontacijsko ceno in poračun, če sta le-

tina in predvsem prodaja ugodna.

Pospeševalna služba jim večkrat pripravi razna predavanja, recimo strokovni prikaz rezi, obiskujejo kooperante in jim pomagajo z nasveti. »Zaščita in rez seveda najbolj zanimata predvsem mlajše sadjarje, kjer je potrebno več nasvetov. Letos je bil pridelek izredno dober, čeprav je bilo nekaj težav s škrlupom in plesnijo.«

Na bistriškem področju se je zadnja leta precej razmahnilo pridelovanje jagodičevja. Štirideset pridelovalcev ima okoli 15 hektarjev robid, 5 hektarjev ribe-

Marija Pšeničnik

za in 40 arov malin. Po besedah Pšeničnikove so ribez v zadnjih letih precej skrčili, predvsem zaradi nizkih cen. Prav tako tudi v vinogradništvu kmetje zadnja leta niso videli prave perspektive in v zadrugi letno odkupijo okoli 200 ton grozdja, ki ga prodajo bistriškemu kombinatu. Za spoznanje boljše cene so bile letos, ko so za kilogram grozdja dobili od 25.000 do 30.000 dinarjev.

m

Hmezadovi članci sta ustanovili skupno podjetje

Ob izvozno naravnanim programu

RAČUNAJO NA SOVLAGANJE TUJEGA PARTNERJA

Že v prejšnji številki Hmeljarja smo poročali o pozitivnih premikih v šempetrskem PLI, bivšem delu Lika Savinje, ki ga je pred slabima dvema letoma prevzela Strojna Žalec. Pri iskanju ustreznega programa sta našli skupni interes Hmezadovi članci: Hme-

zad Export-import in Strojna in sta tako v prvi polovici oktobra podpisali pogodbo o ustanovitvi novega podjetja — družbe z omejeno odgovornostjo. S tem je rešena usoda tega lesnega obrata in v njej je poleg redno zaposlenih dobilo delo še 25 delavcev.

Razlog za ustanovitev novega podjetja je predvsem izvozno naravnani proizvodni program, saj bodo na konvertibilni trg prodali kar 65 odstotkov celotne proizvodnje. Največji zaslužek si pri tem obetajo do izdelave kopalniških vrat iz masivnega lesa, zahtodno nemškemu partnerju naj bi jih letno dobavili 48 tisoč kvadratnih metrov. Poleg tega bodo razžagali 4500 kubičnih metrov lesa, od tega 1500 za izvoz, storitveno razžagali 6000 kubičnih metrov hlodovine in 10 tisoč kvadratnih metrov ladijskega opaža.

Z izvozom bodo po predvidevanjih zaslužili okoli 3 milijone zahodnonemških mark.

Hmezadova izvozna hiša je v novo ustanovljeno podjetje vložila 16 milijard kapitala, kar znaša 51 odstotkov, 49 odstotkov pa Strojna Žalec s 15 milijardami dinarjev. Sovlagateljem so vrata še vedno odprta, z nemškim kupcem njihovih izdelkov pa se dogovarjajo o sovlaganju.

Ob tem obetavnem programu je bil podpis pogodbe za ustanovitev skupnega podjetja nadvse slovesen.

Med podpisom pogodbe o ustanovitvi skupnega podjetja, Branko Hiti, predsednik delavskega sveta v Hmezad Export-importu in direktor te organizacije Ivo Bračun ter Branko Robič, direktor tozda PKM.

Ivan Debelak — kandidat za Kraigherjevo nagrado

Glavni direktor Agrine Žalec Ivan Debelak je eden izmed kandidatov za Kraigherjevo nagrado 1990, ki jo vsako leto podeljuje Gospodarska zbornica Slovenije za izjemne dosežke trajnejšega pomena pri uresničevanju poslovnih in razvojnih ciljev organizacij združenega dela v gospodarskih dejavnosti. Za to nagrado kandidira dvajset direktorjev, podelili pa jih bodo pet.

Bočni mulčer je novost v Jugoslaviji

TOZD Strojne Zalec — Proizvodnja kmetijske mehanizacije se že vrsto let uvršča med teče proizvajalce kmetijske mehanizacije. S svojimi izdelki si prizadeva zadovoljiti kupca in mu tako olajšati delo. Ker se tehnološke zahteve kmetijske proizvodnje in ekologije vedno bolj zaostrejuje, je potrebno temu prilagajati tudi mehanizacijo.

V smislu teh zahtev je Strojna v letu 1988/89 razvila nekaj novih strojev in jih ponudila tržišču.

Prvi od teh strojev je mulčer SMS-110 in in SMS-150 B v bočni izvedbi, ki je novost v Jugoslaviji. Razvoj je finančno podprla tudi občinska raziskovalna skupnost Zalec.

Mulčer priključimo na traktor enako kot rotacijsko kosilnico in se uporablja za mulčenje in drobljenje trave ter ostalih rastlin. V kmetijstvu je namenjen za delo na terasah (nagibi teras v sadovnjakih in vinogradih), v komunali pa za čiščenje obcestnih bančin in jarkov.

ge. Delovna širina stroja je 0,6, višina rezi 10—1300 mm, število kladiv 16 kosov, masa stroja 60 kg in potrebna moč agregata 7 KW.

Tretji priključek je mulčer SM180-D. Namenjen je za mulčenje trave v nasadih jabolk in lešnikov med vrstami in v njej. Mulčenje v vrsti nasada med debli mu omogoča bočno gibljivo kolo. Priključiti ga je možno na traktor z močjo 30 KW, delovna širina stroja pa je 2,3 metra.

DOZIRNA TEHTNICA ZA PRIDELOVALCE KROMPIRJA

Vsem intenzivnim pridelovalcem krompirja je namenjena dozirna tehtnica DT-150. Uporablja se predvsem za embaliranje krompirja v vreče v različnih velikostih in težah. Uporabljamo jo lahko v liniji skupno z prebiralnikom krompirja PK-4000 ali samostojno. V eni uri je možno stehati in napolniti od 100 do 150 vreč krompirja, priključi pa se na elektromotor 0,37 KW.

Milan Gostečnik

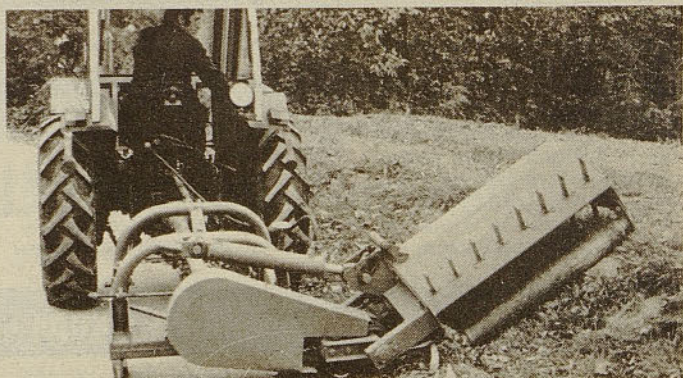
Tehnični podatki:

	SMS 110 B	SMS-150 b
— delovno območje	— 65° + 90°	— 65° + 90°
— delovna širina	1 m	1,5 m
— bični zamik	0,8 m	0,8 m
— transportna višina	1,8 m	2,2 m
— transportna širina	1,6 m	1,6 m
— masa stroja	380 kg	440 kg
— potrebna moč traktorja	35 KW	45 KW

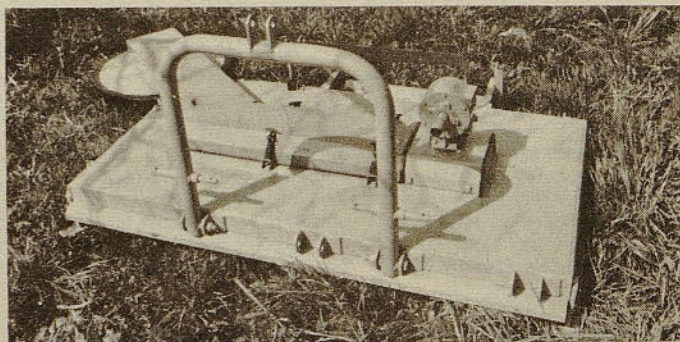
MULČER ZA MANJŠE VINOGRADNIKE

Drug od pripomočkov v kmetijstvu je mulčer MS-60. Namenjen je manjšim vinogradnikom in sadjarjem za drobljenje rozg

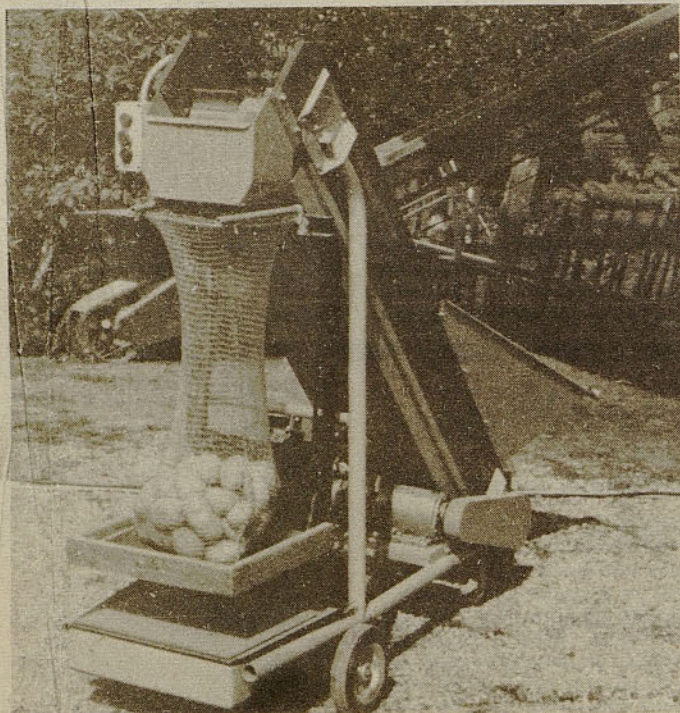
in mulčenje trave. Uporablja se tudi za čiščenje okolja, kjer s kosilnico to ni možno. Priključimo ga na vse enosne agregate Gorenje Muta, Labin Progres, IMT, BCS — 601, 602, 715, 720 in dru-

Mulčer SMS — 110 v bočni izvedbi

Mulčer SM 180—D za mulčenje trave v nasadih jabolk

Dozirna tehtnica za pridelovalce krompirja

Kapljичni namakalni sistem

MONTIRAJO GA V NASADU HRUŠK

Sredi oktobra so v tozdu Strojne, Gramesu, začeli postavljati kapljичni namakalni sistem v Sečovljah, kjer bodo namakali 57 hektarjev hrušk. To je že četrti večji projekt, kjer bodo postavili omenjeni namakalni sistem, ki je v celoti izdelan po lastnih zamislih in so ga razvijali sedem let. Poleg že omenjenega kapljичnega sistema, so razvili proizvodnjo in montažo stabilnih namakalnih sistemov z razpršilniki. S tem zagotavljajo celovito ponudbo, saj so namakalni sistemi primerni za pokrite površine oziroma rastlinjake in površine na prostem. Za slednje izdelujejo sistem s centralnim filtriranjem vode, če gre za nov objekt, in lokalnim, kadar se sistem priključi na obstoječe hidrantno omrežje.

Dogovor je osnova poslovnega dogodka

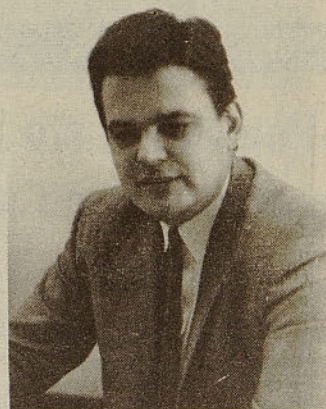
V Agrini Žalec so takoj po sprejetju zveznega zakona o finančnem poslovanju — pred dobrim mesecem — pripravili nove pogodbe za poslovne partnerje. Od kakovostnih pogodb bo v bodoče odvisna uspešnost poslovanja, saj ima po zakonu pomembno vlogo pri opravljanju gospodarskih in finančnih poslov. Kaj te novosti pomenijo in kaj bo to pomenilo za poslovanje podjetja, je bilo vprašanje, ki smo ga zastavili Lojzetu Posedelu, pomočniku direktorja za finance. Takole je razložil:

»Ob sprejetju zakona o finančnem poslovanju je prenehal veljati večletni zakon o zavarovanju plačil, ki je dolžnika obvezoval, da je svoje obveznosti poravnal v petnajstih dneh ali zavaroval z menico oziroma s kakšnim drugim instrumentom zavarovanja plačil. S tem je bilo zagotovljeno plačilo vsaj osnovne fakture, veliko težje pa je bilo izterjati obresti, ki jih je inflacija razvrednotila, če jih je bilo potrebno iztožiti. Sodišča so zaradi obilice dela zelo počasna.

Dvakrat preloženi zakon o finančnem poslovanju tako torej velja od začetka oktobra in je prinesel veliko sprememb, ki bodo lahko usodno vplivale na posamezno podjetje. Osnova vsem poslovnim dogodkom je dogovor, pogodba ali drugačna oblika sklenjenega posla. Posebno pozornost je pri tem treba nameniti sklepanju posla, kjer se točno opredeljuje način plačila za čas med dnevom nastanka obveze

plačila in njegovim dospeljem ni predpisan niti način niti višina obrestne mere. Vse je stvar dogovarjanja in plačilo se poleg ostalih instrumentov lahko zavarujejo z akceptnim nalogom, ki je hkrati instrument plačilnega prometa. Toda v primeru, da na žiro računu dolžnika ne bo dovolj denarja za izplačilo vseh obveznosti, se bo ekceptni nalog uvrstil v evidenco neporavnanih obveznosti.

Naslednja novost je plačilo upnikom pred izplačilom osebnih dohodkov. Vrtni red je tako naslednji: prispevki in davki, zjamčeni osebni dohodki, sodne izterjave, upniki in nazadnje

Lojze Posedel

osebni dohodki nad zjamčenimi.

Novi zakon o obligacijskih razmerjih seveda še omogoča poslovanje z nelikvidnimi partnerji, saj se obveznosti lahko poravnajo s kompenzacijami, cesijo; prevzemom dolgov in asignacijami.«

-m. n.

Pridelali so 700 ton zelja

Do prve polovice oktobra so v Kmetijski zadrugi Ilirska Bistrica odkupili okoli 700 ton zelja. Poleg tega so dokupili še 80 ton varžinskega zelja, predvsem zato, da so ga lahko začeli prej kisati.

V tamakajšnji zadrugi imajo 48 kmetov — pridelovalcev zelja, ki večino prodajo v zadrugo. To območje je že desetletja znano po pridelovanju in kisanju zelja, saj so imeli zeljarno že pred desetletji. Pred osmimi leti so jo obnovili in razširili, tako da imajo sedaj 24 bazenov, v enega spravijo okoli 20 ton svežega ribanega zelja.

V času ozimnice so letos prodajali tudi sveže zelje v glavah,

večino pa ga zrežejo in skisajo. Nekaj ga kisajo tudi v glavah.

Večino pridelka prihaja na tržišče v polkilogramskih vrečkah, ki ga polnijo z obnovljenim parkirnim strojem, nekaj pa tudi v plastičnih sodčkih. Kot je povedala tehnologinja za zeljarstvo, je konkurenca tudi pri zeljarjih vse hujša. V bližini je namreč ogulinska zeljarna, ki je od kmetov odkupovala zelje po 700 dinarjev za kilogram in tako bodo verjetno cene kisanega zelja toliko nižje. V ilirskobistriški zadrugi pa so odkupovali zelje od 1500 do 2000 dinarjev po kilogramu, kar pa je le akontacijska cena.

Državno odlikovanje Milki Kukovec

Milka Kukovec, vodja Hmezadove samopostrežne restavracije v Celju, je prejela državno odlikovanje — red zaslug za narod s srebrno zvezdo. Sredi oktobra so jih podelili v hotelu Evropa še štirim zaslužnim delavcem v gostinstvu in turizmu na celjskem območju.

Cestitamo!

Rekli so:

Zlatko Jenko, direktor Kmetijske zadruge Ilirska Bistrica

»O tem smo že večkrat razpravljali na različnih sestankih, vendar ne morem reči ničesar dokončnega. Prav tako ne, kako bo z našim članstvom v bodočem Hmezadu. Breme nas polpretekla zgodovina in slabi odnosi. Vse to se je letos izboljšalo, pri tem mislim delo razvojnega oddelka. Predlagana oblika bodočega Hmezada je za nas zanimiva, saj bi to pomenilo razbremenitev in bolj kakovostno delo. Kako se bodo odločili kmetje in delavci, je vprašljivo, saj ti prav tako kot obe zvezi niso posebej naklonjeni povezavam. Vse bi bilo veliko bolj enostavno, če bi bil že znan zakon o združništvu.

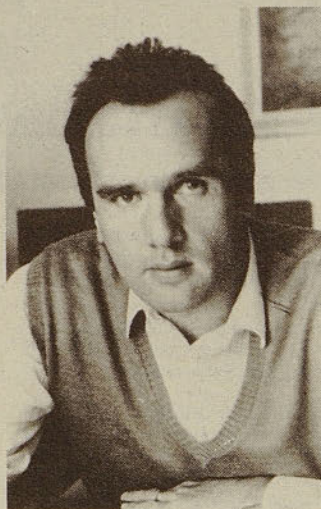
»Pomembni sta kakovost in stimulatивно nagrajevanje«

Je mar o gospodarjenju sploh še možno govoriti ob inflaciji, ki je že zdavnaj porušila vsa razmerja, med vhodnimi in izhodnimi surovinami, med proizvajalcem, trgovino in potrošnikom. Po besedah Nenada Dronjaka, vodje prodaje v Celjskih mesninah, tako dragi izdelki še niso bili nikoli, kar na eni strani pomeni zmanjšano kupno moč in na drugi vse dražje vhodne surovine. Pri prašičih, denimo, so se cene povišale od treh na šest mark, toda če bi vprašali rejca, se tudi s temi cenami ne bi pohvalil. In kako se tem razmeram prilagajajo v Celjskih mesninah?

»Kakovost je na prvem mestu,« trdi Nenad Dronjak. Prizadevanja zanjo pa se začnejo že v najosnovnejših delovnih procesih. Le-tako je možno pričakovati tudi dobre končne izdelke. »Vsega se ne da narediti čez noč in na hitro, kajti to je proces, v katerem je možno narediti vsako leto kaj novega. Pri tem se zave-

damo, da nikoli ni tako dobro, da ne bi moglo biti še boljše.«

Šele potem se bo takšen izdelek potrdil pri potrošniku, ki pa nobenega proizvajalca ne išče brez razloga, temveč se mu mora le-ta sam približati. V Mesninah so v ta namen pripravili cel sklop akcij in ena od njih je akcijska prodaja, v oktobru, ob kateri so

Nenad Dronjak

hkrati prodajali še nov proizvod — klobaso za kuhanje. »Prodajali smo še hmeljarsko posebno in francosko klobaso do trideset odstotkov ceneje. Namen vsega

je bil, da bi potrošniki naše izdelke spoznali in, v bodoče tudi zahtevali, če bodo z njim zadovoljni. Kajti sedaj so zahteve pri nakupih sila neopredeljene in proizvajalca ponavadi izbere kar trgovec.« Poleg tega in seveda sindikalne prodaje so se v Mesninah odločili še za prodajo po delovnih organizacijah in seveda za »cenejše petke« v Mesninah.

Ob vseh prizadevanjih za boljšo kakovost se globoko zavedajo, da bodo to le pobožne želje, če ne bo urejenega stimulativnega nagrajevanja. »Rezultat ni odvisen od nekaj ljudi, temveč od vseh zaposlenih. Merilo vsega je dober osebni dohodek in lažje je delati z ljudmi, če je nagrajevanje urejeno. Na tem področju smo že naredili korak naprej, ni pa to še v celoti rešeno, in šele takrat bo dalo delo boljše rezultate, oziroma odnos do dela in do vsega, kar se dogaja v organizaciji. Zatorej razmišljamo, kaj vse še moramo narediti, da bo povprečna plača tisoč mark.«

—van.

Sodelovanje Hmezada z Landwirtenverband

1. oktobra je bila podpisana pogodba o dolgoročnem proizvodno tehničnem sodelovanju med Hmezad Export-importom in avstrijsko firmo Steirisher Landwirtenverband. Med drugim je ta firma vodilni avstrijski proizvajalec semenskega blaga in na tem področju vidijo v Exportu velike možnosti sodelovanja. Z Landwirtenverband, ki združuje večji del poljedelske proizvodnje v avstrijski Štajerski, bo sodelovalo več Hmezadovih članic.

»Nismo niti na začetku tržnega gospodarstva«

Predsednik slovenskega izvršnega sveta Dušan Šinigoj se je v drugi polovici oktobra v prostorih Agrine v Novem Celju pogovarjal z direktorji delovnih organizacij žalske občine. Med drugim je ocenil, da trenutno nismo niti na začetku tržnega gospodarstva, inflacija je privedla do tega, da ne zmoremo pokrivati niti takšnih osnovnih dajatev kot so

pokojsnine.

O inflaciji je Šinigoj dejal, da je to politični in ne gospodarski problem. »Treba se je dogovoriti, kaj hočemo, kajti ni se zgodilo, da bi v boju proti inflaciji uspela država, ki ni dosegla konsenza.« Veliko je bilo slišati o razvojnem dinarju. Razložil je, da Slovenija razmišlja o tem, da bi razvojni dinar transformirali v

rizični kapital države, ki bi ga Slovenija vložila kot svoj kapital v podjetje.

Opozoril je na nejasnosti okrog lastništva podjetij. Slovenski izvršni svet razmišlja, da bi z začasnim odlokom ali zakonom družbeno lastnino spremenili v državno in jo prenesli v upravljanje kolektivom. Druga možnost so na primer delavske delnice.

Uredili kotichek akcije prodaje

Nič več ne bo potrebno iskanje cenejših izdelkov, ki jih prodajajo v blagovnici Agrine v Žalcu. V ta namen so oktobra uredili prikupen kotichek oziroma »hišico«, kjer bo dnevna akcijska ponudba. Poleg oddelkov blagovnice bodo pritegnili še druge proizvajalce — grosiste, ki bodo želeli prodajati na ta način. Slavica Toplak, ki bo vodila to akcijsko prodajo, trdi, da bodo pri tem iskali najugodnejše dobavitelje. »Idej imamo veliko, za vsak dan eno,« pravi.

S to ponudbo se je blagovnica Agrina vključila v akcijo Novega tednika in Radia Celje, ki je izbiral odlično hišo.

Razprodaja ali prehod v boljše gospodarjenje

Zakon o podjetjih je sprožil val reorganizacij. Do 31. decembra se morajo ozdi spremeniti v podjetja. Čeprav obstaja nevarnost formalizma in kampanje, ker za optimalno preobrazbo ne moremo za vse predpisati istega roka, vendarle potekajo bolj vsebinsko kot one v obdobju 1976—78, ko so morala vsa podjetja postati ozdi.

V sedanji reorganizaciji si številna podjetja prizadevajo, da kljub določenemu—kratkemu roku njihova preobrazba ne bi bila le formalna. Med številnimi rešitvami se zdi, da se trenutno v slovenskem prostoru uveljavlja model holdinga, ki zaradi pretežno konglomeratne oblike naših podjetij pomeni dokaj naraven pot iz ozda v podjetje. Ta varianta omogoča decentralizacijo, očiščenje stranskih dejavnosti, specializacijo služb, obenem pa ohranja prednosti večjih organizacij na področju dolgoročne strategije, financiranja in marketinga.

Holding ostaja družbeno podjetje, prevzema poslovne sklade posameznih podjetij in z večinskim deležem v kapitalu ohranja nadzor nad njimi. Podjetja v holdingu se ob nastanku oblikujejo kot mešana podjetja v katerih ima kapital že znane lastnike, ki so poleg matičnega holdinga še domače ali tuje pravne ali fizične osebe. Podjetja, ki so v holdingu, pridejo tako do normalne finančne strukture z znanimi lastniki, s tem pa tudi do normalnega nadzora nad svojim poslovanjem. Vendar je za dokončno rešitev tituliranja družbene lastnine to očitno lahko le prehodnega pomena, ker se moramo takoj vprašati, kdo je lastnik holdinga. Vsekakor to ne morejo biti menedžerji niti zaposleni v holdingu, saj bi to pomenilo, da lahko holding prodajo in si kupnino razdelijo. Očitno je, da menedžerji holdinga igrajo le vlogo agenta pravega lastnika, ta pa še vedno ostaja nedoločen, če so v nakup pritegnjeni vsi možni kupci.

Iz povedanega je razvidno, da s holdingi deloma rešujemo problem razmerja principal-agent, in sicer na operativnem področju. Za mešana podjetja vprašanje, kdo je končni lastnik, ne bo več pomembno. Posamezna podjetja v holdingu bodo imela jasne lastnike in s tem možnost za vzpostavitev jasne menedžerske upravljalke strukture. Prehod na holdinge ima tako kot kakršnakoli druga lastninska transformacija svoj smisel le, če vodi k vzpostavitvi učinkovite motivacijske strukture in učinkovitega menedžmenta. Ključno ekonomsko vprašanje, ki se pri takih transformacijah postavlja, je, ali bodo po taki transformaciji na krmilo holdinga in podjetij v holdingu prišli taki ljudje, ki so motivirani in sposobni iz obstoječega fizičnega in človeškega kapitala izvleči kar največ. To je mogoče le takrat, kadar obstaja

prost trg za nakup in prodajo podjetij oziroma delov podjetij, kar pomeni, da mora biti izdelan sistem, po katerem lahko poljubna skupina ljudi, domačih ali tujih, po vnaprej določenem transparentnem postopku pod enakimi pogoji kandidira za nakup ali prevzem podjetja ali delov podjetja. To pomeni, da mora princip ali lastnik posredno ali neposredno preko svojih zastopnikov ali agentov določiti takšna pravila igre, ki bodo to zagotavljala, in vzpostaviti strokovno neodvisno arbitražo, ki bo odločala o tem, katera skupina lahko podjetje ali del njega kupi ali prevzame. Cilj te regulative je prav to, da želi država zagotoviti maksimalno ceno oz. kupnino svojih podjetij in da pridejo ta podjetja v roke tistih, ki lahko najuspešneje vodijo podjetja.

Za doseg maksimalne cene pri prenosu premoženja iz nede-finiranega družbenega lastništva v zasebno lastništvo je treba zagotoviti kar največjo konkurenčnost med možnimi kupci, ki so lahko kakršnakoli kombinacija domačih in tujih pravnih in fizičnih oseb.

Za zagotovitev kar največje kakovosti menedžerskih skupin, zlasti če želimo, da bodo skupine predvsem domače, je treba kar največ vlagati v njihovo usposobitev. Na kratko povedano: vsakomur, ki izpolnjuje pogoje in ki je motiviran za prevzem kateregakoli dela družbenega premoženja, je treba omogočiti, da svobodno oblikuje svojo podjetniško-menedžersko ekipo, ki potem lahko svobodno kandidira za prevzem ali nakup kateregakoli podjetja. Te skupine morajo imeti dostop do informacij o do-seđanjem poslovanju ciljnih podjetij in jim je treba pomagati pri njihovi usposobitvi za nakup oziroma prevzeme podjetij.

Tu se seveda srečamo z vprašanjem, kako naj domači ljudje kupujejo podjetja, ko večina ljudi likvidnega premoženja in prihrankov praktično nima. Pri tem si lahko pomagamo z izkušnjami svetovnih denarnih trgov kapitala v zadnjih desetih letih, kjer se je razvilo mnogo oblik nakupov podjetij, ki jih lahko s pridom uporabimo za naše potrebe. Med drugim so zelo uveljavljeni kreditni nakupi podjetij. To so transakcije, pri katerih investicijske banke in druge finančne institucije dajo posojilo menedžerskim skupinam za odkup podjetij. Praksa kaže, da je takšno posojilo v bistvu dvakrat zavarovano. Prvič s premoženjem podje-

tja in drugič s kakovostjo menedžerske skupine. Pokazalo se je tudi, da so odkupljena podjetja najuspešnejša takrat, ko pri odkupu in poznejšem kapitalnem upravljanju v veliki meri sodelujejo tudi delavci. Praksa tudi kaže, da kljub temu, da v zahodnih gospodarstvih zagotavljajo prostoto konkurenco med možnimi kupci podjetij, prihajajo v večini primerov uspešne ponudbe predvsem od obstoječega menedžmenta, zlasti zaradi notranjih informacij, ki jih ima o ekonomskem potencialu podjetja obstoječi menedžment.

Nakupi podjetij od menedžmenta in delavcev bi lahko bili poleg sedanjih poskusov holdinške transformacije podjetij tudi oblika preobrazbe naših podjetij. Treba bi jo bilo preizkusiti, saj je zanimiva zlasti zato, ker na operativnem nivoju rešuje probleme titularja, rešuje pa tudi problem motivacije udeležencev in problem menedžmenta. Medtem ko sedanje posebnosti holdinške transformacije dajejo vtis, da se zainteresirani udeleženci kot mačka okrog vrele kaše vrtijo okrog

vprašanja, v čigavem interesu sploh delajo te transformacije, pa je pri odkupu podjetij to popolnoma jasno. Menedžment in delavci odkupujejo podjetja zato, da realizirajo profit in kapitalni dobiček. Čimprej se bo potrebno sprijazniti s tem, da ni mogoče graditi učinkovitega gospodarstva brez močnih podjetij, tako majhnih kot velikih, močnih podjetij pa ni brez močnih menedžerjev in kapitalsko motiviranih delavcev. Potrebno se bo sprijazniti tudi z diferenciacijo v dohodku in premoženju Slovencev v odvisnosti od njihovega prispevka k dobičku in premoženju podjetij. Tako kot se nam je uspelo sprijazniti s tem, da vodilni športniki v panogah, ki pritegnejo veliko gledalcev, dobivajo zelo visoke nagrade, se bomo morali sprijazniti tudi s tem, da bodo tisti menedžerji, ki so v konkurenčnem boju z drugimi sposobni generirati velike profite, dobivali zelo visoke dohodke, bodisi v obliki visokih plač, bodisi v obliki deležev v dobičku in kapitalu podjetij, ki jih vodijo.

GV.

Novi načini boja proti koloradskemu hrošču

Specialisti oddelka za entomologijo in fitopatologijo univerze v Kingstonu ZDA so v petih zveznih državah proučevali način zavarovanja krompirja pred tako imenovanim koloradskim hroščem s pomočjo entomopatogene glivice *beauveria bassiana*. Pa novem načinu je treba drugače kot po prejšnji metodi krompir poškropiti z vodno raztopino patogenih konidij, da bi uničili ličinke in žuželke. Krompir se obdelal s to glivico dvakrat: prvič takrat, ko so se ličinke izglele iz jajc, in drugič štiri dni po prvi obdelavi. Pri uporabi raztopine konidij glivice v dozi 6,62 krat 10—12 koidij na hektar (poraba

vode 935 litrov na ha) poginejo ličinke prvega in drugega rodu, in sicer jih pogine med 78,8 in 89,5 odstotkov.

Pridelek krompirja je po uporabi B. Bassiana znašal povprečno 244 stotov na ha, pri kontrolni skupini, ki je niso obdelali z glivico, pa 187 stotov na ha.

Povprečni pridelek na poljih, na katerih so uporabljali insekticid, je znašal 312 stotov na ha.

V sodobnem kmetijstvu si prizadevajo, da bi omejili uporabo kemikalij, zato da bi zmanjšali škodljive snovi v krompirjevih gomoljih in polagoma širijo uporabo mikrobioloških metod boja proti škodljivcem. TT

Sušenje žita s sončno energijo

V Veliki Britaniji so čedalje bolj razširjene sušilnice žit s preprostimi in ceneniimi sončnimi kolektorji, nameščenimi na strehah. Kolektor švedske firme sun star sestavlja črna tkanina, pregrnjena s prozorno valovito folijo. Med tkanino in folijo zrak poganja ventilator. S takšno konstrukcijo kolektorja narašča učinkovitost sprejemanja sončne energije, katere 80 odstotkov se prenaša na zrak.

V sušilnici prostornine do 800 ton ogrejejo zrak s tekstilnim kolektorjem površine 90 m² in ventilatorjem z močjo 26 kilowatov, tako da ima za 10 odstotkov večjo toploto kot zrak iz okolja in tako skrajšajo čas sušenja za 25 %.

Sončni kolektor lahko postavi dva delavca, oprema za sušilnico s kolektorjem vred pa stane 2500 funtov.

GV

OBČINA PA OBRTRNIKA VIDI SAMO TAKRAT, KO JE TREBA ODME- RITI DAVEK, TAKRAT, KO SE POTIŠ OB KON- STRUKCIJI NOVEGA STROJA, NI BLIZU NI- KOGAR

Vse preveč smo se nalezli tarnanja, da se v teh novih časih nič ne da, se ne izplača in tako naprej. Tisoč odgovorov bi lahko izbrskali na svetlo — zakaj. Zato je bil obisk pri Antonu Zupancu še toliko bolj prijeten. Že zato ker potrjuje, da je pomembna, uporabila bom prevečkrat zlorabljen frazo, volja. Le izprašati se je treba, kaj hočeš in potem je treba to tudi narediti. Brez tega bi verjetno Anton čepel v kakšni vrtnarici, saj so ga zdravniki pred desetimi leti skorajda popolnoma odpisali. S tem se danes štiridesetletni Anton ni sprijaznil, prodal je avto, spalnico in začel na svoje, kot obrtnik.

Toda beseda je pravišnja le pred državo, ki v isti koš meče tiste, ki se nečesa lotijo do konca življenja, in tiste, ki proizvod tudi sami razvijejo. Mirne vesti lahko zapišem, da je Anton pravzaprav bolj inovator — saj je naredil že najmanj štiri naprave po svojih zamislih. Prvi je bil varnostni lok za traktorje, cepilec drv, mikser in drobilec za koruzo in tudi priznanj za svoje izdelke je dobil toliko.

NAPRAVA ZA ODVZEM SILAŽE IZ KORITASTIH SILO- SOV

Letos pa je večino časa namenil konstrukciji stroja za odvzem silaže iz koritastih silosov. Zopet je moral prodajati, kajti nihče v

naši družbi ne upošteva, da bo nastalo nekaj koristnega. Spodbude od občinske raziskovalne skupnosti in Mega Žalec je dobil ravno toliko, da je plačal zamudne obresti za akontacijo. Vsega skupaj je dobil nekaj nad deset milijonov dinarjev.

»Nihče ti ne zaupa prej, dokler stroj ni končan, toda potem pravzaprav nikogar ne potrebuješ,« je negodoval. In dodal: »Na drugi strani pa so mi na inštitutu v Ljubljani povedali, da bi jim samo za razvoj ventilatorja na stroju odšteli 100 milijonov dinarjev.« Da si je prislužil denar za konstruiranje novega stroja, je nekaj časa oziroma tri me-

iz silosa. Vreden bo okoli 5500 mark. V dveh mesecih lahko naredim približno pet strojev, seveda ob sodelovanju z ostalimi obrtniki. Mislim, da je to lahko najbolj izkoriščena naprava na kmetiji, saj večji kmetje v glavnem krmo silirajo, tako da je uporabna kar dvakrat na dan.

Ob vsem trudu in neprespanih nočeh, ki so bile potrebne, da je »zalaufala«, bi bilo normalno, da jo bo delal vsaj nekaj let. Ni tako. Idej za druge nove stroje ima že preveč in ko se bo potrdil na tržišču, da je stroj kakovost, se bo lotil česa drugega. Ni ga namreč čez veselje, ko svoj prav dokaže z izdelkom, in po njego-

»Za testiranje loka sem si moral izposoditi traktor, ga obrniti na glavo. In lahko si mislite, kakšen je bil obraz lastnika, ko sem mu povedal, za kaj sem rabil traktor. Vse tveganje, da se bo traktor pri obračanju poškodoval, sem prevzel nase. Na srečo se ni zgodilo nič takšnega. In potem, ko so šli ti varnostni loki v prodajo, je bilo denarja dovolj. Še občina je dobro zaslužila in pri meni je zadnji biznis, goljufanje davkarje.«

Do ideje in novega izdelka je včasih kratka pot. Takole je pripovedoval: »Treba je na teren, med kmete, si ogledati njihovo delo in jih še vprašati, kaj jih žu-

ANTON ZUPANC

»Zadnji biznis je goljufati občino«

sece delal pri drugem obrtniku. Denarnih težav bo kot kaže kmalu konec, saj je stroj že v uporabi.

In kakšna je ta naprava: »Takšnega stroja ni pri nas, v tujini ga sicer poznajo, predvsem Belgijci, toda upam se trditi, da je moj boljši Belgijski namreč iz silosa odreže kocko, ki pa jo je treba pred krmljenjem seveda zdrobiti. Moj stroj odvzame silažo tako, da je takoj primerna za pokladanje v jasi. Deluje pa tako, da s pritiskom na gumb naloži silažo na prikolico in za to ni potrebno nobene moči. Saj veste, da je stlačeno silažo težko dobiti

vem ni more od tiste, ki sili človeka, da dela vedno eno in isto. Zato pravi: »Stroj bom prepustil drugim, seveda, če mi bodo dali kakšen dinar za razvoj. Podobno usodo so doživeli njegovi mikserji ali svinjski multipraktik, kot ga imenuje.

PRIJETNO JE PRODAJATI ZNANJE

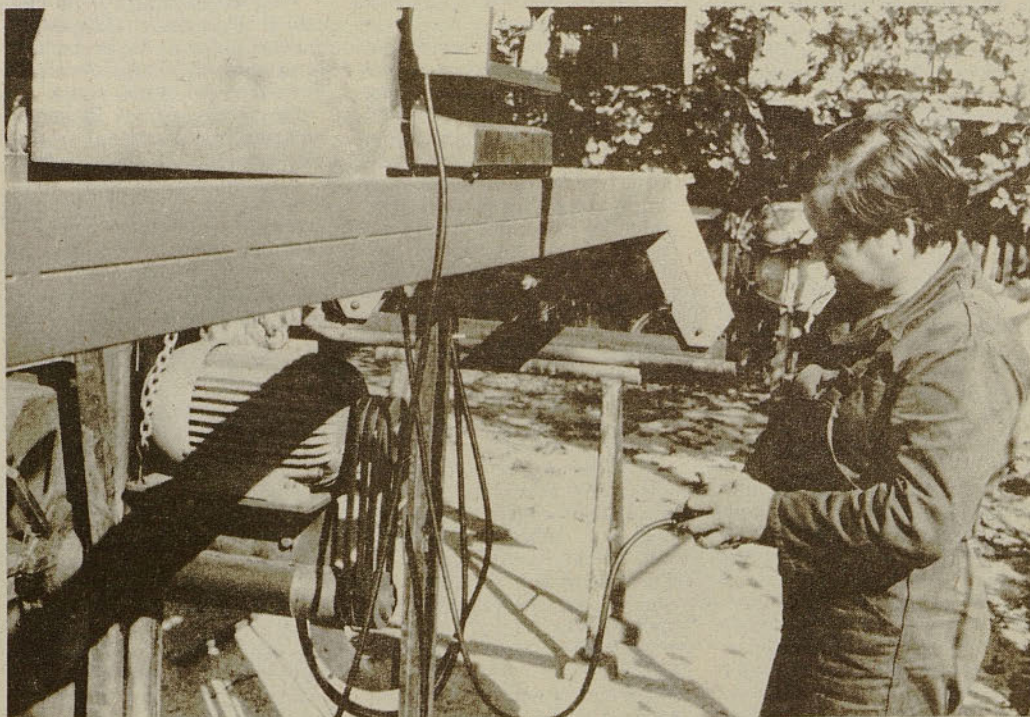
Prav gotovo bi lahko ostal pri enem izdelku, saj je v končni fazi še kar prijetno živeti nekoliko lažje. Anton hoče pri tem še več: prodajati znanje v svojih izdelkih. Še zlasti zanimiva je njegova pripoved o traktorskih lokih.

li. Potem delo samo kaže, kako naj bi se zadeva izpeljala. Pred leti sem imel — na primer — že popolnoma domišljen stroj za napeljevanje »špage«, tuhtal sem, tri dni sem šel zastoj napeljevati špago. Potem so me prepračili, da bi bila vsa zadeva predraga.

Anton se je jezil na tiste, ki so poklicani za razvoj. »Premalo je učinkov in pri tem se še kako dobro zavedam, da lahko v nekaterih primerih stvar funkcionalno izpeljem, ostalo bi morali dodati še inženirji. »Poglejte, hotel sem usposobiti turbino v Vrbju, potem še eno na Savinji in mi niso dovolili. Na Savinji je veliko jezov in na vsakem bi lahko naredili mini elektrarno in nič se ne bi videlo. Vse to sem že predlagal in odgovorili so mi, da bodo to že sami uredili. In še do danes se ni premaknilo.«

Se mar bojimo tistega, ki kaj naredi, še posebej, če je zato treba izplačati nagrado. »V podjetjih najdejo kopico odgovorov, ko je treba recimo inženirju ali komu drugemu izplačati nagrado. Takrat 'fajšija' kar zaveti,« je rekel, in 'si pravzaprav že odgovoril, zakaj je tako malo novosti v razvoju.

Še zajeten spisek inovacij in koristnih predlogov je naredil, kar težko bi vse naštevati. Vse si je zamislil in jih že naredil. Kajti pisanje, risanje mu nikoli ni šlo od rok. »Izučil sem se za ključavničarja v Sipi, že v drugem letniku sem servisiral kmetijske stroje. Teorije nikoli nisem maral in učiteljica je materi svetovala, naj me vpiše kar na dimnikarsko šolo. Berem samo tisto, kar me zanima, če je potrebno si to poiščem tudi v knjižnici. Tudi prevajali so že zame. Pisanja še danes ne maram in v Megi imam vse urejeno tako, da mi vse pripravijo tako, da manjka le še podpis.«

Anton Zupanc: »Moj stroj za odvzem travne silaže je celo boljši kot belgijski ...

ZAKAJ NI PRILOGE ZA HMEJAR- STVO:

Zakaj Hmeljar nima več prilog za hmeljarstvo, je bilo eno izmed vprašanj, ki so jih postavili kmetje na oktobrski seji Kmečke zveze v Trnavi. Predstavniki Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo je ob tem odgovoril, da razmišljajo o svojem časopisu in da je potrebno še razmisliti o imenu. Najprimernejše bi bilo Hmeljar ali Hmeljarski vestnik in hkrati ugotovil, da Hmežadu zaradi vsebine ime glasila ne pristoji.

Menim, da je ob vsem tem treba pogledati še drugo stran medalje, ki se ji reče Priloga za hmeljarstvo. Dejstvo je, da je Hmežad glasilo prevzel od Inštituta pred več kot petindvajsetimi leti in da je v njem vsa leta izhajala strokovna priloga, ki so jo pisali in nekaj časa tudi urejali strokovnjaki te ustanove. Ob vsem tem pa niso bili finančno obremenjeni niti za stroške tiskanja. Druga resnica, ki iz tega izhaja je, da honorarji za strokovne razprave resnično niso bili zavirljivi. Ta praksa je obveljala vse do upokojitve urednika Vilija Vibihala in do takrat nihče ni razmišljal, ali je strokovna priloga vsebinsko ustrezna in ali imajo prispevki UDK oziroma status znanstvene razprave.

Člani uredniškega odbora Hmeljarja so zahtevali, da se uredi status in financiranje te priloge, saj so se stroški delili na vse članice Hmežada. Ponudili smo jim možnost, da se priloga tiska še naprej, le da bi bilo treba plačati vsaj stroške tiskanja.

Sedaj ugotavljajo, da njihove objave v tako lokalnem časopisu, kot je Hmeljar, ne štejejo in razmišljajo o svojem časopisu oziroma naj bi ga menda izdajala Poslovna skupnost za hmeljarstvo. Odločili so se za dražjo varianto, kar pa nas načelno ne zanima.

Nekaj besed zasluži le še razmišljanje o imenu novega časopisa. V Hmežadu namreč še nismo ugotovili in pravzaprav niti nimamo namena, da bi glede na novo vsebino spremenili oziroma zamenjali Hmeljarja za kakšno bolj »sodobno« ime. Glasilo si je pridobilo bralce s svojo vsebino in ne z imenom in tako po njem segajo tako vinogradniki, perutničarji in mlekarji. Navsezadnje smo lahko ponosni, da je po zaslugi Hmežada in urednikov izhajal že skoraj šestdeset let. V vsej svoji zgodovini mu je le za kratek čas nudil streho tudi Inštitut za hmeljarstvo in tako menimo, da si bo moral za svoj časopis potruditi poiskati svoje ime.

V primeru, da si bodo vendarle premislili, kar je možno, ko bodo videli predračune za izdajanje časopisa, smo v uredništvu Hmeljarja še vedno pripravljeni sodelovati in tiskati strokovno prilogo za hmeljarstvo.

Marjana Natek

Bojana Rak

Med kooperanti

Takšne letine še ni bilo

Skoraj pred poldrugim desetletjem sta se Bojana in Lojze Rak iz Cigone pri Slovenski Bistrici odločila za sadjarstvo. Takrat sta si še oba služila dodaten kos kruha z zaposlitvijo v tamkajšnjih podjetjih, sedaj hodi v službo samo še Alojz. Ob običajnih delav-

nikih je Bojana dopoldne sama, družbo ji dela le še najmlajši Marko, starejši sinovi Igor, Aleš, in Jure pa guliho šolske klopi.

V osebo izkaznico Rakovih sodi še to, da so med večjimi sadjarji v tamkajšnji kmetijski zadruzi. Imajo namreč štiri hek-

tarje nasadov, v katerih so jablane od zlatega delišesa, tega je najmanj, do glostra in špatana. Tako dobre letine po količini in kakovosti še ni bilo in obiranje so končali kakšen dan kasneje že zato, ker jim je zmanjkalo zabojev. Bojana je sicer prijazna in dobrovoljna ženska, toda napor, od dela in skrbi so pripomogli, da si je najbolj želela, da bi bilo vsega skupaj že konec. V isti sapi pa je že ponosno kazala najbolj debele primerke jabolk.

Med obiranjem ima sama največ dela s kuho. Vsak dan je treba pripraviti vse obroke za sedemnajst in več ljudi, za ene same ženske roke je to veliko. Veliko časa ji vzame že sama priprava in pomivanje posode. O pričakovanem pridelku je povedala tole: »Mislim, da bomo nabrali okoli 170 ton jabolk in tako bo od tega kar nekaj denarja. Čeprav se mi zdi, da so odkupne cene za kilogram le nekoliko prenizke. In ta embalaža je večer problem, nujno bi se morali dogovoriti s trgovci, da bi jo vsaj nekaj vrnilo proizvajalcem. Vsako leto je denar za zaboje večji izdatek, a nam ne preostane nič drugega kot da vsako leto nabavimo novo.« Zabojev je letos stal okoli 40 tisoč dinarjev, kar je več kot štiri kilograme jabolk. Z obiranjem se od del v sadovnjaku za letos še ne bodo poslovili. Čaka jih še rez, s katero bodo začeli takoj, ko bo odpadlo listje. Glavni delo opravi Bojana in Lojze sama, na pomoč jima priskoči še svak. Navsezadnje je pri rezi potrebna tudi velika mera strokovnosti in tudi od tega je odvisno, kako bo prihodnje leto obrodilo nad 6000 jablan.

V sire manj mleka

Iz mleka, ki ga namolzejo na območju šmarske občine, delajo v sirarni Šmarje sira gauda in trapist, ki je delovna enota mlekarne Celeia v Arji vasi. Dnevno odkupijo okoli 27 tisoč litrov mleka in od tega so ga konec ok-

tobra sesirili 9 tisoč litrov. V glavnem pa predelajo okoli 18 tisoč litrov mleka dnevno, količina pa je odvisna predvsem od sezone in zalog. Kakovost sirov se je izboljšala, kar dokazujejo priznanja na radgonskem sejmu, tudi

na račun zorenja. Prizadevajo si, da bi sire zorili čimbolj naravno, zato jih tako ne zavijajo več v folije, temveč uporabljajo posebne premaze.

Francija ima toliko sirov, kot leto dni

Naša naloga je, da od razvitih poberemo najboljše

Šte kdaj razmišljali o tem, da je o mleku in njegovih lastnostih možno napisati celo doktorsko disertacijo. No, veliko bolj smo vajeni, da razpravljamo o njegovi ceni, tako potrošniki kot pridelovalci, ki se še lep čas ne bodo zedinili, ali je predrago ali poceni. Toda tokrat peresa ne bomo sukali o tem, temveč o človeku, ki ga je sam pojav mleka in njegova predelava tako zanimala, da se je o tem izpopolnil do akademske ravni. To je Nikola Taborščak, koordinator za proizvodnjo in razvoj v mlekarni Celeia. Tu je zaposlen šele dobri dve leti in pol, kmalu pa bo minilo drugo desetletje, odkar sodeluje z našimi mlekarni.

Nikola je sicer Zagrebčan in verjetno je bil to eden od razlogov, da se je sploh odločil za to delovno mesto. Prav tako nedoločen je v odgovoru, zakaj se je namenil študirati ravno »mleko«. Nekaj pa se vseeeno da izvedeti iz naslednjih besed: »Všeč mi je bila organiziranost, čistoča delovnega okolja. Praktično ni rutinskega dela, saj v glavnem delam pri novih proizvodih. Mleko je še vedno edinstvena hrana, tehnologija predelave je najbolj čista. Za razliko od ostale industrije dodajamo mlekarni samo dodatke organskega izvora. Ob vsem tem je mleko še vedno najmanj onesnaženo in je pravi

vir prehrane tudi za bolj občutljive osebe,« je razlagal.

V predelavi se mleko predela v različne izdelke in pri tem se mu še poveča prehrabna vrednost. Toda takrat, ko se je Nikola odločil za študij, so bili na trgu le osnovni mlečni proizvodi.

»Bilo ga je premalo, ker je bil odkup slabo organiziran oziroma se je dovažalo samo mleko iz neposredne bližine mlekarn. Polnili so ga v steklenice, to so bile tako imenovane Unicefove mlekarnice, in vsaka je takrat delala po njihovi tehnologiji. Kasneje so se vse mlekarnice adaptirale ali na novo zgradile. Hlajenja skorajda niso poznali in tako se je zgodilo, da se je polovica mleka skisala.« Nikola je pobrskal po preteklosti zgolj zato, da bi podkrepil razvoj v tej dejavnosti.

Ob vsem povedanem je bil velik dosežek razvoj primarnega hlajenja. »Vse zbiralnice so opremljene s hladilnicami, tako da se pred predelavo hladi vsa količina mleka. Krog oziroma hladilna veriga pa se prekine v trgovinah, ki imajo le hladilne vitrine,« je pripovedoval. Po njegovem je bil napredek dosežen, toda če se primerjamo z bolj razvitimi državami, je zadovoljstvo bistveno manjše.

»V svetu je veliko večja ponudba, obstaja hiperprodukcija mlečnih izdelkov in ob tem se je toliko bolj treba truditi za prodajo. Zato se zavedajo moči dobrega marketinga in vanj so vključili tudi gastronomsko vzgojo. Človeka dobesedno od malih nog navajajo spoštovati mleko, ga učijo, kakšna je hranilna vrednost mleka in izdelkov, ga učijo uporabljati. Mleko je vse kaj več kot zaužita jutranja skodelica mleka, temveč ima svoje mesto v najrazličnejših jedilnikih.«

Zgled nam bi morala biti tudi ta plat, saj ni dovolj le prenos tehnologije. Pri tem se je učil iz dosežkov drugih mlekarn. Toda: »Navaden prenos ni učinkovit in vedno je treba uskladiti postopek in tehnologijo,« je prepri-

čan. Ostaja še naporen proces izboljšanja kakovosti. »Mleko je surovina, ki se ji kakovosti pri postopkih ne da izboljšati, temveč se lahko samo zmanjša. Nekateri mlekarni so to poskušali rešiti z različnimi dodatki, kar pa se ni obneslo. Predelava se je namreč morala prilagoditi razmeram, tako da ga obdelujejo sicer s postopki gretja in hlajenja, kar pa slabo vpliva na njegovo biološko vrednost. Tovrstna predelava bo nujna vse dotlej, dokler ne bo sklenjena celotna hladilna veriga.

Brez vprašanja, kaj lahko ob

vsej poplavi izdelkov še naredi znanstvenik njegovega kova, ni šlo. Nikola je z odkritji razčistil, saj pravi: Ob tisočih proizvodih si je težko izmisliti še enega. Francija, na primer, ima toliko sirov kot ima leto dni, zato je za nas, ki smo krepko zadaj, pomembno samo, da iz te palete izberemo samo najbolj zanimive. Že to velikokrat pomeni hojo v prazno, ki pa ni zaman, če zanj zvedo še drugi. »Negativni rezultati so napredek, saj nihče ne bo več delal tistega, kar se je dokazalo kot slabo,« je zatrdil.

mn.

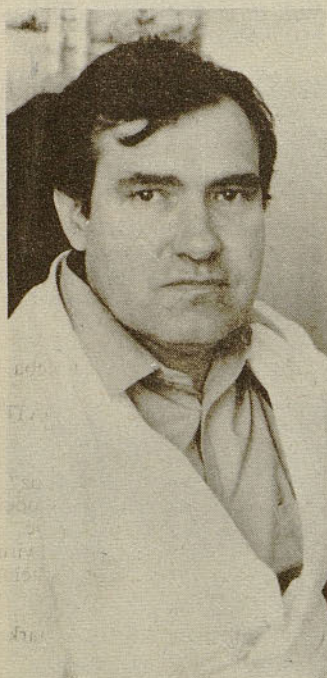
Klavnica Ilirska Bistrica

Vračanje na staro

Še pred tremi leti so v klavnici ilirske bistriške zadruge komaj zadovoljevali potrebe po mesu v občini. Letos so kar kapacitete za štirikrat povečali in tako ponovno oskrbujejo z mesom tržišče Istre, Kvarne in otokov. Razširili pa so tudi izbor mesa in tako nudijo govedino, svinjino in meso drobnic. Mesečno zakoljejo okoli 200 pitanih govedi, 1000

odgovorov, 300 jagnjet in ovac. Živino odkupujejo tudi izven občine, saj prireja na domačem območju ni dovolj velika.

Dela je dovolj za vseh šest zaposlenih, je povedal vodja klavnice Anton Berginc. Toda klavnica je stara, postavljena je bila namreč leta 1953, in je nujno potrebna obnove in razširitve.

Nikola Taborščak: »V svetu obstaja hiperprodukcija mlečnih izdelkov in ob tem se je treba toliko bolj truditi za prodajo. Zato se zavedajo dobrega marketinga in vanj so vključili tudi gastronomsko vzgojo.«

Milan Košenina:

»Že v rani mladosti sem si želel imeti konja«

SEDAJ IMA POLEG SVOJIH ŠE PLEMENSKEGA ŽREBCA

Milan Košenina iz Gomilskega je sprva nekoliko pomišljal, ali bi sploh vzel v svoj hlev še plemenskega žrebca. Kaj je premaknilo jeziček na tehtnici v konjev prid, ga potem niti nisem spraševala, saj ga ima že dva meseca in žival se je na novi hlev in gospodarja že navadila. Tako je Vulkan, pasme norik, edini plemenski žravec v žalski občini.

Postopoma, tako razmišlja, bo Milan povečal še število svojih konj, sedaj ima dve kobili in žrebca. »Vseskozi, od malih nog sem si najbolj želel imeti konja. Oče za to ni bil navdušen in me je vsakič zavrnil, da ga bom imel potem, ko si ga bom lahko sam kupil,« je začel svojo pripoved. Pred štirimi leti je tako zbral toliko denarja, da si je kupil kobilo z žrebetom. Po vsej verjetnosti bi imel konj že več, če se ga v začetku ne bi držala smola. Nekaj dni staro žrebe je zbolelo in poginilo.

Konji so občutljive živali in zahtevajo precejšnjo skrb lastnika, ki mora paziti, da jih pravilno hrani, jim omogočati gibanje in še bi lahko naštevali. »Toda, če imaš veselje, ne šteješ ur in časa, ki ga prebiješ oziroma porabiš za delo pri konjih. To delo ni po nepotrebnem zapravljen čas,« je razlagal sogovornik. Slednjega mu še najbolj primanjkuje, osemindvajsetletni Milan je namreč prevzel kmetijo pred letom dni in si še vedno služi dodatni kos kruha v službi. Prav tako žena.

»Kadar delava oba zjutraj, morava vstati že ob četrty uri zjutraj, da nakrmiva živino, pomolzeva krave. Včasih razmišljam tudi o tem, da bi eden od naju ostal doma, kajti sedanjega tempa ne bova mogla vzdržati,« je razlagal.

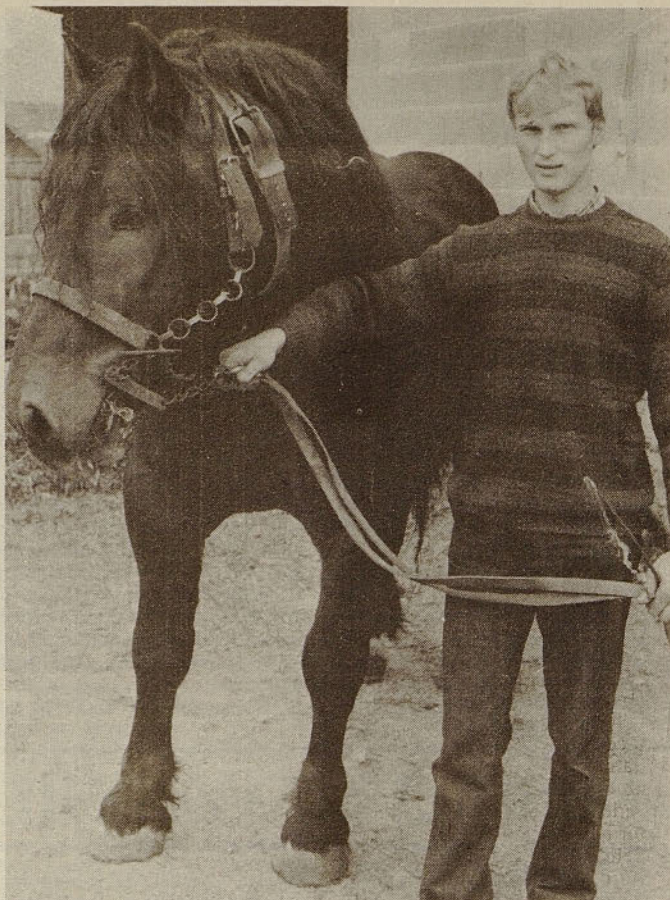
Za samo kmetovanje bi se že zdavnaj odločil, kajti do tega ima veselje. »Stalno sem prigo-varjal očetu, naj poveča čredo govedi v hlevu, in tako imajo Košeninovi 25 glav govedi. Toda, ali je na šestih hektarjih dovolj dela in hkrati tudi zaslužka, je vprašanje, ki ga še ni razrešil. Služba daje po njegovem le stalni vir zaslužka.

»Vsekakor bi bila odločitev lažja, če bi, denimo, na teh površinah imel hmelj, kjer je zaslužek še dober. Tako pa nimamo niti ene sadike hmelja. Hotel sem že postaviti žičnico, toda vse skupaj je tako drago in če bi si sposodil denar, bi šla kmetija tudi naoben,« je modroval.

Zato se bo oprijel konjereje, če bo vse posreči. Za svoje konje je letos že pripravil zemljo, da bo posejal oves. »Pravzaprav oves tej pasmi ni tako nujno potreben, toda, ker jim tekne, jim ga privoščim. Oves da konju moč, z njim so ga kmetje hranili takrat, ko je bil vprežen, denimo za oranje. Ko se je utrudil, mu je dal kmet samo dva litra ovsa in je lahko delal naprej,« je razlagal Milan.

Ob razkazovanju gospodarskih poslopij je še povedal, da oddaja okoli 28 litrov mleka dnevno. »Toda problem imamo s kakovostjo; ker zgodaj pomolzeva, pač mleko predolgo stoji v kanglah. Toda vseeno je dinar od mleka še vedno boljši kot nič,« je pošteno priznal. Najbli pa me je presenetilo njegovo razmišljanje o kakovosti mleka, kajti večina kmetov za to težavo »namaka mlekarno« in od nje zahteva vse mogoče. Zato naj ta poštena izjava ne bi bila predmet razprave ne med kmeti ne v naši mlekarni.

—mn.

Plemenski žravec pasme norik ima že osemsto kilogramov. V sezoni pripusta kobil zaradi Milanove službe ne bo težav, saj bo takrat žrebca pripustil bližnji sosed. Košeninove domačije na Gomilskem ni težko najti, ko boste v edini gostilni v tem kraju hoteli povprašati po njih, zavijte na dvorišče, ki je za gostilno. Brez posebnega iskanja boste prišli do njih.

POSTALI SO HMEZADOVCI

Pretekli mesec so se zaposlili: **Slavko Brlečič**, kmetijski delavec; **Jože Novak**, strojni tehnik; v tozdu Kmetijstvo Latkova vas; v tozdu Kmetijstvo Petrovče: **Dar-ko Krajnc**, kmetijski tehnik; v Tovarni krmil: **Anton Hriberšek**, strugar; **Stjepan Kokot**, pomožni delavec; v Hramu Šmarje: **Janez Zobec**, **Brigita Čepin**; v Kmetijski zadrugi Drava TZO Kmetovalec Vuzenica: **Marko Ivartnik**, inženir kmetijstva; v tozdu Prevoz Podvelka: **Franc Garmjt**, voznik avtomehanik, in **Rado Preglav**, avtomehanik; v DSSS: **Monika Kasman**; v Sadjarstvu Mirošan: **Bogdana Prislan**; v Kmetijski zadrugi Slovenska Bistrica: **Andreja Kušar**, v Celei Arja vas: **Simona Goršek**, diplomirani inženir, **Borka Pogorelčnik**, mlekarški tehnik; v Strojni tozdu Grames: **Milica Bajič**; v Tajfunu: **Marjan Jevšnik**, strugar, **Franc Oblak** in **Franc Poljanec**, strugar; v Agrini, tozdu Veleprodaja: **Drago Lovrenčič**, avtomehanik, **Nevenska Oblak**, kemijski tehnik; v tozdu Sadeks: **Saša Babič**, **Lazo Zorič**, voznik avtomehanik; v DSSS: **Drago Avrelio**, komercialni teh-

nik, **Andreja Babič**, ekonomski tehnik, **Tanja Bostič**, **Andreja Lakner**, ekonomski tehnik, in **Damjana Vovk**, ekonomski tehnik; V Export-importu pa: **Boštjan Žagar**, **Majda Žohar**, **Karmen Čoh**, administrativni tehnik.

Obnova žalske mesnice

Celjske mesnine bodo že letos začele obnavljati mesnico v Žalcu, ki bo predvidoma potekala v dveh fazah. V prvi jo bodo dozdali in tako znatno razširili skladiščne in prodajne prostore, v drugi fazi pa v celoti obnovili stavbo, v kateri posluje mesnica. Naložba bo po sedanjih ocenah vredna pet milijard dinarjev in bo zaključena do marca prihodnje leto. V obnovljenih prostorih bodo povečali izbor delikatesnih izdelkov, poleg tega pa bo v njih še ribarnica.

Občinska matična knjižnica
Žalec

V MESECU NOVEMBRU
PRIPOROČAMO

LEPOSLOVJE

Esterhazy, P.: Pomožni glagoli srca
Ludlum, R.: Ostermanov vikend
Ajtmator, Č.: Tnalo
Oates, J. C.: Oni 1, 2
Follet, K.: Bomba
Davis, J. C.: Vzpon z neba

STROKOVNA LITERATURA

Sječate li se Jovanke Broz?
Ule, M.: Mladina za modernizacijo slovenske družbe
Erjavec, T.: Programski virusi v operacijskem sistemu PC-DOS

Bunc, M.: Integrirani marketing v turizmu

Prašnikar, J.: Preobrazba jugoslovanske organizacije združenega dela v podjetje
Majdič, I.: Nasveti za hišo in dom, iz leta 1917.

Tržišče hmelja v svetu

Najpomembnejše vprašanje ob nakupu hmelja v pivovarni je, kdaj je najugodnejši čas za nakup hmelja. Po uradnih ocenah je bila letošnja letina v svetu 2.421.000 ztr. (1 ztr = 50 kg), preračunano na alfa kisline je to 7.263 ton. Ob pričakovani porabi v pivovarskem letu 1990 (8.050 ton) primanjkuje po zadnjih podatkih okrog 787 ton alfa kisline, kar preračunano na hmelj pomeni nekoliko več kot 270.000 ztr hmelja. Te ocene temeljijo na naslednjih predpostavkah: — pričakovana poraba piva naj bi bila v svetu 1.120 milijonov hektolitrov piva v letu 1989 in 1.150 milijonov hektolitrov v letu 1990;

— poprečno doziranje v pivovarnah je ocenjeno na 7,0 gramov alfa kisline na hektoliter;

— vsebnost alfa kislin v hmelju je v povprečju 6,0 alfa.

Svetovna letina hmelja naj bi bila po zadnjih podatkih v letu 1989 2,4 milijona ztr in s tem bi bila dosežena proizvodnja iz leta 1988. Prav tako bodo določene povečane količine prišle z novih površin in povečane proizvodnje na novih nasadih iz preteklih dveh let.

V Zahodni Nemčiji so za letošnje leto načrtovali letino okrog 620.000 ztr, ki bi pomenila ob primerjavi z letnikom 1988 povečanje za 20.000 ztr. Proizvodnja po hektarju bi se približala 31 ztr; kar je dolgoletno povprečje Nemčije. Proizvedli so manj sorte northern brewer (zmanjšanje površin), sorte hersbrucker so proizvedli več 21.000 ztr, ostalih aromatičnih sort pa več za 35.000 ztr, od česar samo sorte perle 19.000 ztr.

ZDA računajo z letino 511.000

ztr, od česar je po njihovih podatkih dobrih 100.000 ztr aromatičnih sort willamette, tettnanger in perle. Povprečni ha donosi so nekje na ravni lanskih, ki so nižji od dolgoletnega povprečja.

S Češke poročajo po rekordni letini v letu 1988 (307.000 ztr) o slabi, vendar še vedno nadpovprečni dolgoletni letini 270.000 ztr. S proizvodnjo 600.307 ztr je Zahodna Nemčija v letu 1988 dosegla najnižjo proizvodnjo v tem desetletju, razen letine 1980. Kljub povečanim površinam za 473 ha je bila proizvodnja majhna zaradi izredno suhega poletja. Proizvodnja je bila nižja za 20.469 ztr (—3,3) v primerjavi z letino 1987. Največji izpadi so bili v proizvodnji sorte northern brewer (—50.000 ztr). V tem letu je največje ha donose imela Avstralija 43,5 ztr na hektar. Proiz-

vodnja v ZDA je bila večja za 40.000 ztr, predvsem na račun povečanih površin (2191 ha). Hektarski donosi so bili izpod dolgoletnega povprečja, le 36 ztr, kar je najmanj v tem desetletju.

Prav tako je bila okrnjena proizvodnja na Češkem (307.420 ztr), Jugoslaviji (—12,1) in v Belgiji (—16%).

PORABA PIVA V »NAJ ŽEJ-NIH« DRŽAVAH

Proizvodnja piva v letu 1988 je bila v primerjavi z letom 1987 večja za 4,3 odstotke in je dosegla 1.086,4 milijona hektolitrov. Čeprav v tej dirki poraba piva v Evropi že nekaj let stagnira, pa poraba piva v Aziji in Ameriki narašča. Poraba piva v Zahodni Nemčiji se je v zadnjih šestih letih znižala s 95 na 92,6 milijona hektolitrov. Po zadnjih optimističnih prognozah bi naj poraba postala stabilna.

Po manjšem zastoju v porabi piva v letu 1987 so pivci piva v ZDA popili 232,2 milijona hektolitrov, kar predstavlja povečanje za 1,3%. Tudi prognoze za naslednja leta kažejo na dobro kondicijo in žejo pri ameriških pivcih.

V zadnjem času postaja poraba večja v nekaterih državah Južne Amerike. Tu je v vrhu Brazilija, kjer se je poraba piva v letih 1985—1988 povečala za več kot 16 milijonov hektolitrov in dosegla v letu 1988 več kot 50 milijonov hektolitrov.

Kitajska predstavlja v svetu tretjega porabnika piva. V letu 1988 so popili 65 milijonov hektolitrov. Po stopnji rasti porabe v zadnjih desetih letih (v povprečju s 30% letno) bo glede na probleme v ostalih panogah stopnja rasti upadala.

Poraba na Japonskem je dosegla 57,5 milijona hektolitrov. Največja rast na tem tržišču je v zamenjavi okusa potrošnika in zamenjavi alkoholno težjih piv z alkoholno šibkejšimi. Proizvajajo številne nove tipe piva, kot na primer dry beer, ki predstavlja šlager in zavzema skoraj 40% tržnega deleža. V letu 1987 je poraba v Sovjetski zvezi naglo upadla, vendar že naslednje leto beleži povečanje za 8 odstotkov, na 54 milijonov hektolitrov. Pričakuje se nadaljnje povečanje porabe piva v naslednjih letih. Tudi poraba piva v Južni Afriki beleži hiter porast z 12 milijonov v letu 1983 na 18,6 milijona v letu 1988. To predstavlja letno rast med 5—7 odstotki. AN

Japonci so vzorčili hmelj

Vsakoletnega prevzemanja oziroma vzorčenja hmelja za japonske pivovarne, ki je v začetku oktobra potekalo na Hmezadovem Eksportu v Žalcu, se je tudi letos udeležila skupina japonskih strokovnjakov s področja hmeljarstva. Sam sistem prevzemanja je dokaj zapleten in zahtevni japonski kupci prevzamejo le najboljše. Strokovnjaki japonske pivovarne Kirin — tretje največje pivovarne na svetu, z letno prodajo več kot 30 milijonov hektolitrov piva (trikratna proiz-

vodnja v Jugoslaviji v enem letu) in s štirinajstimi pivovarnami na Japonskem so bili z letino zadovoljni. Kvaliteta hmelja in maksimalna natančnost dodelave, točnost in zanesljivost odpreme ter dolgoletni dobri poslovni odnosi rezultirajo v prodaji skoraj 200 ton hmelja v vrednosti milijon dolarjev letno na to najzahtevnejše tržišče na svetu. Prav tako obstajajo dokaj realne možnosti še za večjo prodajo tudi drugim pivovarnam na Japonskem, ki zaradi stalnega iskanja novih ti-

pov piva iščejo tudi nove dobavitelje, te za pivo neobhodne surovine. Da se na tem tržišču uspe le z dobro kvaliteto in najkvalitetnejšimi storitvami, verjetno ni potrebno posebno razlagati in poudarjati. Prav tako malo ljudi ve, da izvoz žalskega Hmezada na Japonsko pokriva sedem odstotkov uvoznih potreb na Japonskem, in da je ponudba in z njo tudi konkurenca, predvsem s strani ponudnikov iz Nemčije, Češke in Amerike, zelo ostra in neizprosna.

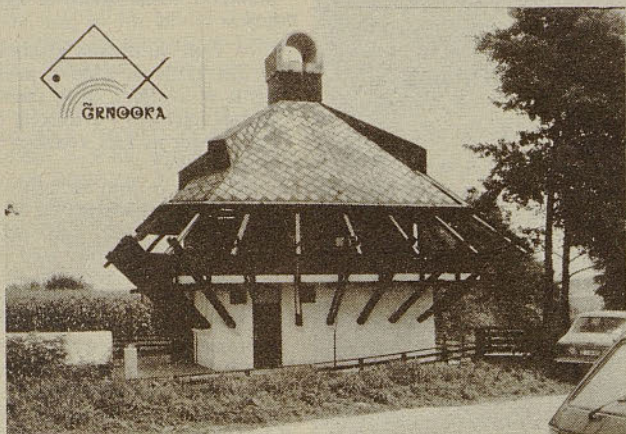

Foto: Ljubo Konber

POPRAVEK!

V oktobrski številki Hmeljarja je v prispevku o vinogradniku Žaniju Ulčniku prišlo do neljube napake. Kot so sporočili iz šmarskega Hrama je na 60 arih pridelal 6 ton grozdja in ne 260, kot je bilo napisano. Za napako se opravičujemo.

ČRNOOKA VABI...

... vse, ki imajo radi izvrstne ribe

Črnooka je novo ime za Ribbo restavracijo. Novi pa so tudi ljudje, ki jo vodijo. Zato bo odorta vse zimske mesece, vsak dan od 11. do 24. ure. V tem času boste gostje vsi, ki ste lačni in žejni, imate radi izvrstne ribe, si v prijetnem okolju želite malce romantike in vsi, ki bi radi v najožjem krogu proslavili srečen dogodek. Še posebej pa vabimo tiste, ki bi radi nazdravili uspešnemu poslovnemu dogodku. O naši ponudbi se lahko pozanimате tudi na tel. številki Črnooke 711-102.

HRANILNO KREDITNA SLUŽBA KMETIJSTVA IN GOZDARSTVA ŽALEC o. sub. o.

Hranilno kreditna služba kmetijstva in gozdarstva Žalec, je največja hranilno kreditna služba v Sloveniji. Z varčevanjem pri nas ohranjajo prispevki občanov realno vrednost. Pogoji varčevanja:

- 100 % revalorizacija hranilnih vlog na vpogled
- mesečni pripis obresti
- pripis obresti 1. v mesecu
- možnost dviga pri poslovnih enotah Ljubljanske banke (v pripravi je podoben sporazum s celjsko pošto)
- jamstvo republike za hranilne vloge.

OBIŠČITE NAS V NAŠIH PROSTORIH NA HME-LJARSKI 3 (nasproti železniške postaje).

Agrina Žalec

Specializacija je končni cilj

Agrina Žalec bo po novi zakonodaji družbeno podjetje za trgovino, proizvodnjo in storitve. V začetku bodo imeli pet delov podjetja, ki pa ne bodo popolnoma identična s sedanjimi tozdi: Veleprodaja, Maloprodaja, Sadeks, Mega in Transport. Cilj reorganizacije je specializacija teh delov in tako bodo združevali in delili dele sedanjih tozdov. Eno od teh je združevanje skladišč in transportne dejavnosti, ki sta bili doslej pod streho dveh tozdov. Podobno naj bi bilo s komercialno dejavnostjo, seveda pa vseh zadev ob sedANJI reorganizaciji še niso dorekli. Tudi glede sedanjih skupnih služb. Cilj nove organizacije pa je predvsem učinkovito podjetje, ki naj bi dosegalo nadpovprečne rezultate. Organizacijske enote naj bi ostale relativno svobodne, s čimer se bo stimuliralo podjetniško razmišljanje. Predvidevajo, da se bo po tej organizacijski zasnovi pojavil tudi višek delovne sile. Le-to bodo zaposlili v novih organizacijskih enotah.

Športne igre Strojne

Vsako leto smo se Hmezdovi rekreativci z veseljem udeležili zaključnega dela športnih iger. Nekaj časa smo se športnih srečanj udeleževali zaradi udeležbe same, brez redne vadbe in priprav.

Pred leti pa smo se v Strojni odločili, da bomo uresničili enega od ciljev takšnih športnih srečanj, da se bo za šport in rekreacijo ogrelo čim več delavcev. Zato smo organizirali redne ure rekreacije v telovadnici DU Žalec in kegljanje na kegljišču Žalec. Lahko se pohvalimo, da smo bile pobudnice za organiziranje rekreacije predvsem ženske. Na treningih smo se domislili, da bi organizirali športne igre Strojne. Naši delavci so se lani prvič pomerili v namiznem tenisu, kegljanju, košarki in odbojki. Letos so bile športne igre v prvi polovici oktobra, za dosežena prva mesta smo podelili pokale, za druga mesta pa priznanja.

V namiznem tenisu je pri starejših članih zmagal Rado Novak pred Brankom Hauptmanom in Francem Kraljem, vsi tozd PKM. Pri mlajših članih je bil najboljši Silvo Kotnik, drugi Milan Breznik, oba PKM; in tretji Gregor Volavšek — tozd Grames. V ženski ekipi je bila najboljša Romana Glavnik, DSSS, druga Jelka Skok, in tretja Polona Kraševac,

obe Grames. Pri kegljanju starejših članov je zmagala ekipa PKM, prvi je bil Drago Ribič, drugi Jože Geršak pred Brankom Hauptmanom, med mlajšimi člani je bil najboljši Milan Rihtar, pred Almazom Smajičem in Silvom Kotnikom. Danica Beloševič je zmagala med ženskimi kegljarkami pred Majdo Kovač in Bernardo Hriberšek. V ostalih disciplinah, košarki in odbojki je gladko zmagala ekipa tozda PKM. Vsi ostali se lahko pohvalimo vsaj s tem, da smo športno prenesli poraz in prehodni pokal je ostal že drugič v rokah članov PKM. Ob zaključku smo sklenili, da bodo postale naše športne igre tradicionalne, čeprav bodo med bodočimi samostojnimi podjetji.

Razočarani smo bili ob novici, da športnih iger Hmezada letos ne bo.

Vsi smo udeleženi v procesu reorganizacij in jesen je najtežavnejša faza. Vendar to ne sme biti opravičilo za opustitev ostalih aktivnosti. Tudi denar ne more in ne sme biti ovira in to smo dokazali pri naših športnih igrah. Menimo, da je glavni krivec pomanjkanje volje vseh, ki so zadolženi za organizacijo športnih srečanj v Hmezadu.

Bernarda Hriberšek

Dr. Manca Košir je predavateljica novinarstva na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani. Morda ste že brali katerega od številnih intervjujev, ki jih je napisala. Novinarski žanr intervju je namreč njena velika ljubezen. Osnovnošolci, ki berejo Pionirski list in radi pišejo, jo verjetno poznajo po njeni knjigi in nasvetu: Pomaga lastna glava. Tudi ona je sodelovala na 12. študijskih dnevih Mitje Gorjupa v Žalcu in to je eden od razlogov, da smo jo prosili za pogovor o vlogi in prihodnosti novinarstva v združenem delu pri nas.

Zaenkrat za to vrsto glasil še uporabljamo izraz tovarniška. Mogoče jih bomo kmalu preimenovali v podjetniška glasila. Pa to ni bistveno za pogovor, ki sledi. Pomembno je to, da smo se pogovarjali o takšnih časopisih, kot je naš in seveda predvsem vaš Hmeljar. Kakršen je in kakšen naj bi bil ...

— Dr. Manca Košir, kakšno je vaše strokovno mnenje o številu in kakovosti slovenskih tovarniških glasil danes?

zaprli te ljudi! Tega pač ne smemo dopustiti.

Kar se tiče kakovosti časopisa, je le-ta odvisna od tega, kaj bralci od njega pričakujejo. Pogosto so ti časopisi zgolj nekakšni informativni bilteni. Upam si ne skromno reči, da poznam kar dosti tovarniških glasil in da jih je veliko namenjenih predvsem vodilnim strukturam. Časopis pa ni namenjen vodilnim, ampak vsem delavcem, kar pomeni, da mora odgovarjati navzgor, navzdol, levo, desno in še kam. Prisoten naj bi bil tudi zunaj podjetja, v ožjem in širšem okolju, v občini, celo na ravni republike. Če je dober, zakaj pa ne? Zato se mi zdi, da je podoba časopisov preveč vsebinsko skromna, ne zajema človeka v vsej njegovi celovitosti. Da ne razmišlja o svojem bralcu, ki ima tudi osebne težave, ki ne zna ravnati v medčloveških odnosih vedno dobro. Ki ima težave z zdravjem, ima določene profesionalne bolezni, pa nič ne ve o preventivi. Ki bi se rad zabaval, smejal na račun svojih nadrejenih, potem pa mogoče še kdaj na

Manca Košir

boji te religiozne vsebine. In predvsem je človek naravno bitje, ki mora jesti, spat, o čemer moramo prav tako razmišljati.

Nadalje je dober časopis tisti, v katerem nastopajo ljudje sami, osebno. Pomeni, da mora biti žanrovsko pester v tem smislu, da omogoča delavcem, da se oglašijo. Eden od zelo dobrih takšnih žanrov je anketa. V vsaki številki časopisa bi morala biti anketa o takrat žgočem vprašanju. Pomembni so pogovori, intervjuji. Žal žanr »okrogla miza« ni prisoten v tovarniških glasilih, kar je po moje velika napaka. To je izjemna možnost, da se hkrati pogovarjajo strokovnjaki in »navadni« ljudje o zadevah, ki jih težijo. Na primer o problemih preoblikovanja podjetij, kje bodo delavci zaposleni jutri. Po moje bi lahko bile te okrogle mize celo javno izvedene, če ima tovarna svoj radio. Ali v prazničnih dneh namesto klasičnih proslav. Povedano naj bi potem zapisali še v časopisu, da bi lahko o tem še bolj poglobljeno razmislili.

— Ali naj tovarniško glasilo piše izključno o uspehih in problemih znotraj podjetja ali naj bodo vključene tudi širše in splošnejše teme?

»Po mojem mnenju bi moral biti dober tovarniški časopis v današnjih okoliščinah okno v podjetje in okno iz podjetja v svet. Se pravi, da naj bo glavnina seveda usmerjena v podjetje v povezovalnem, informativnem in nadzornem smislu, naj pa tudi delavci gledajo v svet. Na kratek in razumljiv način naj bo pojasnjeno tisto, kar je za ljudi pomembno. Ker se že pogovarjava ravno v času sojenja Vllasijsu, zdi se mi, da bi se o tem veljalo razpisati. Seveda ne na dolg način, ampak opozoriti na neke stvari. Povedati, da ima vsak človek pravico biti človek in dostojanstveno bitje, da so zdaj procesi taki in taki in da je to narobe ...

Se pravi, da ne gre toliko za informacijo o svetu, kot za interpretacijo sveta. Zakaj se kaj dogaja.«

— Tudi tovarniško glasilo mora biti kritično. Ampak nekateri ljudje so užaljeni, če so samo posredno omenjeni v kritičnem članku, ki sicer ne krši kodeksa novinarske etike?

»Človek je zelo občutljivo bitje in če ne bo užaljen ta, bo užaljen pa kdo drug. Zato morajo uredniki in sodelavci tega časopisa računati na določene užaljenosti in kritične pripombe, na določen »feedback«. Mislim, da je treba pisati o uspehih in neuspehih, imeti zagotovo rubriko: Pometajmo pred lastnim pragom. Vprašanje pa je, kako kritiziramo. Jaz sem na vsak način za kritiko, naj ne bo v podjetju niti v svetu področja, ki bi bilo kritiki zaprto. Ampak to naj se počne na prijazen in ljubezniv način. To pa je vedno mogoče. Kljub temu bodo seveda nekateri prizadeti, vendar je to njihov problem. Treba se je naučiti biti samokritičen.«

— Kako naj ravna novinar v precepu med novinarsko etiko in tako imenovano lojalnostjo do firme, ki se največkrat izkaže kot lojalnost do vodilnih struktur? Plačuje ga vendarle podjetje ...

»Če je novinar, naj se drži novinarske etike. Gre pravzaprav za pravni problem. Zato se mi zdi, da je nastopil trenutek, ko se bodo morali novinarji v združenem delu združiti v svoj sindikat, ki bo del splošnega novinarskega sindikata, katerega ustanovitev se zdaj pripravlja. Sindikat bi zastopal interese teh novinarjev in jasno je treba povedati, da oni niso v službi kot EPP, propaganda za svoje podjetje ali propaganda za svoje direktorje, ampak so v službi javnosti, se pravi delavcev. Zato bi bilo mogoče dobro, če bi jih ta sindikat tudi plačeval. To je ena možnost. Na vsak način je treba pri podpisovanju kolektivnih pogodb določiti ustrezno mesto novinarja in urednika, ki naj bo tako, da bo uredništvu zagotovljena potrebna stopnja avtonomije.«

— Vi ste velika zagovornica raziskovalnega novinarstva. Kako naj bi bilo z raziskovalnim novinarstvom v tovarniških glasilih?

»Moje mnenje je, da je lokalni in tovarniški tisk dolžan razvijati raziskovalno novinarstvo. Bistvo raziskovalnega novinarstva je odkriti prikrito. So ljudje, ki prikrivajo določene informacije, imajo monopol nad njimi in zato tudi moč. Ta monopol je potrebno odpraviti. Ena od zgodb raziskovalnega novinarstva je lahko, kako smo iskali informacijo in je nismo dobili. Veliko ljudi krade v podjetjih in to razkriva raziskovalno novinarstvo. Se pravi, da je nalog zadosti, zgoraj in spodaj, gre pa seveda res za pogum novinarjev, da se teh nalog lotijo. In če bi jih ščitil še njihov sindikat ...«

Pogovor z dr. Manco Koširjevo

»TOVARNIŠKIH GLASIL NE SMEMO UKINJATI!«

»O številu nisem prav dobro poučena, a kolikor jih je, jih je premalo. Vem, da jih v nekaterih tovarnah ukinjajo, da ni več sredstev zanje. To se mi zdi zelo velik minus. Prvič zaradi tega, ker v tovarni človek preživi pol svojega življenja. Delovno in socialno okolje, medčloveški odnosi, vse, kar se v kolektivu dogaja, mora odsevati v takšnem časopisu. Ni dovolj, da delavca samo obvešča, mora ga tudi zabavati, rekreirati, učiti, mora biti z njim prijazen in predvsem tega smo ljudje še kako potrebni. Vse raziskave so pokazale, da čim večja je stopnja pripadnosti kolektivu, manjša je fluktuacija delavcev, večja je produktivnost. Tovarniško glasilo je eno od izredno pomembnih sredstev, da se ta pripadnost doseže, in zato je greh ukinjati jih. Drugič — nimamo samo moralne in politične krize, imamo tudi gospodarsko krizo. Ljudje nimajo več denarja, da bi kupovali časopise, zato je precej družin, ki berejo samo še tovarniško glasilo. In mogoče si bo ta družina zaradi visoke RTV naročnine zapečatila še televizijski sprejemnik. V kakšno informacijsko in socialno puščavo bomo

svoj račun. Marsikaj je človek, ni samo delovno bitje ali bitje, ki bi zahtevalo podatke o tem, kako se podjetje spreminja, saj dostikrat teh podatkov ljudje niti ne razumejo. Vsak novinar bi se moral zamisliti nad raziskavo, ki so jo opravili sindikati, da so najbolj nezadovoljni s tovarniškimi glasili delavci z najnižjo izobrazbo. Ampak tudi ti delavci se morajo najti v časopisu, imeti morajo občutek, da je časopis zaradi njih in zanje. Časopis mora biti tako urejevan in pisan, da ga delavec razume in ga z veseljem vzame v roke.«

— Kaj je torej bistvo dobrega časopisa?

»Dobro tovarniško glasilo je glasilo, ki ga vsi radi berejo, ki ne ostaja v kakšnih kotih in pisarnah, ampak ga delavci vzamejo domov in ga še doma radi preberejo. Poleg tega mora biti vsebinsko pestro, kot sem že omenila, tako da zajame človeka kot delovno bitje, kot moralno bitje, tudi vrednote morajo biti prisotne. Morda v posebnih rubrikah ali v kakšnih zgodbicah, prilikah, kot so na primer svetopisemske. Ali kakšne drugačne, če se kdo

— Ali jih sedanje Društvo novinarjev Slovenije štiti?

»Ja, naj bi jih štito, ker so enakopravni člani društva. Imajo častno razsodišče, imajo pravno pomoč, če se v tem smislu obrnejo na DNS. Predvsem pa lahko naredijo novinarski kolegi velik škandal, če je kaj narobe, da se o tem ne šušlja več samo v podjetju, ampak širom po Sloveniji. Tako je človek do neke mere zaščiten. Ampak seveda, štiti se tistega, ki zastopa resnico, ne pa lastne interese ali interese neke ozke skupine.«

— Ampak novinarji v združenem delu se pogosto čutijo malo manj vredne od svojih novinarskih kolegov iz osrednjih novinarskih hiš...

»Za to so pa predvsem krivi sami. Jaz jim sporočam, da so kvečjemu več vredni. Novinarji se čutijo manj vredne predvsem zato, ker z njimi zaenkrat še brez večjih težav bolj ali manj manipulirajo vodstvene strukture. Zavedati se moramo, da sta za pritisk potrebna dva. Eden, ki pritiska, in drugi, ki se pusti pritiskati. Če bo novinar kljub grožnji, da bo ob službo, pripravljen tvegati in odkriti, kaj se dogaja v podjetju, potem bo mogoče dobil službo kje drugje. Če je kljub temu tveganju pripravljen zastopati resnico, potem se najbrž tudi njegova moč in samozavest

minjajo svet. Če v Delu nekaj napišete, boste težko spremenili republiko Slovenijo. Če pa v tovarniškem časopisu opozorite na kakšno »svinjarijo«, da namenoma uporabim to besedo, se lahko marsikaj spremeni prav po zaslugi novinarjev.«

— V tem času se združeno delo v celoti reorganizira. Kakšno vlogo naj imajo po novem tovarniška glasila? Naj se tudi ona začnejo obnašati »podjetniško«?

»Obstaja več možnosti. Ena od njih je, da se glasila spreminijo iz novinarskega v propagandno sporočanje. Da naj krepijo podjetniškega duha, skrbijo za imidž svojega podjetja, skušajo pridobivati prostor v podobnih glasilih drugih podjetij, da se razvija posebna vrsta oglaševanja. V tem primeru bi bilo izključno v funkciji tržišča. Moje mnenje je, da je to sicer eno izmed nalog glasila, vendar naj bo predvsem namenjeno delavcem in naj bo takšno, kakršno sem orisala na začetku.«

— Enemu vprašanju se pač ne morem izogniti. Kakšen je vaš vtis o Hmeljarju?

»Morala bi si vzeti nekaj ur časa, da bi lahko povedala kakšno podrobnejšo analizo. Ampak, časopis najprej pogledamo. Jaz torej listam Hmeljarja in ugotavljam, da je na pogled privlačen. Ima različne rubrike, gra-

Manca Košir: »Če ne bo užaljen ta, bo pa kdo drug. Zato morajo sodelavci tega časopisa računati na določene užaljenosti. Jaz sem na vsak način za kritiko, naj ne bo v podjetju niti v svetu področja, ki bi bilo kritiki zaprto. Ampak to naj se počne na nek prijazen in ljubezniv način. To pa je vedno mogoče.«

večata. Poleg tega se pogosto izkaže, da prav novinarji v združenem delu nimajo visokošolske izobrazbe, zato jih je nenehno strah za plačo in delovno mesto. Navadno ta glasila nastajajo po neki inerciji, ker pač moraš biti v službi, ne pa po nekem notranjem klicu, kar novinarstvo zagotovo je. So pa seveda tudi drugačni novinarji, mislim, da jih je vedno več, ki se zavedajo svoje pomembne funkcije, da lahko s tovarniškim glasilom celo spre-

fično je pisan, ima krajše prispevke. Predvsem me veseli, da je v njem že uresničena funkcija, o kateri sva prej govorili, človeka v časopis. Na vsaki strani je nekaj fotografij, imate anketo, recenzijo... Po tem prvem vtisu bi rekla, da je to eno boljših tovarniških glasil v Sloveniji.«

Ksenija Rozman

BLAGOVNICA AGRINA

Žalec, Ilirska Bistrica

vas vabi

vsako nedeljo od 8. – 13. ure
na

**SEJEM
RABLJENIH
AVTOMOBILOV**

in
KMETIJSKIH STROJEV

na parkirnem prostoru
BLAGOVNICE AGRINA

UGODNI NAKUPI

Golding Žalec

Zasebni kapital v gostinstvu

V gostinsko turistični organizaciji Hmezada so formalno plat reorganizacije že deloma dokončali, septembra so se njihovi delavci odločili, da bo Golding družbeno podjetje, čakajo pa še na registracijo.

Hkrati pa rešujejo položaj vseh svojih lokalov, ki doslej niso prinašali dobička oziroma so potrebni obnove. Hotel Vransko, vse tri objekte, ki sodijo v to poslovno enoto, bodo dali v najem. Za to so se odločili, ker so vsi objekti potrebni obnove.

Hotel Žalec naj bi bil že v začetku leta samostojno mešano podjetje, kjer bo imel pomembno vlogo zasebni kapital. Kaj bo s hotelom v Preboldu, še ni jasno, s splitsko ladjedelnico pa se

dogovarjajo o gradnji bungalovov v kampu. S tem bi bile zmogljivosti hotelske kuhinje v polnih mesecih popolnoma izkoriščene, ustrezno rešitev je treba le še najti za zimske mesece. Slaščičarsko dejavnost bodo združili v sedanjem gostišču Hmeljar, hrana in gostinski del pa bo le na Kolodvorski restavraciji. Družbeno prehrano v celjski samopostrežni restavraciji bodo omejili na obseg, ki bo tržen, in bodo hkrati zagotavljali še dobro kakovost. Del kapacitet v restavraciji bodo omejili na druge dejavnosti, kaj bo to zaenkrat še ne vedo, vedo pa, da je to odvisno predvsem od programov in partnerjev, ki jih bodo k temu pritegnili.

SOZD HMEZAD

Delovna skupnost skupnih služb

Komisija za odpis in aktiviranje osnovnih sredstev delovne skupnosti skupnih služb SOZD Hmezad razpisuje

licitacijo

za osebni avto LADA letnik 1983 z izključno ceno 22.000.000 dinarjev. Licitacija bo v ponedeljek, dne 20. 11. 1989, ob 13. uri pri zgradbi SOZD HMEZAD — DS Skupne službe Žalec. Prometni davek plača kupec in ni vračunan v izključno ceno.

Samoupravni sporazum

Na podlagi 114. člena samoupravnega sporazuma o združitvi v sestavljeno organizacijo združenega dela v HMEZAD kmetijstvo, industrija, trgovina in gostinstvo n. sub. o. Žalec in 168. člena samoupravnega sporazuma o ustanovitvi interne banke Hmezad smo delavci, združeni kmetje in obrtniki v delovnih organizacijah in kmetijskih zadrugah

HMEZAD Kmetijstvo Žalec, n. sol. o.
HMEZAD Hram kmetijstvo in trgovina n. sol. o.
HMEZAD Kmetijska zadruga Ilirska Bistrica p. o.
HMEZAD Vrtnarstvo Celje p. o.
HMEZAD Sadjarstvo Mirošan p. o.
HMEZAD Celjske mesnine p. o.
HMEZAD Celeia mlekarstvo, sirarstvo in čebelarstvo, p. o.
HMEZAD Kmetijska zadruga Savinjska dolina Žalec n. sol. o.
HMEZAD Kmetijska zadruga Drava Radlje ob Dravi n. sub. o.
HMEZAD Kmetijska zadruga Slovenska Bistrica p. o.
HMEZAD Export-import Žalec p. o.
HMEZAD Agrina Žalec n. sol. o.
HMEZAD Strojna Žalec n. sol. o.
HMEZAD Minerva gostinstvo in turizem Žalec p. o.
HMEZAD Minerva Zabukovica p. o.
HMEZAD Jata Zalog p. o.
HMEZAD Tajfun Planina pri Sevnici p. o.
HMEZAD Inženiring Žalec p. o.
HMEZAD Služba pravne pomoči Žalec p. o.
HMEZAD Trgovsko podjetje Nama Žalec p. o.
HMEZAD sprejeli naslednji

Samoupravni sporazum

o prenehanju SOZD HMEZAD in organizacij v njegovi sestavi

I. Uvodne določbe

1. člen

Ta sporazum ureja:

1. prenehanje sestavljene organizacije, njene delovne skupnosti,
- Interne banke Hmezad in njene delovne skupnosti;
2. premoženjsko pravna razmerja zaradi prenehanja organizacij, navedenih v 1. točki tega člena;
3. delovna razmerja delavcev, zaposlenih v organizacijah, ki prenehajo s tem sporazumom.

Ta sporazum določa tudi izhodišča in načela za ustanovitve podjetij in drugih pravnih oseb s tistim premoženjem, ki je bilo v upravljanju organizacij, ki prenehajo s tem sporazumom.

II. Prenehanje SOZD Hmezad, DSSS SOZD, Interne banke in DSSS IB

2. člen

S sprejemom tega sporazuma prenehajo Sestavljena organizacije združenega dela Hmezad v kmetijstvo, industrija, trgovina in gostinstvo n. sub. o., Žalec, Delovna skupnost skupne službe sestavljene organizacije, Hmezad Interna banka n. sub. o. Žalec in Delovna skupnost Interne banke.

Ta sporazum je podlaga za vpis izbrisa sestavljene organizacije in Interne banke iz sodnega registra.

Predsednik poslovnega odbora sestavljene organizacije je pooblaščen, da opravi vsa dejanja, ki so potrebna za vpis prenehanja v sodni register in ureditev delovnih in premoženjskih razmerij.

Članice sestavljene organizacije zagotovijo sredstva, ki so potrebna za realizacijo tega sporazuma po enakih pravilih, ki so veljala za financiranje delovanja sestavljene organizacije.

Zaključno bilanco pravnih oseb, ki prenehajo s tem sporazumom, ugotovi in potrdi komisija vseh članic sestavljene or-

ganizacije. Vsaka članica imenuje v komisijo enega člana, sejo komisije pa skliče predsednik poslovnega odbora sestavljene organizacije. Zaključna bilanca se opravi po stanju na dan 31. 12. 1989.

III. Premoženjsko-pravna razmerja

3. člen

Pravni nasledniki organizacij, ki prenehajo s tem sporazumom, so članice sestavljene organizacije in interne banke. Njihove materialne obveznosti prevzemajo pravni nasledniki navzven solidarno, med seboj pa v sorazmerju s svojimi deleži v združenih sredstvih.

Članice sestavljene organizacije, ki do dneva prenehanja SOZD ne bodo v celoti poravnale svojih obveznosti do sestavljene organizacije in njene delovne skupnosti, te obveznosti pa so določene oz. sprejete s sporazumi in pogodbami ali na drug način skladno s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi oz. statutom SOZD ne morejo do poravnave teh obveznosti uveljaviti terjatev do združenih sredstev. Te članice so pred ostalimi članicami do višine svoje obveznosti odgovorne za plačilo terjatev do združenih sredstev, šele potem pa po pravilih iz prvega odstavka tega člena.

4. člen

Vsa premoženjska razmerja, nastala do dneva prenehanja, se razpravijo po pravilih, ki so veljala v času njihovega nastanka.

Delovne organizacije, ki ne bodo podpisale pogodb o ustanovitvi novih podjetij in drugih pravnih oseb namesto tistih, ki s tem sporazumom prenehajo, nimajo pravice do realne delitve premoženja. Pripada jim pravica do denarnega izplačila njihovega deleža na skupnem premoženju, vendar po poprejšnji poravnavi njihovih obveznosti do pravnih oseb, ki prenehajo, oz. njihovih pravnih naslednikov. Obveznost izplačila deleža zapade v plačilo po enem letu od prenehanja.

Delovne organizacije, ki ne bodo podpisale pogodb o ustanovitvi Poslovnega sistema Hmezad, izgubijo pravico do uporabe imena Hmezad in zaščitnega znaka.

V primeru, da se s skupnim premoženjem ne bodo ustanovile nove pravne osebe, se skupno premoženje (združena sredstva) med pravne naslednike razdeli v sorazmerju z njihovimi deleži, po pravilih, ki veljajo za razdružitve solastnine.

Drugi in tretji odstavek tega člena ne velja za zadruge, vendar najdlje 6 mesecev od dneva sprejema zakona, ki bo urejal njihov pravni položaj.

5. člen

Z dnem prenehanja se naslednja sredstva, ne glede na 3. in 4. člen tega sporazuma razporedijo na naslednji način:

1. Sredstva skupne porabe za stanovanjsko izgradnjo
Ta sredstva se razdelijo med članice v sorazmerju z njihovimi deleži na dan 31. 12. 1989. Članice, ki dolgujejo, morajo svoj dolg poravnati na račun združenih sredstev najkasneje do 15. 12. 1989.

2. Združena sredstva skupne porabe za druge potrebe (počitniške kapacitete).

Ta sredstva se po stanju na dan prenehanja v celoti neodplačno prenesejo v sklad skupne porabe za ostale potrebe bodočega poslovnega sistema Hmezad. Če se poslovni sistem Hmezad ne ustanovi, se ta sredstva delijo po pravilih za delitve solastnine.

3. Združena sredstva za štipendiranje

Ta sredstva se razporedijo med članice SOZD evidenco in prenesejo v poslovni sistem Hmezad z enakim režimom upravljanja kot v okviru sestavljene organizacije. Če se poslovni sistem Hmezad ne ustanovi, prevzemajo članice SOZD obveznosti do štipendistov neposredno, solidarno do višine svojih deležev na premoženju SOZD pa obveznosti do štipendistov DSSS SOZD.

4. Poslovne stavbe

Pravna razmerja glede poslovne stavbe sestavljene organizacije se uredijo po ustanovitvi poslovnega sistema Hmezad s posebno pogodbo. Če se poslovni sistem Hmezad ne ustanovi, se razmerja glede poslovne stavbe urejajo neposredno

med članicami sestavljene organizacije oz. njihovimi pravnimi nasledniki, glede na to, da poslovna stavba ni v sredstvih sestavljene organizacije.

6. člen

Enaka pravila kot veljajo za ureditev premoženjskih razmerij zaradi prenehanja sestavljene organizacije veljajo tudi za premoženje oz. sredstva Interne banke.

IV. Delovna razmerja

7. člen

Delavci, zaposleni pri organizacijah, ki prenehajo s tem sporazumom, se razporedijo takole:

1. Delavci Interne banke: v novo skupno finančno organizacijo.

2. Delavci DSSS SOZD, ki ob njenem prenehanju opravljajo dela in naloge v računalniškem centru, v novo družbo z omejeno odgovornostjo Računalniški center.

3. Preostali delavci SOZD in delovne skupnosti v novo sestavljeno organizacijo Poslovni sistem Hmezad v okviru njegovih potreb. V novo finančno organizacijo se razporedijo tudi delavci DSSS, ki opravljajo računovodska in knjigovodska opravila.

Če se nova podjetja in druge pravne osebe ne ustanovijo, prevzamejo članice sestavljene organizacije obveznosti do delavcev, ki jim zaradi prenehanja navedenih organizacij preneha delovno razmerje, in sicer navzven solidarno, med seboj pa do višine deleža na združenih sredstvih.

8. člen

Delavcem, katerih delo po sklepu ustanoviteljic v novih pravnih osebah ne bo potrebno, zagotavljajo pravice iz delovnega razmerja nove pravne osebe, a na račun in v breme dosedanjih članic sestavljene organizacije oz. interne banke, v višini dosedanjih prispevkov za svobodno menjava dela oz. deležev v skladu osnovnih sredstev Interne banke.

9. člen

Do dokončne razporeditve oz. zagotovitve pravic iz delovnega razmerja veljajo za delavce odločbe, veljavne na dan prenehanja organizacij, v katerih so zaposleni.

V. Izhodišča in načela za ustanavljanje novih podjetij, drugih pravnih oseb in sestavljene oblike Hmezad

10. člen

Sredstva, ki so bila združena v organizacije, ki prenehajo s tem sporazumom, se prvenstveno uporabijo za ustanovitev novih podjetij in drugih pravnih oseb, skladno z zakonom in na osnovi ustreznih pogodb. Le v primeru, da se nova podjetja ne ustanove, se združena sredstva razdelijo tako, kot to določa 4. člen tega sporazuma. Pri ustanavljanju novih podjetij bodo članice oz. njihovi pravni nasledniki upoštevali zlasti naslednje:

- proračunsko financiranje se uporablja le za zagotavljanje sredstev za opravljanje strateških in drugih skupnih funkcij;
- potrebo po ohranitvi skupne finančne organizacije;
- potrebo po obstoju in razvoju firme Hmezad.

Na osnovi navedenega bodo zainteresirane članice ustanovile Poslovni sistem Hmezad v obliki družbe z omejeno odgovornostjo in nanj prenesle univerzalno pravno nasledstvo sestavljene organizacije, skupno finančno organizacijo, Računalniški center, po potrebi pa tudi druga podjetja.

Za nove pravne osebe se do sprejetja njihovih pravil in drugih pravnih aktov uporabljajo dosedanja akti organizacij, ki prenehajo s tem sporazumom, skladno s pogodbami o ustanovitvi. Če se nove pravne osebe ne ustanovijo, z dnem prenehanja prenehajo veljati pravni akti navedenih organizacij.

VI. Prehodne in končne določbe

11. člen

Ta samoupravni sporazum je sprejet, če ga na referendumu sprejme vsaka članica z večino vseh referendumskih upravičencev.

Delavski svet sestavljene organizacije ugotovi in razglasi sprejem sporazuma na podlagi poročila komisije za izvedbo referenduma.

Predsednik delavskega sveta
mag. Janez Šketa

ČAS ZA REORGANIZACIJO JE KRATEK

Zakaj nam je za reorganizacijo zopet zmanjkalo časa, sprašujejo predvsem kmetje. Prvotni zakon o podjetjih, ki je izšel konec lanskega leta, je predvideval, naj bi se gospodarstvo reorganiziralo do leta 1991. Junija letos pa so bila v skupščini sprejeta dopolnila, z njimi pa se je obenem skrajšal čas za preoblikovanje in tako je ostalo na razpolago samo šest mesecev.

V sozdu Hmezad je bila že lani imenovana komisija za preoblikovanje in je začela zbirati predloge o bodoči organiziranosti že v prvem četrtletju. Teh predlogov na žalost ni bilo in tako je ožja delovna skupina na Hmeza-

du pripravila osnutek, po katerem naj bi se Hmezad povezal v trdno kapitalsko obliko. S tem se večina članov komisije, ki so hkrati tudi direktorji organizacij, ni strinjalo in tako so se ponovno zbirali predlogi, pisale pogodbe in sporazumi. Pisnih pripomb niso poslale vse organizacije in še tiste, ki so jih, se dogovorjenih rokov niso držale. Kmetijska zadruga Savinjska dolina je svojo opredelitev prinesla zadnja, kljub temu da so o povezanosti v sedanji Hmezad razpravljali že v avgustu. Čas pa je mineval in želja vseh je bila: predstaviti usklajen predlog reorganizacije. Vsi ostali do delavcev in kmetov niso prišli.

V POSLOVNEM SISTEMU HMEZADA BO LE SKUPNO STRATEŠKO VODENJE

Za novi poslovni sistem Hmezad se je v javni razpravi opredelilo devetnajst Hmezadovih podjetij, med njimi štiri zadruge, proti je samo Kmetijska zadruga Savinjska dolina. Žolčne razprave v njej še vedno povzroča sporazum o prenehanju sestavljene organizacije. Ostale članice so enotne, da potrebujemo Hmezad oziroma krovno podjetje, ki bi mu najbolj ustrezala organizacijska oblika družbe z omejeno odgovornostjo.

Iz dosedanjega Hmezada naj bi nastale tri nove oblike; to so: Poslovni sistem Hmezad, skupna finančna organizacija in Računalniški center. Nova oblika naj ne bi dodatno obremenjevala članic in na novo pravno osebo naj bi prenesle doslej združena sredstva, saj Hmezad v sedanji organizacijski obliki ni imel lastnega kapitala. Ustanovitelj, ki bodo vložili svoje deleže v ustanovitveni kapital, bodo imeli upravljalne pravice in pravice do dobička. Hmezad te moči ne bi imel in tako bodo podjetja maksimalno samostojna in tako morajo biti sama sposobna za konkurenčni boj na tržišču. Kot edini promet poslovanja je predlagano le strateško vodenje in koordiniranje poslovnih funkcij ustanoviteljic. Za uveljavljanje te vloge in iskanje sinergetskih učinkov mora imeti vodstvo Hmezada dostop do vseh poslovnih informacij in zato naj bi bil le-ta med ustanovitelji Računalniškega centra.

Skupščina bo najvišji organ upravljanja in naj bi bila skupna s Skupno finančno organizacijo. Hkrati bo to tudi mesto usklajeva-

nja poslovnih interesov in dogovarjanja za skupne večje posle in aktivnosti za iskanje sinergetskih učinkov.

Osnovna naloga poslovnega odbora bodo strateški predlogi in razvojni dokumenti. Plani in programi Poslovnega sistema ne bodo več zbir planskih podatkov in predvidevanj članic, temveč konkretno opredeljeni cilji.

V Hmezadu naj bi bilo zaposlenih le 25 delavcev oziroma bo dokončno število in kvalifikacijsko strukturo določila skupščina, ko bo le-ta ustanovljen.

Poslovni sistem naj bi se po vrednosti kapitala postopoma krepil in kapital bo usmerjal skupščina v dobičkonosne programe pri članicah ali v nova podjetja. Za enak namen, kot je povečanje kapitala, so v pogodbi tudi določila o predkupni pravici Hmezada in ustanoviteljic v primerih, če ena od njih želi prodati svoj delež, kar pomeni izstop iz Hmezada. Kapital naj bi bil v funkciji krepitve ustanoviteljev in naj bi krožil tudi znotraj poslovnega sistema. S tem so omogočene tudi večje možnosti za medsebojno poslovno sodelovanje med ustanoviteljicami.

Financiranje Hmezada naj bi potekalo po dveh osnovah, in sicer po pogodbi o plačilu storitev poslovnega odbora in delavcev, ki za njegove potrebe opravljajo strokovna in pomožna dela. Druga osnova je zaračunavanje provizij od poslov, kjer imajo ustanoviteljice neposredno gospodarsko korist. Ta način pomeni obenem stimulacijo za delavce, ki bodo bolj odvisni od konkretnih in dokaznih učinkov pri ustanoviteljicah.

Šele po ukinitvi starega se je mogoče organizirati po novem

Da se bo Hmezad lahko preoblikoval po zakonu o podjetjih, mora prenehati kot sestavljena organizacija, ki je bila organizirana po zakonu o združenem delu. Prenehanje se mora opraviti tako, kot je bil Hmezad ustanovljen, to je z referendumom ali z redno likvidacijo. Zato je delavski svet sprejel postopek za preoblikovanje v dveh fazah; in v prvi se bodo delavci na referendumu odločali za sprejem samoupravnega sporazuma o prenehanju sestavljene organizacije.

Ta sporazum predstavlja le dokument, po katerem bo sozd na sporazumen način prenehal, brez sodnega postopka bi poleg njega prenehala še Interna banka in njena delovna skupnost. Pri tem gre za razzvezo iz dose-danje oblike Hmezada, hkrati se sklene sporazum o razdelitvi združenih sredstev in delavcev, ki so bili v okviru sestavljene organizacije zaposleni.

REFERENDUM 17. NOVEMBRA

Sporazum o prenehanju je bil v javni obravnavi od 13. do 30. oktobra. V tem času je komisija za preoblikovanje Hmezada prejela pisne pripombe od Agrine, Kmetijstva Žalec, Kmetijske zadruge Savinjska dolina, Celjskih mesnin, Hmezad Inženiringa, Hrama, Tajfuna, Delovne skupnosti skupnih služb in povzetek razprav in predlogov s skupne seje akcijske konference ZKS in koordinacijskega odbora sindikata Hmezada. Naknadno je komisija in nato še delavski svet Hmezada obravnaval pripombe Minerve in Sadjarstva Mirošan.

Delavski svet je vse pripombe obravnaval ne glede na datum prejema in jih v celoti upošteval. Po usklajevanju so se delegati vseh članic Hmezada odločili za razpis referenduma, ki bo 17. novembra. Proti sta glasovala le delegata Kmetijske zadruge Savinjska dolina.

POVEZAVA V POSLOVNI SISTEM JE PROSTOVOLJNA

Proti sta glasovala kljub temu, da so bile njihove pripombe o nadaljnji povezavi v celoti upošte-vane. Sporazum o prenehanju sestavljene organizacije namreč nobene od dosedanjih članic Hmezada in tako tudi ne zadruge ne obvezuje, da bi se pridruži-

la poslovnemu sistemu Hmezada. Kmetijske zadruge se bodo reorganizirale šele po sprejetju zakona o združništvu, hkrati pa ni nobene ovire, da se do njegovega izida ne bi povezovale. V primeru združitve bi vložile le zagonski kapital v novo obliko, tako da bi zadružna lastnina ostala neokrnjena. Obenem je v sporazumu v celoti upoštevana pravica in možnost kasnejšega pristopanja v sestavljeno obliko. Prav tako je bila upoštevana pripomba članic, naj se število delavcev v novi sestavljeni obliki zmanjša. V sporazumu je predvi-dena ureditev statusa tistih delavcev, katerih delo ne bo po-trebno v novih oblikah. Za ugo-tovljene viške delovne sile je tre-ba obvezno poskrbeti skladno z novim zakonom o delovnih raz-merjih, ki predvideva več mož-nih načinov.

RAZREŠITEV PREMOŽENJSKO-PRAVNIH VPRAŠANJ

Ob prenehanju sestavljene organizacije je potrebno urediti tudi premoženjsko-pravna vprašanja. Le-ta so nastala do datuma prenehanja sestavljene organizacije in se prenesejo na pravne naslednike skladno s pravili, ki so veljala v času njihovega nastanka. Delovne organizacije oziroma podjetja, ki v novo sestavlje-no obliko ne bodo pristopile, imajo pravico do denarnega izplačila. Premoženje (npr. mize, stoli, računalniki) se na drug materialen način ne more deliti, do denarnega izplačila pa bodo članice upravičene šele po plačilu obveznosti do Delovne skupnosti Hmezada, Interne banke in Računalniškega centra.

Ob prenehanju bodo narejene ustrezne bilance in razdeljene pravice in obveznosti z združenimi sredstvi, tako da bo vse raz-mejeno po deležih v združenih sredstvih.

Kontinuiteta naj bi bila zagotovljena pri reševanju zadev družbenega standarda in izpol-njevanju pogodb o štipendiranju, da ne bi trpeli interesi štipendistov.

V predlogu sporazuma je upoštevana tudi pripomba Kmetijske zadruge Savinjska dolina, da poslovna stavba, v kateri je poleg zadruge še sedež Hmezada, ni predmet delitve. Pravna raz-merja se bodo uredila kasneje s

pogodbo, sporazum pa ne more biti pravna podlaga za vknjižbo v zemljiški knjigi v korist zadruge, saj sozd Hmezad nima upravljalske pravice.

Hkrati s sozdom Hmezad pre-nahajo tudi njegova delovna skupnost, Interna banka in njena delovna skupnost. Za le-to takšno obveznost prinaša zakon o bankah. To pa ne pomeni, da se ne more preoblikovati v novo obliko in nadaljevati z delom. To želimo doseči z ustanovitvijo skupnega finančnega podjetja, o čemer se bo sklepala posebna pogodba.

ZAKAJ SPREJEM SPORAZUMA O PRENEHANJU NA REFERENDUMU?

V sedANJI Hmezad so se člani-ce združile z referendumom in morajo, tako je zapisano v spora-zumu o združevanju, tako tudi iz njega. Hkrati bo sprejeti doku-ment služil za izbris iz registra gospodarskih organizacij Hme-zada, delovne skupnosti in Inter-ne banke in njene delovne skup-nosti kot pravnih oseb.

Na praktična vprašanja teoretični odgovori

Za nasvet o vprašanjih, ali je potreben referendum o prenehanju sestavljene organizacije, ali se lahko zadruge vključijo v novo obliko, kdo ustanavlja skupno finančno organizacijo, ali se zadruge lahko povežejo v sestavljene oblike do izida zakona o združništvu, je Kmetijska zadruga Savinjska dolina zaprosila tudi predstav-nike Zadrugne zveze Slovenije. Na vprašanja so odgovarjali Viktor Marinc in Janez Avsec. Poslušali in spraševali pa so jih upravniki TZO-jev, seje pa se je udeležil tudi podpredsednik Hme-zada Dane Rinc. Na vsa ta vprašanja je dejansko tudi odgovoril, predstavniki Zadrugne zveze pa so več pozornosti namenili težko pričakovnemu zakonu o združništvu in Kmečki banki, ki bo začela poslovati s prvim januarjem prihodnje leto.

Povedali so, da je pripravljen samo načrt zveznega zakona o združništvu, o tem, kakšen bo v končni izvedbi, lahko samo skle-pamo. Vsekakor bo to novost, kajti združništvo se bo na novo organiziralo in pri tem se bo

Predlagani sporazum bo spre-jet, če bo na referendumu zanj glasovalo več kot polovica delavcev in kmetov v vsaki delovni organizaciji, kmetijskih zdru-gah in drugih članicah sozda.

Če sporazum ne bo sprejet, bo prišlo do redne likvidacije, ki se začne po sklepu skupščine obči-ne Žalec pred sodiščem. V času postopka redne likvidacije do njegovega pravnomočnega zaključka lahko pride do normalne blokade sredstev, ki so bila sedaj združena v Hmezadu oziroma Interni banki, in o njihovi usodi lahko odloča le sodišče. Motnje v finančnem poslovanju bi prizadele vse zaposlene v 18 Hmeza-dovih organizacijah in tudi kmete. Iz blokiranih sredstev namreč ne bo mogoče izplačevati normalnih osebnih dohodkov, prav tako ne pogodbenih plačil kme-tom iz pogodb z zadrugami (hmelj, mleko, živina). Vseh posledic v tem trenutku prav gotovo ni mogoče predvideti in zato bi morali prav gotovo narediti vse, da bi sozd Hmezad prenehal na sporazumen način.

opredelil tudi nov tip lastnine. Predlog zaenkrat še ne govori o deležih obojih — kmetov in delavcev v zadrugi. »Verjetno bo preteklo določeno obdobje, da bomo tudi delavcu priznali delež, ki ga je v zadrugi ustvaril.«

Lotili so se vprašanja skupne finančne organizacije oziroma ali lahko članica zunaj sistema koristi njene usluge. Zakon tega ne dopušča, je povedal Dane Rinc in dodal da bo priskrbel obvezno tolmačenje le-tega iz Beograda. Predstavniki Zadrugne zveze so ob tem povedali, da se lahko zadruge oziroma kmetje vključijo v novo banko, ki pa bo v začetku vodila vse posle iz Ljubljane.

Kmet Ivan Povše je menil, da se na vseh sestankih spretno izogibajo reorganizacije zadruge. »Komisija je bila ustanovljena s tem namenom, na vseh sestankih pa govorimo le o Hmezadu. Če si zastavimo vprašanje, kdo je dražji — Hmezad ali naša zadru-ga, vidimo, da je treba reorgani-zirati zadrugo. In to je glavno vprašanje na terenu.«

ŽELIJO DELATI BREZ »POSREDNIKOV«

Napovedanega bojkota referenduma, s katerim naj bi se kmetje Kmetijske zadruga Savinjska dolina sporazumno odločili za prenehanje sozda Hmezad, podružnica Kmečke zveze v Žalcu do zaključka redakcije ni preklivala. Sklep o tem so sprejeli na zboru kmetov Spodnje Savinjske doline v Trnavi, ki je bil v drugi polovici oktobra. Na tej seji so poleg reorganizacije Hmezada in Kmetijske zadruga spregovorili še o drugih vprašanjih, ki žulijo savinjskega kmeta — hmelski pogodbi, cenah in plačilu mleka in o kmetijsko-zemljiških skupnostih.

Uvodno besedo je prevzel Marjan Ribič, predsednik zveze, ki je med drugim dejal, da se kmetje želijo znebiti vseh posrednikov. »Tako v Hmezadu ne vidimo perspektive, zato se lahko sedanji sozd ukine ali pa reorganizira. Poleg tega ves postopek poteka s takšno hitrico, da ga noben normalen človek ne bi mogel vzdržati in zato mislimo, da nam hočejo biti določene stvari podtaknjene.«

Pavlina Glušič, sekretarka zadruge, jim je razložila oba dokumenta, sporazum o prenehanju sestavljene organizacije in pogodbo o ustanovitvi Poslovnega sistema Hmezad. Poudarila je, da s sprejemom sporazuma izstopajo iz Hmezada, o vstopu v novo organizacijsko obliko se bodo lahko odločali za ali pa ne kasneje. Na vprašanje, ali je referendum obvezen pri vseh članicah Hmezada, odgovorja še ni vedela, povedala pa, da je odprto vprašanje tudi v vidika stroškov.

Marjan Ribič je njeno razlago komentiral z besedami: »Pravniki na sozdu vsak dan povedo kaj novega in če bi kmetje pristali na ponovno združevanje, bi bila to že peta ženitev.«

Vlado Kralj, direktor Kmetijske zadruga Savinjska dolina, je rekel, da želi zadrugo, ki bo učinkovita tako za kmeta kot uslužbenca. »V nasprotnem primeru bodo posamezniki iskali druge poti. Pri reorganizaciji naj bi se zadruga registrirala čim širše. Vse ostale Hmezadove članice so za skupno obliko še v bodoče. Na vprašanje, ali je sam za pristop v Hmezad in koliko ta stane, je odgovoril, da vse vendarle ni bilo tako slabo, zadruga pa da je plačala 25 starih milijard za Delovno skupnost Hmezada.

Jože Četina je na seji ugotavljal, da je Savinjska dolina v zadnjih letih nazadovala. »V nezavidljivem položaju smo vsi, in kmet najbolj. Osredotočiti bi se morali na vprašanje, zakaj smo predragi. Zato se o reorganizaciji ne pogovarjamo več, dokler se vsi skupaj ne dogovorite za 4 odstotke marže. Strašno me moti, da bo v Interni banki lahko samo tisti, ki se bo odločil za Poslovni sistem Hmezada.«

Po tej razpravi je Vinko Drča predlagal, da se kmetje lahko dogovorijo za bojkot referenduma, ti pa so ga soglasno podprli.

PREDLOG: DEVET ZADRUG

Izvršilni odbor Kmečke zveze je za sejo pripravil svoj predlog reorganizacije zadruga. Vlado Marolt, ki ga je razlagal, je rekel, da želijo kmetje doseči neomejeno odločanje v zadrugi. Odločilno besedo naj bi imeli pri nagrajevanju in kadrovski politiki. Poleg tega naj zadruga izstopi iz sozda Hmezad in mimogrede je še navrgel: »Pobuda o izstopu je prišla iz vaših vrst, tovariš direktor, in ne vem, zakaj ste vzeli besedo nazaj.«

Kmetje se bodo zavzemali za samostojnost vseh dosedanjih zadrugnih enot in zadruga naj bi bila kmetova, ki bi jo tudi sam vodil. Predlagal je tudi ustanovitev zadrugne hranilno-kreditne službe.

Po besedah Ivana Jošta je hmelska pogodba rak rana savinjskega hmelsarstva, pri kateri je edini kupec njihovega hmelsja zadruga, ki ga prodaja Export in ta je tudi edini izvoznik. Ob vsem tem kmet ne more biti član poslovne skupnosti za hmelsarstvo. Odločno se je zavzel, da leta sprejme vsakega kmeta, ki to želi, s tem pa bi bil odstranjen monopol zadruga.

MLEKO: KAJ S TISTIMI, KI DOLIVAJO VODO?

Vprašanje o ceni mleka je med kmeti še vedno aktualno in kmetje je ponovno zanimalo, zakaj prihaja do razlik med merjeno in plačano tolščo, in zakaj Celeia ne izplačuje mleka dvakrat mesečno. Jože Šabjan iz Kmetijske za-

druge Savinjska dolina je razložil, da si zadruga obračuna 7-odstotno maržo, za delo, ki ga z mlekom ima, trgovina pa »shaja« z 10 odstotki, zato, ker ima precejšnje stroške s čiščenjem hladilnih vitrin,« je povedal. Glede vzorcev je menil, da med posameznimi in skupinskimi vzorci lahko prihaja do razlik, ki pa so minimalne — »če se ne zamešajo cevovodi.« Ob tem so člani Kmečke zveze ugotavljali, da nimajo nobene pravice, da bi prepovedali oddajo mleka tistim, ki dolivajo vodo. Zaščititi bi morali dobre proizvajalce, to naj bi uredila zadruga.

ŠE O KMETIJSKO-ZEMLJIŠKIH SKUPNOSTIH

Člani so na tej seji že drugič ugotovili, da jim nekdo nekaj podtika. Drugo kukavičje jajce je ukinitve kmetijsko-zemljiških skupnosti, ki naj bi se prenesele na občino. Tako kmetje ne bi imeli več nobenega pregleda nad zemljo.

Miran Kač iz Kmetijske zemljiške skupnosti je ob tem povedal, da bi morali imeti kmetje odločilno vlogo pri spremembah namembnosti. Po novem naj bi se večina tako zbranega denarja kopičila na republiki, ob vsem tem pa se bo za več kot dvajsetkrat povečal tovrstni prispevek. Tako bi finančno prisilili ljudi, da bodo zidali na cenejših zemljah. Hkrati naj bi se v bodoče izenačili pogoji nakupa za družbeni in zasebni sektor.

-mn

Savinjska kmečka zveza je proti dialogu . . .

. . . zato, ker nima alternativnih predlogov

»Če mislite nekaj zrušiti, kar je delovalo več kot trideset let, imate prav gotovo svoj predlog in argumente, zakaj to počnete. Zato me

zanimajo, s kakšnimi predlogi prihajate. Z odločitvijo o bojkotu referenduma o prenehanju sozda Hmezad prevzimate vso odgovor-

nost, ne samo do savinjskih, temveč do vseh kmetov, ki so združeni v Hmezad, da o 4700 zaposlenih ne govorim,« je Ivo Bračun, direk-

tor Hmezadovega Export-importa, nagovoril predsednika savinjske kmečke zveze Marjana Ribiča. Ostali člani izvršilnega odbora se sestanka s Hmezadovimi vodilnimi delavci, ki je bil sklican tretjega novembra, niso udeležili. Vodstvo Hmezada je namreč poskušalo najti skupen jezik s to organizacijo.

In zakaj niso prišli? Po besedah Marjana Ribiča se nimajo o čem pogovarjati. Dan poprej pa je bila cela posadka pri pomočniku direktorja Interne banke, diplomiranemu ekonomistu Slavku Mežnarju, ki jim je odgovoril na vprašanje, ali bo Interna banka po novem letu še odprta za tiste, ki niso člani sistema. Kaj jim je o tem povedal, o zakonu, ki sicer ima svoje obvezno tolma-

(Nadaljevanje na 21. strani)

Komentar

Prepričevanje prepričanih je kalovo početje, ki se je potrdilo ob vseh poskusih dialoga s predstavniki podružnične Kmečke zveze Žalec. Prepričani so, da imajo predrago zadrugo, da se je kmetu v preteklosti dogajala krivica, da so kmetijski pridelki prepoceni in tako dalje. Zato so pobudniki bojkota napovedanega referenduma o prenehanju sestavljene organizacije, ker vedo in so prepričani, da bo potem bolje. Slednje pa je tudi edini argument tega početja in nihče se ne zaveda, kaj lahko temu

Minili so časi prisil

sledi. Po mojem prepričanju bodo vse članice izglasovale referendum o prenehanju sozda in potem bo po njihovi zasluzi ostala Kmetijska zadruga edina članica do konca leta. Kaj sledi, vemo. Malo manj pa, kaj pomenijo motnje v finančnem poslovanju, nihče namreč razgretim glavam ni povedal, da se zato, ker se jim je zdel referendum brez zveze, lahko zgodi, da ne bo pravočasnega plačila mleka, hmelsja, osebnih dohodkov — pa ne samo za delavce zadruga. Zavrnili bi ga, da je to izsiljevanje

in da imajo dovolj prisil. Ampak doslej so jih samo prosili, da gredo sporazumno iz Hmezada. To pa še ni prisila in denar za referendum se bo že kje izbrskal. Tega jalovega početja sem se lotila zgolj zato, da bomo videli, katera stran prepričanih je imela prav. In za svoje pisanje odgovarjam. Kaj pa . . . Izvršilni odbor Kmečke zveze? In navsezadnje so časi prisil, kakršnih se spominjajo savinjski kmetje, minili.

Marjana Natek

Najpogostejše zajedavske bolezni domačih prašičev

Zajedavske bolezni povzročajo naši prašičereji občutno gospodarsko škodo. Povzročitelji teh bolezni so številne vrste zajedavcev. Nekatere od teh, ki so v naših svinjah, najpogostejši, bomo opisali v tem sestavku.

Mislím, da med rejci prašičev ni nikogar, ki se ne bi kdaj srečal z zajedavsko boleznijo. Največkrat se opazijo spremembe ob klanju na notranjih organih. Na jetrih je opaziti poleg mlečnobelih lis tudi večje ali manjše vodene mehurje. Na pljučih so pogosto vidne drobne pikčaste krvavitve. V sapnicah in črevesju niso redki primerki manjših ali večjih belih do rdečrumenih črvov — glist. Pri še živih prašičih so najpogostejše spremembe na koži, ki jih povzročajo srpci (garje) in uši. Najbolj prizadeti organ so največkrat jetra. Jasno je, da so tudi funkcionalno prizadeta, kar se najpogostejše odraža v zmanjšanem prirastu in slabšem izkoriščenju krme. Prizadete živali pogosto kašljajo in driskajo, lahko pa tudi poginejo.

Velikokrat spremljajo zajedavske bolezni najrazličnejša bakterijska obolenja, kot sta edamska

VELIKA GLISTA

Najpogostejši zajedavec pri naših kmečkih prašičih je velika glista (*Ascaris suum*). Z njo je invadiranih okrog 80 % prašičev, zlasti mlajših, težkih do 40 kg. Že če je žival invadirana z nekaj desetimi zajedavci, prirašča 50 % manj kot neprizadeti prašič iste starosti. Askaridoza je tipična hlevska zajedavska bolezen (najdemo jo tudi pri pašnih prašičih in pri prašičih v oborah). Znaki bolezni se pokažejo v starosti od 2 do 5 mesecev. Kašelj je lahko sunkovit, astmatičen in prav lahko so živali vročične, kar pomeni, da se je razvila pljučnica. Če ne ukrepamo pravočasno, so tudi pogini. Drugi znaki so še driska, bruhanje, bledost vidnih sluznic in zaostajanje v rasti.

Dramatičen potek bolezni ali sploh pojav askaridoze preprečimo z rednim zdravljenjem breglih plemenic v poznem obdobju bresjosti. Pred pravitvijo predstavimo svinjo v kotec, ki mora biti čist, suh in razkužen v parazitološkem smislu (temeljito pranje z vrelo vodo in razkužilom). Svinjo pred prestavljanjem tudi operemo. Askaridozo pri pujskih zdravimo takoj, ko opazimo prve

je zaradi izgube vode nagubana in pogosto poškodovana. Živali tudi bljuvajo. Najbolj prizadete živali poginejo že 5 tednov po okužbi. Pri teh je opaziti gnojno vnetje črevesnih veznic in zmanjšanje pljučnice. Smrtnost je lahko tudi 50 %-na. Zgodi se, da poginejo cela gnezda. Starejši prašiči so proti bolezni bolj odporni. Nekateri avtorji poročajo, da se odpornost začne razvijati šele po 8 tednih starosti.

Bolezen lahko šele danes uspešno zdravimo. Sesne pujske zdravimo z ustreznimi preparati 7., 13. in 21. dan. Zaradi načrtnega zatiranja se priporoča zdravljenje plemenic teden dni pred pravitvijo. Dobra preventiva pa so seveda suhi, zračni in svetli hlevi. Pred sprejemom novih živali in pred prestavljanjem plemenic v kotce je treba prostor razkužiti v parazitološkem smislu.

ČRVIVOST PLJUČ

Tretja najpogostejša zajedavska bolezen je črvivost pljuč ali metstrongilidoza (*Metastrongylus apri*, *Metastrongylus pudendotectus*). Bolezen je v naših rejčkih razmerah precej pogosta in predstavlja za askaridozo drugi največji parazitološki zdravstveni problem. Zajedavci so nitasti in živijo v pljučnih dušnicah, veliki nekaj centimetrov, mlečno bele barve.

Povzročajo obsežna vnetja pljučnega tkiva in sapnic (pljučnice, bronhitisi). V Sloveniji je okuženih 35–40 % prašičev. Predvsem zbolijo pašni prašiči. Okuženi prašiči slabše priraščajo. Pogost je sunkovit kašelj. Živali pričnejo kašljati, če jih preženemo. Za to boleznijo zbolevalo predvsem odrasle prašiče. Največ jih za to boleznijo pogine v teži 40 do 50 kg. Starejši prašiči so proti bolezni odpornejši. Živali zdravimo s pripravki, ki jih dobimo pri veterinarju, tri dni zapored. Hlevska zreja živali preprečuje, da pridejo prašiči v stik z vmesnim gostiteljem (deževnik). Pujskov, ki so najbolj dovzetni za okužbo, ne puščamo v obore, puščamo le odrasle prašiče.

Četrta zajedavska bolezen prašičev je mehurjavost jeter in pljuč ali ehinokokoz (*Echinococcus granulosus*). V severovzhodni Sloveniji je okrog 50 % prašičev ehinokokoznih, bolezen pa je razširjena tudi pri ljudeh. Mehurji, ki jih najdemo v jetrih in pljučih, so veliki kot lešnik, oreh, jaje, jabolko ali celo kot otroška glava. V mehurju je prozorna tekočina in v notranjosti so na kožici mehurja številne glave pasjih trakulj. Se pravi, da je prašič eden od vmesnih gostiteljev za

razvoj pasje trakulje. Ehinokokoza se pri nas širi predvsem zaradi neznanja rejcev, ki mehurje izrežejo in jih vržejo psom in tako je življenjski krog zajedavca sklenjen. Takšen pes je nevaren za okolico, predvsem za otroke, ki se z njim igrajo. Mehurjavost pri prašičih težko opazimo in tudi zdraviti se je ne da. Predvsem je važno, da mehurje pri zaklanih prašičih uničimo (prekuhamo ali zakopljemo).

Peta važnejša zajedavska bolezen prašičev je trihineloz (*Trichinella spiralis*). Spolno zrele glivice živijo v črevesju prašiča, ličinke pa v mišičju. Trihineloz je bolezen mišičevja, tudi pri človeku. Bolezen se širi z mesom. Ker je zelo huda in poteka pri človeku dramatično, v klavnicah obvezno pregledujejo meso na ličinke lasnice. Sicer pa ličinke uničimo s temperaturo, višjo od 58 °C (torej pečenje in kuhanje). Nevarno je torej prekajeno meso okuženih živali.

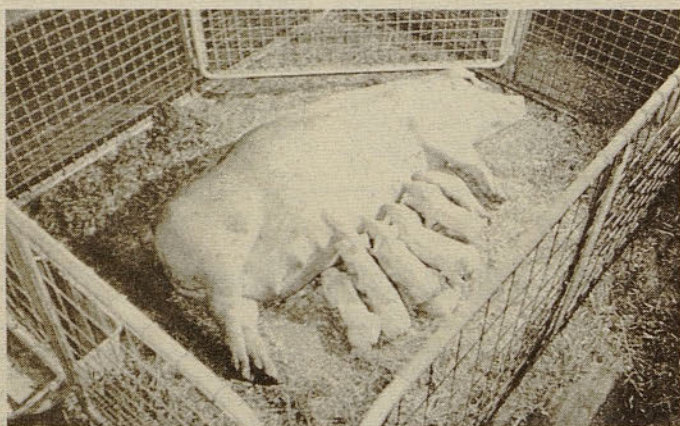
Na koncu sestavka spregovorimo še o garjavosti in ušivosti.

Garjavost je zelo pogosta bolezen kože prašičev. Povzročitelj je srbec *Sarcoptes suis*, ki živi v koži. Če v treh tednih ne pride do gostitelja, pogine (pavze med vhljevitvami!). Najpogostejše se srpci naselijo na glavi, korenih uhljev, očesnih lokih in rilcih. Pozneje se razširijo na vrat in na trup.

Lahko je prizadeta tudi koža na sklepih. Znaki bolezni so: močna srbečica, kraste, koža za debeli in postane nabrana. Živali hujšajo, izčrpani pujski lahko poginejo. Bolezen je klinično zaznavna ob koncu zime. Plemenski merjasci in plemenske svinje ne kažejo tako izrazitih znakov bolezni (le občasno drgnjenje, oroženost kože). Živali zdravimo z umivanjem in škropljenjem z akaricidnimi pripravki, in to trikrat v razmaku 7 dni. Predvsem je važno, da tako zdravimo vse plemenske živali pred pravitvijo. Seveda je potrebno razkužiti svinjake še v parazitološkem smislu (krop, razkužilo).

Ušivost prašičev povzroča uš *Haematopinus suis*. Zelo pogosta je v kmečkih rejah. Uši se hranijo s krvjo. Najpogostejše jih najdemo na glavah, uhljih in trupu prašičev. Brez prašiča lahko uši živijo le nekaj dni. Ušive živali se močno drgnejo, koža je brez ščetin ali poškodovana. Živali zdravimo z insekticidi (umivanje) in terapijo ponovimo po treh tednih.

Toliko o najpogostejših zajedavskih boleznih pri prašičih in ker se bliža čas kolin, vam želimo čim več zdravih in tolstih prašičev. mag. Dušan Vedenik

Suhi in zračni hlevi so najboljša preventiva

bolezen in pljučnica, ter viroze (obolenja, ki jih povzročajo virusi). Plemenice kažejo tudi plodnostne motnje. V klavni industriji vsako leto zaplenijo od 5 % do 35 % spremenjenih jeter. Zaradi slabšega prirasta se čas pitanja podaljša tudi za več kot mesec dni. Posredno in neposredno so prizadeti tudi sesni pujski in tekači, ki so še bolj dovzetni za različne bolezni. Invadiranost živali je odvisna od načina reje, velikosti črede, starosti živali in tehnologije. V naših kmečkih svinjarih so veliko bolj invadirane plemenske živali kot pitanci. Prav tako so bolj invadirane manjše črede (do 80 %) kot večje.

znake in zdravljenje ponovimo po 14 dneh. Ustrezne preparate dobijo rejci pri veterinarju. Druga pogosta zajedavska bolezen je **strongilordoza** (*Strongylus oides ransoni*). Najpogostejše so invadirani sesni pujski. Bolezen je vezana na posamezne reje in hleve, kjer se v gnezdih pujskov pojavlja iz leta v leto (35 % do 45 % rej). Za razvoj bolezni so najustreznejši topli, vlažni, zamazani in slabo osvetljeni hlevi. Znaki bolezni se pokažejo pri pujskih že tretji dan po okužbi. Živali so neješčje, apatične, driskajo (iztrebki so rumene do svetlorjave barve). Okužene živali hujšajo, slabša se izkoristek krme. Koža

Učinkovito je le strokovno zdravljenje

Zelo zaskrbljujoče je propadanje stacionarnih čebelarstev. Vzroka za to sta dva, lastniki čebelarstev so ostareli in čebelje družine obolevajo za varozo in drugimi boleznimi. V prejšnjih časih se je dalo lažje čebelariti, saj okolje še ni bilo tako prizadeto od raznih dejavnikov moderne dobe ali pa od našega neznanja.

Vsekakor pa čebelarji premalo spremljajo novosti v znanju in tehnologiji, ki nam jih ponuja svet. Zelo problematična je naša organiziranost in največje zlo pri tem je, da nimamo ustrezne institucije, ki bi vodila čebelarstvo in usmerjala pravilne informacije med čebelarje. Zato je vsak čebelar »strokovnjak za vse« in se mora učiti na svojih napakah. Narobe je, da tudi mlajši čebelarji ne obnavljajo svojih čebelarstev in ne poskušajo pridobiti čim več znanja s področja, s katerim se ukvarjajo.

Zelo pomembno je, da ne pozabimo, da je čebelja družina zapletena celota in da je njeno življenje eno samo delo, ki pa je med njimi razdeljeno po starostnih skupinah.

Prav tako se pri boleznih ne bi smeli omejevali le na enega povzročitelja, recimo sedaj je aktualna varoza. Na druge pa pozabljamo, se pa za čebele večkrat bolj nevarne kot ta. Zato bi bilo dobro, da bi čebelarji vzeli v roke obstoječo literaturo in si prebrali biologijo čebelje družine in obnovili znanje o boleznih čebel in zalege.

Zdravil, ki bi stoodstotno delovala na parazite, ni, ob tem pa se še pojavlja resistenca na veliko sredstev. Največkrat zaradi nestrokovne uporabe. Za vsa sredstva je značilno, da ne delujejo na parazita, ko je v pokriti zalegi. Zato mora biti družina ob zdravljenju brez pokrite zalege.

Zdravila na bazi fluvabina dajo dobre rezultate, predvsem zato, ker je to sredstvo permanentno v panju. Lahko pa se zgodi, da se bo pojavila rezistentnost predvsem zaradi nestrokovne uporabe. Najboljše rezultate zdravljenja dosežemo v jesensko-zimskem času in najbolj primerno je novo, že dolgo pričakovano zdravilo apital, ki ga je izdelala in dovolj dolgo preizkušala CIBA-GEIGY. Apitol je sistemik, deluje preko hemolinfne čel. Varoza pride z zdravilom v stik pri sesanju hemolinfne in pri tem čebele poginejo. Uporabljamo ga tako, da čebelar poskropimo s pol decilitra zdravila v ulicah, ki jih zasedajo. Zdravilo pride v njihove želodčke, od tod pa v hemolinf. Vendar moramo dosledno upoštevati navodila, saj je nepravilna uporaba lahko usodna za čebeljo družino. Zato moramo kontrolirati, kako je delovalo zdravilo. To pa naredimo na nekaj kontrolnih panjih s priznanim sredstvom, ki ima drugo aktivno snov. Ob tem moramo vedno upoštevati odpornost parazita in zato je dobro, da pri vseh opravih razmišljamo, kdaj in zakaj so rezultati takšni. Pri čebelarjenju je pomembno, da zdravimo vsi enotno in ob določenem terminu za določeno področje.

Ladislav Gmajner

(Nadaljevanje z 19. strani)

čenje, niti ni namen tega prispevka.

Marjan Ribič je obžaloval, da člani izvršilnega odbora niso prišli na sestanek in da svojega stališča ne bodo menjali, »čeprav je moje osebno mnenje, da bi bilo bolje, če bi šla Kmetijska zadruga iz sistema sporazumno.«

Ob ugotovitvah, da je ključ problema odnos med zadrugo in kmeti, je navzoče zanimalo, ali se vodstvo Kmečke zveze zaveda posledic svojih dejanj. Ostali so brez odgovora.

Zato kljub vsej pripravljenosti, na tem sestanku pač niso mogli ugotoviti nič drugega, kot to, da Kmečka zveza ni pripravljena na dialog. Zato so sklenili, da bodo še enkrat sklicali sestanke na tezojih, kjer zadrugi sveti niso razpisali referendumov. »Poskušali bomo vse, da bomo Hmežad ohranili, in če ne bomo uspeli, si

vsaj ne bomo očitali, da tega nismo poskušali,« je neobremenjeno dejal Ivo Bračun. »Občutek imam, da ljudje ne vedo, zakaj bi morali odločiti, ali pa so o tem napačno informirani.

Jože Brežnik, Ivo Bračun in Vlado Kralj so na zborih koooperantov v Trnavi, Taboru in Braslavcih poskušali dopovedati, da gre za izstop iz Hmežada in da kmetov nihče ne sili v novo obliko povezanosti. Vse je bilo zaman, kmetje so se hoteli pogovarjati oziroma so očitali krivice, ki so se jim zgodile pred štiridesetimi leti. In kdor jih je poslušal, je imel občutek, da so v Hmežadu krivi za razdrobljenost površin, kmetijsko politiko države in tako naprej. Predstavniki kmečke zveze, po izobrazbi sicer sami inženirji agronomije, ki so vso stvar zakuhali, pa so tiho sedeli v njihovih vrstah.

Marjana Natek

ZEMLJO
UBIJAJO,
MAR NE?

Prebrali smo za vas

Ekološka politika se ponovno spreminja v nedosežne sanje redkih zanesanjakov in v moro mrtvih dolin, golih gozdov, strupenih rek... Kisel dež, težke kovine v zemlji, luknje v ozonski plasti pa se vztrajno ne menijo za ideološke razlike.

Prva ugotovitev: v ekologiji in med ekologi nič novega. Druga ugotovitev: na makro ravni smo priča spopadu dveh konceptov, pri čemer so nosilci restavracije trtega monističnega in etatičnega koncepta v občutni premoči in vsaj naslednjih petnajst let ne moremo pričakovati bistvenih sprememb v globalni družbeni politiki. Na mikro ravni, to je tisto običajno človeško življenje, se ljudje ozirajo za možnostmi preživetja, kakor so se ozirali že od začetka človeške vrste na tem planetu. Tretja ugotovitev: ekologija je mogoča šele, ko narodni dohodek na prebivalca preseže določeno mejo, ki je nekje nad 10 000 dolarjev.

Hans Enzensberger, pronicljivi nemški pesnik in esejist, se je v svojem eseju pozabaval tudi z ekologijo. Zanimivo je, da je pri reševanju ekoloških problemov dal prednost deželam tako imenovanega socializma in nerazvitim. Pri tem je izhajal iz znane levčarske ideje, da se je mogoče učiti na tujih napakah. Tudi tako bistri um se lahko ušteje; ničesar se namreč ne da naučiti na tujih napakah, ampak samo na lastnih, zato je, tako vse bolj neizpodbitno dokazujejo dejstva, neizbežen celoten cikel. Pod celotnim ciklom razumem predindustrijsko, industrijsko in poindustrijsko družbo. Mogoče je samo neznatno odstopanje in različna dolžina trajanja posameznih ciklov, kar pa ne spreminja ne vzrokov in ne posledic. Če je industrializacija v Angliji trajala dve stoletji, potem je v državah, kjer so izvedli revolucijo, industrializacija delala velike korake in poskušala v nekaj desetletjih ujeti stoletje. Pri tem se revolucionarne oblasti niso ničesar naučile ne iz bede delavskega razreda v Angliji ne iz bede degradiranega okolja v industrijskih družbah. Le v čem je prednost »Doline smrti« v Črni na Koroškem pred podobno dolino nekje v kapitalizmu? Razlike ni, mrtva drevesa so mrtva tu in tam, težke kovine so tu in tam. Kisel dež, luknje v ozonski plasti, černobilski oblaki, vse to so pojavi, ki sicer nastajajo v ideološko različnih družbah, okolje pa uničujejo ne glede na nacionalnost, ideologijo in druge ločevalne dejavnike.

Onesnaženje ne pozna meja, različna je samo koncentracija onesnaževalcev na neko velikost ozemlja. Recimo: celjska kotlina ni velika, a je zato onesnažena čez vse dovoljene meje. Trbovlje, Zagorje, Hrastnik so majhni kraji, ampak stopnja onesnaženosti nekajkrat presega sicer pričako-

vano povprečno onesnaženost tako velikega kraja. Govorimo o skrajnostih, ki bi jih lahko v Sloveniji našli še veliko, da o Jugoslaviji ne govorimo. Jedrska elektrarna je lahko popolnoma varna, kadar so izpolnjeni vsi pogoji za njeno varno delovanje. Če odpove en sam segment, je nesreča lahko katastrofalna za veliko generacij. Krško hipotetično ogroža krog, ki sega do Dunaja, vendar ne bomo ustrezno reagirali vse dotlej, dokler ne bo popustil eden izmed varovalnih mehanizmov.

Danes Nemci varujejo vsak plevel ob Renu, štejejo ribe v njem. Za vračanje naravnega okolja v območja, od koder je to izginilo zaradi industrializacije, namenjajo velika sredstva. To je začetek poindustrijske družbe, ki počasi, skorajda neopazno, obrača in vrača svoj razvoj k naravnemu ravnotežju. Da pa bi to spoznali, je bilo potrebno uničenje prvotnega naravnega okolja.

Slovenija plačuje davek industrializacije z degradiranim okoljem (samo lani je bilo devet večjih ekoloških nesreč), ki so jih zasenčili mitingi in izsiljevanja. Če vzamemo v poštev, da osem odstotkov jugoslovanskega prebivalstva ustvari 24 odstotkov narodnega dohodka in 30 odstotkov konvertibilnega izvoza, potem je jasno, da je takšna jugoslovanska akumulacija ustvarjena tudi na račun okolja, v katerem živimo in v katerem naj bi živeli naši potomci. Seveda globalna strategija razvoja trenutno ne pride v poštev. Za njo je potrebna poindustrijska družba, vendar pa je toliko časa, dokler bo Jugoslavija potrebovala z enega mesta 30 procentov konvertibilnega izvoza, razmišljanje o mehki različici razvoja popolna iluzija. Cilj, ki ga je treba doseči, je jasen. Vpliv na globalno narodno gospodarsko politiko, dokler je še kaj naravnega okolja, pri čemer je treba še tako za drtemu tehnokratu in birokratu dopovedati, da je ekologija dolgoročna ekonomija. Uničenje okolja tudi konec koncev njega udari po žepu ali blagajni s povečanimi bolniškimi izpadi, stroški za pogrebe, delovni invalidi in drugimi posledicami neizprosne ropanja narave in človeka. Zavedati bi se morali, da narava ni naša last, dobili smo jo v dar za potomce. Najpomembnejša politična tema razvitega sveta v prihodnosti bo ekologija. Pri nas pa: kje bo naslednji miting, koga bodo obsodili in podobno. To je sicer bolj vprašanje etike, vendar deloma tudi ekologije, kajti tolikšna koncentracija neumnosti na enem mestu v istem času je tudi ekološka katastrofa. S. ZAJC Povzeto po »RR«

Zgodovina poslovođenja na Slovenskem

Poslovođenje je poklic, zato so potrebni poklicno usposobljeni ljudje, ki poznajo sodobne tehnike vodenja. To pa še zdaleč ni vse. Poslovođenje si ni mogoče predstavljati brez etike, podobno kot imajo svojo etiko tudi zdravniki, odvetniki in drugi. Poslovođenje odločajo o sreči ali nesreči stotin ali stotisočev ljudi, zato ne morejo mimo moralne in pravne odgovornosti. Ali se lahko osnov etike vodenja učimo od začetnikov kovinarstva na Slovenskem? Presodite sami! V prvi žebljarski in železoobrtni zadrugi v Kropi in Kamni gorici v obdobju gnile Jugoslavije so za delo odelkovodij natisnili knjižico smernic, ki jo tukaj povzemamo po reviji »RR«, objavljenih kot faksimile, čeprav je jezik zastarel. Vredno si je vzeti čas in jih prebrati. Morda boste odkrili, da danes te novosti kot velike modrosti odkrivamo na Japonskem in drugod v razvitem svetu. Kdo nam je torej vzel to, kar je že nekoč bilo naše?

SMERNICE DELOVANJU ODDELKOVODIJ

1. Obvladanje sebe

Kdor vodi druge, mora sebe obvladati. Le če imate nad seboj oblast, smete druge ljudi voditi.

2. Veselje za odgovornost

Dajte kot vodja zgled v veselju za odgovornost. Vaš oddelek bo nekaj dosegel le, če bo imel vsakdo čut za odgovornost in se ne bo plašil težav. Dajte lep zgled. Nikdar ne bežite pred odgovornostjo, iščite jo!

3. Spoznati, kar je bistveno!

Iščite povsod le jedro. Strogo ločite med važnim in malopomembnim! Ne trapite se z nevažnimi, postranskimi stvarmi! Ozrite se pogosto na glavni smoter svoje naloge.

4. Iskati napake

Z največjo vztrajnostjo poskušajte najti napake, ki ovirajo ali morejo ovreti potek dela! Nikdar ne sme ugotavljanje teh ovir utruditi vodje.

5. Odstraniti ali javiti napake

Odstranite vsako napako! Nič ne koristi napako ugotoviti, če je ne odstranimo. Bodite vztrajni in nestrastljivi pri odstranjevanju. Če vaša moč ne zadošča, napake javite, ker ste odgovorni! Torej, ali odstranite nedostatek ali ga javite. Ne recite: To napako je nemogoče odstraniti ali: tega izboljšanja pri nas ne moremo doseči. Take besede so znak nesposobnosti ali vsaj trenutne neusmerjenosti in nič ne pomagajo, kakor noju ne pomaga skriti glavo v pesek, da bi lovca ne videl, tako bo tudi vam le škodoval strah pred izboljšanjem napak.

6. Resničnost pri opisovanju napak

Držite se pri opisovanju in odstranjevanju napak vselej resnice! Ne olepšavati, ne zakrivati, ne zavijati. Resničnost je izmed najlepših znakov vodij. Zavijanje je nečastno!

7. Zbirati izkušnje

Iz vsake napake kot vsakega dela se učite! Le z odprtimi očmi si boste nabrali izkušnje. Izkušnje pa bodo Vašo vrednost za obrat povečale!

8. Iskati pouka

Prosrite vedno pri vodstvu podjetja za vzpodbudo in pomoč pri svojem nadaljnjem delu in izobraževanju. Vsak razgovor dobro predelajte, ker se morate iz vsega učiti.

9. Posredovati izkušnje

Pomagajte sodelavcem s svojimi izkušnjami. Skrivanje je kratkovidnost. Le kdor dosti lahko da, tistega iščemo.

10. Uporabljati najboljše načine dela

Uporabljajte vselej najboljše izkušnje. Pritiskajte vedno na to, da se vpeljejo najboljši in najsmotnejši načini dela. To je za vse najboljše. Ovinkov in brezuspešnega dela ni mogoče plačevati.

11. Priprava dela

Pritiskajte, da bo delo dobro pripravljeno. Priprava je pol dela. Postranski posli med delom raztresajo, vznemirjajo in zrejo čas. Pripravljeno delo ustvarja uspehe, nepripravljeno je večkrat skaženo.

12. Čuvati nad obratnimi sredstvi

Čuvajte vztrajno nad obratnimi sredstvi svojega oddelka ali delokroga. Skrbite za pravočasna popravila, zakasnela reparatura je izguba uspeha.

13. Čuvati nad materialom

Čuvajte pazno nad prejetim in oddanim materialom, čigar množina in kakovost pričata o vaši sposobnosti.

14. Vskladiščenje in prevoz

Pazite na dobro vskladiščenje in smotrni transport. Oboje je pogoj za potek dela in uspešno delo vaše skupine.

15. Preglednost, red

Olajšajte delo s preglednostjo, redom in snažnostjo. Vsaka navlaka žre čas in denar, dela ljudi sitne in pelje k splošni revščini. Vi pa izgubite položaj!

16. Točnost

Pritiskajte povsod, da se drži čas. Nič ne razkaja bolj kot trajna netočnost — tako pri posamezniku kot pri skupini.

17. Izboljšanje naprav

Trudite se vztrajno za izboljšanje delovnih sredstev in naprav. Pritiskajte — v kolikor morete — na nabavo in vzdrževanje najsmotnejših delovnih pripomočkov. S slabo napravo tudi najboljši ne more dobrih uspehov imeti.

18. Delovni prostor, zaščita pred nezgodo in utrujenjem

Skrbite za dobro razsvetljavo, svež zrak, da bo delovni prostor pred utrujenjem in nezgodo kar mogoče zavarovan. Delovni prostor Vaše skupine priča vedno o Vašem nadpredkaželjnem mišljenju! Tudi z majhnimi pripomočki se more napraviti nekaj dobrega in porabnega.

19. Zdrav način dela in življenja

Navajajte delavce k zdravemu načinu dela in življenja! To je v korist posameznika kot celote. Skrbite za zdravo držo pri delu in dihanje delavcev, ljudje so in ne stroji.

20. Preprečenje nezgod, skrb za zdravje

Zahtevajte brezobzirno in brez izjeme najstrožje izpolnjevanje predpisov za preprečenje nezgod in navodil zdravstvenega skrbstva. Varujte celoto pred neumnostjo posameznikov.

21. Nadzorstvo

Imejte vselej odprte oči, ker ste kot kapitan odgovorni za to, da ne bo zmešnjave v Vašem oddelku.

22. Vse po vrsti

Rešujte vse po vrsti, kakor je važno! Dajte pri svojem delu vedno zgled, kako se jasno in določno rešava. Napravite si načrt za delo, če je možno za vsak mesec, teden in dan. Ta vzpodbuda varuje pred pozabljivostjo.

23. Jasne odloke

Obpravnavajte po možnosti le po eno zadevo. Istočasno obravnavanje raznih zadev rado rodi brezpomembne sklepe. Vsak sklep ali odlok pa naj bo smernica, ne fraza.

24. Delovni uspeh in plača

Glejte na delovne uspehe in plače svojih delavcev. Vaš interes je, da si oboje odgovarja. Slab delovni supeh je znak, da nekaj ni v redu. Iščite vzroke!

25. Zanimanje delavcev

Zbujajte zanimanje delavcev za delo. Smotrna pojasnila, točna navodila in prva pomoč in vežbanje morajo pomagati, da delavec delo obvlada.

26. Slabosti delavcev

Slabosti še niso zla volja. Najprvo poskusite jih odstraniti. Večkrat manjka vere v lastno moč in pogum za življenje. Napravite si močne pomočnike iz svojih delavcev.

27. Življenjski nazor

Spoštujte življenjski nazor drugih, če je sposoben graditi. Glavno je, da vsak pomaga in ne moti.

28. Prijaznost

Bodite prijazni do delavcev. Nikdar se ne izpozabite. Najmanjša neobzdranost vodje razkaja duha dela.

29. Pravičnost

Bodite pravični! Z isto mero se vrača, kakor posoja.

30. Graja in navodilo

Če morate grajati, storite to po človeško. Potem pokažite, kako se boljše naredi. Grajati brez navodila je napačno in zagreni.

31. Kritika

Ne kritizirajte, če ne morete pokazati boljše poti. Kritika brez dejanj je znak šibkosti in kratke pameti.

32. Pomoč, veselje za delo

Kar najbolj morete, pomagajte kjerkoli. To je predprava vodje! Vzpodbujajte delavce z besedo, z vsem svojim bitjem, da bo tudi v vaši skupini veselje do dela. Le veselje do dela vstvarja resnične uspehe.

33. Moč in mir

Kažite v bitju, zadržanju in obleki, da imate krepkost in mir in ga morete tudi podeliti, zato se utrdite v sebi.

34. Zastopnik podjetja

Nikoli ne pozabite, da v svojem delokrogu zastopate podjetje. Povsod vzdržujte duha sodelništva. Izoblikujte v vsakem dobre sile in jih zastavite, ker le iz tega izvira sodelništvo.

35. Obračun

Obračunajte vestno! Vseeno naj gre za plače, material, orodje ali druge vrednote. Dokler vam obračunavanje dela težave, ni nekaj v redu v Vaši organizaciji.

36. Osebnost

Bodite v vsem jasni in resnični. V družini, poklicu in javnem življenju stojte trdno kot cel človek.

RR

IZ BLIŽNJE IN DALJNE PRETEKLOSTI

Pred dvajsetimi leti: (Gospodarski vestnik, 3. oktober 1969)

Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko je znašal povprečni osebni dohodek v letošnjem prvem poletju v državi 935 dinarjev. Dohodki v gospodarstvu so znašali 902 din, v negospodarstvu pa povprečno 1.105 din mesečno na zaposlenega. Zvezni organi uprave so izplačevali povprečno 1.407 din, republiški 1.393 din, pokrajinski 1400 din in občinski organi uprave 992 din mesečno na zaposlenega. Na vrhu lestvice so s 1.818 din projektantske organizacije, nato zbornice s 1.592 din, zračni promet 1.478 din in poslovna združenja 1.471 din. Na dnu lestvice sta tekstilna industrija s 720 din in gozdarstvo s 738 din na zaposlenega. Za primerjavo še podatek, da je takrat zahodnonemška marka veljala 3,30 din, povprečna cena stanovanja pa 1.719 dinarjev.

Pred šestdesetimi leti (Trgovski list 31. oktobra 1929)

Po deželi pa so osobito v nekaterih strokah n.p.r. v ko-

vaški pogosti primeri, da mojster svojega vajenca uporablja preveč za razna poljska dela. Ko je učna doba končana in postane tak vajenec pomočnik, ga mojster odslovi in si vzame drugega vajenca, ki ga zopet slabo uči in uporablja za razna dela, ki ne spadajo v obrt. S tako zlorabo vajencev se na eni strani škoduje obrti, ker se vzgaja slab in neuporaben obrtni naraščaj, na drugi strani pa se dela velika krivica vajencem, ki se jih uporablja, dokler so brezplačna moč za najrazličnejša dela, ko pa bi bili za delo plačani, se jih meče na cesto in s tem povečuje že itak brezštevilni kader brezposelnih. Da se temu zlu odpmore, je zbornica na svoji zadnji seji na predlog obrtnega odseka sklenila, naj se pristojni obrtni oblasti posreduje, da se bodo takim mojstrom, ki vajence slabo vzgajajo, ter jih po prestani dobi odslovijo, mesto da bi jih zaposlili, vsaj nekaj časa kot pomočnika, prepove vzgojo vajencev.

Pred sto leti (Novice, gospodarske, obrtne, narodne 30. oktober 1889)

Če hočeš brez tehtnice spoznati težo goveje živine, uporabljajo poseben trak, ki je po eni strani rdeč po drugi pa črn. Tak trak si je izmislil g. Matievič c. kr. finančni nadkomisar v Celovcu. Trak ima po črni strani zarisane milimetre s številkami.

Meriti pa je debelost in dolgost živinčetu le na rdeči strani. Život pa ni povsodi enako debel, najdebelejši je okoli trebuha, koder se najbolj tlom približuje, najožji pa precej za sprednjima nogama. Jemati je treba srednjo debelost, ki jo dobiš, če obe številki sešteješ in skupno številko razpoloviš. Premeriti moraš še dolgost. Na prsih pred sprednjima nogama lahko otiplješ oprsno kost. Na sredo te kosti položi konec traka, z levo roko pa ravnaj trak do kosti zadnje noge, kjer je kost najbolj očitna. To številko si tudi zapiši. Več ti ni treba meriti. Zdaj pa podvoji srednjo debelost in jo prištej k dolgosti.

Ta seštevek moraš pa za 721 zmanjšati, to je 721 od njega odšteti. Številko, ki ti je zdaj ostala, poišči na rdeči strani traku. Ko si jo našel, obrni trak na črni strani in vidiš številko, katera ti kaže, koliko govedo tehta. Recimo, da si premeril srednjo debelost in našel 338, dolgosti pa 330, zdaj račun: debelost 338, še enkrat debelost 338, dolgosti pa 330, to je 1.006, od tega proč 721, ostane 285. Zdaj vzameš trak, obrneš na črno, najdeš njej ravno nasproti številko 708. To pomeni, da je govedo 708 kil težko.

Novice (gospodarske, obrtniške, narodne 9. oktober 1889)

Razne gospodarske reči: Za sadni kis (jesih) se ne rabijo samo slaba jabolka (in hruške), ampak tudi nezrela, nagnila in zmrzla. Napolni s takim sadjem sod in pusti ga v njem, zmasti sadje s kakim batom ter ga potem stisni (sprešaj) v kaki stiskalnici. Iztisnjeni mošt hrani v odprtih posodah na kakem toplem prostoru, da zakipi. Pene pridno posnemanj, in sicer toliko časa, dokler se jih kaj dela, in dokler se tekočina ne učisti. Potem pretoči

mošt v majhne sodčke, dodeči nekaj dobrega jesiha. Kadar postane jesihi dovolj močan, napolni z njim steklene posode.

Milnica (žajfnica) je izvrstno gnojilo vrtnarju. Milnico, ki ti ostane pri perilu, proč izlivati je velika potrata, ker je izvrsten gnoj drevju, tratam in trtam. Ako večkrat ž njo gnojiš trti, preženeš ji plesnobo, ako škropiš ž njo drevje, preženeš mrčes, zelenjadi, posebno zelju, ni bolj-sega gnoja nego je žajfnica.

Dolgost lopat: Kolikokrat vidiš, kako se muči velik delavec s kratko lopato, majhen pa z veliko. Lopato si mora vsak delavec umeriti, ako hoče lahko ž njo delati. Prav je lopata dolga, ako sega do pod pazduhe stoječemu delavcu.

LISTAMO PORUMENE- LE STRANI

Polistali smo po koledarju za leto 1927. V njem je sestavek Obdelana zemlja in pridelki leta 1924 v Jugoslaviji.

Država je bila tedaj razdeljena na 33 oblasti, med katerimi je bila ljubljanska oblast, ki je imela 948.900 hektarjev površin, in mariborska s 756.900 hektarji zemljišč. Podatek je nepopoln, ker v nekaterih delih države, predvsem na jugu, še niso imeli ugotovljenih dejanskih površin. Ljubljanska in mariborska oblast sta imeli v odstotkih največ obdelovalnih površin. V Jugoslaviji je bilo 44,29 odstotka obdelovalnih površin, to je 11.028.202 hektarjev, v ljubljanski oblasti so obdelovali 46,66 odstotkov zemljišč ali 442.750 hektarjev, mariborska pa 50,90 odstotka ali 358.274 hektarjev.

Slovensko kmetijstvo je v svoji intenzivni proizvodnji že takrat izstopalo. Tega leta je bilo v celotni državi 2.227,50 hektarjev posajenih s hmeljem in so pridelali 21,856 centov, hektarski donos pa je bil 9,81 centa po hektarju. V ljubljanski oblasti so imeli 4,68 hektarjev hmelja in so ga pridelali 12 centov, v mariborski oblasti pa 736,77 hektarjev in so pridelali 6,895 centov, kar je 9,36 po hektarju.

Franci Ježovnik

Vse na enem mestu

Optika Irman je med tistimi, ki poleg izdelovanja očal ponudijo še kaj več. To pa so pregledi in nasveti okulista, ki vas bo naročil ob točno določeni uri. Nato se bo potrebno dogovoriti le še, kdaj boste prišli po očala, kakovost stekel in okvirjev boste izbirali sami. Če pa ne želite pokazati, da imate težave z vidom, so vam na voljo kontaktne leče vseh vrst, v vsakem kakovostnem in cenovnem razredu. Ob tem vam optika Irman zagotavlja še dobavo čistilnih sredstev za leče in kar je najpomembnejše — možnost kontrole. Najdete nas v Žalcu, na Šlandrovem trgu 2. Tel. (063) 712-303.

hmeljar

Uvere in verovanja v dravski dolini

V oktobrski številki smo pisali o uverah in verovanju v Savinjski dolini, danes pojdimo v dolino Drave. Poglejmo, kaj je zapisal šolski upravitelj Stane Terčak v letih 1933 do 1939 o Marebergu, Kozjaku...

Marsikje poznamo tepežkanje, tepežni dan, šapanje, otepanje... Tudi v Dravski dolini so otepali. Otroci otepanje starše že na postelji, nato gredo k sorodnikom in sosedom. Otepanje na postelji je več vredno kakor drugo in tudi zgodnje otepanje je boljše kot pozno.

Otroci otepajo z besedami: »Rešte se, rešte, zdravi, veseli k novemu letu! Šip, šap zdaj je tepežen dan, reši se, reši, pa ne uteci. Šip, šap, daj denarja kaj, Bog ti daj sveti raj!«

Sveti večer, božič ima poseben pomen v verovanju. V Dravski dolini ne smeš na sveti večer po večernem zvonjenju zlivati vode preko praga. Če to napraviš, bodo drugo leto poplave.

Kdor zajame v Dravski dolini na sveti večer vodo pri studencu še pred sončnim vzhodom in jo pomeša z moko, bo dobil kvas, ki ga bo mogel rabiti vse leto.

Kača ima poseben pomen v mitologiji. Je v tesni zvezi z vodo, najstarejšo in vodilno silo sveta. Kača simbolizira dvoumno enost konca in začetka, smrti in rojstva, sodeluje pri stvaritvi in uničenju sveta. Je pa tudi darovalka blagostanja, plodnosti in skrivnostnih zmožnosti. Kača je bila čuvar hišnega praga, tu se stekata dva svetova: svet družine in svet družbe. Prag je pregrada med različnimi družbenimi interesi, socialna meja. Ženin mora nevesto ponesti čez prag v hišo. Žena je zapustila svojo družino in stopila v družino moža. Ne sme biti tam in tu. Hišna kača živi tu in tam, varuje hišni prag. Zato se kača pojavlja pri različnih verovanjih. V Dravski dolini moraš, ko zazvoni poslednjič k polnočnici, leteti trikrat okoli hiše. Ob vrnitvi v hišo najdeš na pragu veliko, grdo kačo z zlato krono na glavi, to je čuvarica praga. Čez prag moraš pogrniti bel z blagoslovljeno vodo poškrabljen prtič in postaviti nanj glinasti lonec s sveže molženim kravjim mlekom. Kača bo odložila krono in pričela piti mleko. Zlato krono moraš shraniti k denarju, denarja ti ne bo nikoli zmanjkalo, spremljala te bo izredna sreča.

Bogastvo si lahko pridobiš tudi tako, da v petek pred božičem odsekaš glavo popolnoma črnemu petelinu. Glavo moraš zakopati na križišču. Na polnočnico petelinovo glavo odkoplješ in v kljunu je zlati prstan. Če si natakneš ta prstan na prst in se trikrat zavrtiš, se ti izpolni

vsaka želja. Lahko si zaželiš zaklad in dobil ga boš. Če pravilno ravnaš na sveti večer, boš naslednje leto srečen in ta večer lahko marsikaj izveš.

V Dravski dolini boš srečen, če greš iz hiše k polnočnici kot zadnji družinski član in nato pogledaš še nazaj skozi okno v sobo, potem pa hitiš za ostalimi, ki jih moraš dohiteti še pred vstopom v cerkev. Kroženje in tek je sploh značilen za božično noč. V dolini Drave opravijo ta tek v času, ko vabi k polnočnici, in pogledajo v sobo pri tretjem kroženju, ko se v njej družinski člani od-

pravljajo v cerkev. Tisti, ki ga je v hiši videti brez glave, bo prihodnje leto umrl.

Ta večer je možno izvedeti, kdo bo koga poročil ali oženil. Nihče ne sme videti dekleta, ko postavi ob večernem zvonjenju pod kap popolnoma nov in še nerabljen zvrhan škaf vode. Ko odbije polnoč, prižge dekle še nerabljeno svečo ali pa še neprižgano trsko ter posveti v škaf pod kapjo. Ob svitu luči zagleda v vodni gladini obraz moža, s katerim se bo poročila.

Pripravi: Franci Ježovnik

MED — čebele so mi vdahnile življenje, v satju je dozorel v dragoceno tekočino, že tisočletja znano kot najpopolnejše naravno sladilo, živilo in zdravilo.

Med iz ZELENE DOLINE S SONČNE STRANI ALP polnimo z vso pozornostjo, da ohranja vse svoje naravne sestavine.

Ponujamo vam devet različnih vrst v kozareh po 1/2 kg in 1 kg.

Med ZELENE DOLINE nosi ime po rastlinah, na katerih so ga nabirale čebele. Razlikuje se po barvi, gostoti in okusu. Vse vrste NARAVNIH SLOVENSKIH MEDOV S SONČNE STRANI ALP so zdravilne, vsaka pa je še po svoje učinkovita. Izberite tisto, ki vam bo najbolj prijala in koristila.

Izgubaš le eden, podatki neprimerljivi

Letos so se izvedle bistvene spremembe v obračunskem sistemu. To so spremembe na področju skupnega prihodka, v okviru odhodkov in revalorizacije. Poleg tega s predpisi zakona o računovodstvu ni omogočena vzporednost podatkov. Drugi dejavnik, ki prav tako onemogoča realno primerjavo je inflacija, ki izniči vse realne faktorje ekonomije. Zato lahko le delno primerjamo, glede na enako obdobje lani, skupni prihodek, nekatere stroške, amortizacijo in bruto osebne dohodke.

MANJŠI FIZIČNI OBSEG PROIZVODNJE

Fizična realizacija se je v primerjavi s polletjem še poslabšala. Ocenjujemo, da je bila ob devetmesečju manjša za 10 in več odstotkov, medtem ko je bila ob polletju za 7 odstotkov v zaostanku. Na to je predvsem vplivala že dokaj realna ocena kmetijskih pridelkov. Hmelja, ki je glavni artikel Hmežada, je bilo za 20 odstotkov manj, oziroma samo 2610 ton. Prav tako je bil manjši pridelek pšenice, saj smo jo pridelali le slabo polovico plana, oziroma 23 odstotkov manj kot lani. V upadanju je tudi proizvodnja silažne koruze, medtem ko pri ribezu, ječmenu in gobah zasledimo realno rast v primerjavi z enakim obdobjem lani, ne pa z zastavljenimi cilji.

Proizvodnja krmil je bila ob devetmesečju manjša za 1 odstotek, vzreja mlado pitane goveda za 2, bekonov 17 in za 16 odstotkov manjša proizvodnja valjnih jajc. Brojlerjev smo spitali za šest odstotkov več, pri proizvodnji mleka pa smo na isti ravni kot lani. Pri predelovalni industriji opažamo padec realizacije, razen pri nabavi mesa, storitvenem klanju in predelavi mleka.

FINANČNA USPEŠNOST

Za letos smo izdelali plan na podlagi decemberskih cen lanskega leta. Da bi sledili inflatorni rasti smo se za korekcijo plana odločili tako, da smo povečali plan decembra za rast cen industrijskih proizvodov do septembra in ga popravili na področje rasti, tako da smo ga delili z faktorjem 2. Plan seveda ni dovolj realen in ga bomo v naslednjem letu izdelali v trdnjeji valuti.

Realizacija poslovnih rezultatov za Hmežad kot celota je:

Opis	v mio din				indeks	
	P-89	RIX-88	RIX-89	R89/P	R89/88	
CELOTNI PRIHODEK	5.694.687	460.202	4.564.503	80	992	
ODHODKI	5.543.866	428.238	4.380.921	79	1023	
DOBICEK	150.822	31.964	183.582	122	574	
DAVKI IN PRISP.	84.470	6.460	61.891	73	958	
AKUMULACIJA	43.993	2.166	88.325	201	4078	
OSTALO	22.359	4.745	33.367	149	703	
IZGUBA	565	451	13.023	2305	2888	

Skupni prihodek za letos se obračunava na podlagi fakturirane realizacije in ne več samo plačane, tako kot smo obračunavali lani. Ocenjujemo, da je realni prihodek skupaj nekoliko nižji, ker gre za zamik pri plačilu fakturirane realizacije. Osnovni izvori formiranja prihodka so:

opis	RVI-89	dolež %	RIX-89	dolež %
Mater. str. in amort.	567.859	33,4	1.468.061	33,5
od tega amortizacija	21.164	1,2	57.822	1,3
Nemat. stroški	387.229	22,8	149.051	3,4
Vkalk. bruto OD	128.048	7,5	469.052	10,7
Saldo zalog	105.935	6,2	291.781	6,7
Nabavna vred. blaga	648.708	38,2	1.525.050	34,8
Odhodki finansiranja	53.309	3,1	1.117.565	25,5
Izredni odhodki	20.665	1,2	53.691	1,2
SKUPAJ ODHODKI	1.699.883	100	4.380.921	100

Prihodki od izvoza proizvodov in storitev v višini 88.970 milijard dinarjev, pomenijo 5 odstotno realizacijo od celotnega zneska prihodkov od proizvodov in storitev, ki znašajo 1.754.217 milijard dinarjev. Od prodaje blaga in materiala pa smo na tujem trgu zaslužili 71.501 milijard dinarjev, kar je 4 odstotke v celotni prodaji blaga.

Delež izvoza je v celotnem skupnem prihodku 3,5 odstotka in se je v primerjavi z enakim obdobjem lani realno zmanjšal za 3 odstotke.

Struktura pridobivanja dohodka se iz poslovnih dogodkov nagiba k prihodkom od financiranja.

Materialni stroški se v strukturi odhodkov niso bistveno povečali. Prav tako se ni spremenila amortizacija v strukturi, kar si lahko razlagamo, tako da članice do devetmesečja niso revalorizirale osnovnih sredstev, kar pa bodo morale storiti do konca leta.

Nematerialni stroški so se v devetmesečju znatno zmanjšali. To je posledica obračunskega sistema, saj ob devetmesečju izkazujejo odhodke za obresti pod odhodki finansiranja in ne več pod nematerialnimi stroški.

RAZPOREDITEV REZULTATOV

Opis	RVI-89	dolež %	RIX-89	dolež %
DOBICEK	47.912	100	183.582	100
Prisp. in davki	29.437	61,4	61.891	33,7
AKUMULACIJA	16.942	35,4	88.325	48,1
Ostalo (OD + SSP)	1.533	3,2	33.367	18,2
IZGUBA	3.910	8,0	13.023	7,0

Ko od skupnih prihodkov odštejemo odhodke dobimo dobiček. Ta se deli obvezno na davke in prispevke. Nato oblikujemo akumulacijo, nadalje še pod ostalo izkazujejo tri vrste osebnih dohodkov in sicer osebne dohodke, ki se ne vtevajo v davčno osnovo (izkazujejo zgubaši), več izplačane osebne dohodke (v Sloveniji praviloma velja, da so te dohodki, ki so izplačani nad družbeno primernim obsegom), in manj izplačani osebni dohodki (tisti, katerih si članice niso izplačale glede na družbeni dogovor) ter skupna poraba.

V strukturi delitve dobička opazimo, da so se prispevki v strukturi zmanjšali za polovico, nominalno pa smo jih povečali za 110 odstotkov, v primerjavi s polletnimi rezultati in 859 odstotkov v primerjavi z enakim obdobjem lani.

Ustvarili smo 88.325 milijard dinarjev akumulacije ali za 35 odstotkov več kot ob polletju in 3077 odstotkov v primerjavi z enakim obdobjem lani. Lani je imela akumulacija v strukturi celotnega prihodka le 0,5 odstotni delež, v letošnjem pa 1,9 odstotka.

Edini izgubaš, ki se nam v letošnjem letu pojavlja je tozdr Kmetijstvo v Hramu Šmarje, ki je imel 13.012 milijard dinarjev izgube. Nominalno se je od polletja izguba bistveno povečala, v strukturi delitve dobička pa se je zmanjšala za približno za 12,5 odstotka.

Ekonomski oddelek

Rast osebnih dohodkov ni realna

Poprečni neto osebni dohodek v Hmežadu je ob devetmesečju znašal 5.337.637 dinarjev, kar je za 818 odstotkov več kot v enakem obdobju lani. Povečanje neto osebnega dohodka na delavca je za to obdobje, primerjalno s poprečnim neto osebnim dohodkom v lanskem letu znaša za Hmežad 634 odstotkov, medtem ko je rast življenjskih stroškov v istem obdobju 525,5 odstotkov. Iz tega lahko sklepamo, da je osebni dohodek višji za 17 odstotkov.

V primerjavi z enakim obdobjem lani so dohodki v Kmetijstvu večji za 108, v Hramu 107, v Kmetijski zadrugi Ilirska Bistrica 149, Kmetijski zadruga Drava 110, Sadjarstvo Miroslav 114, Vrtnarstvo 103, Kmetijski zadrugi Savinjska dolina 113, Kmetijski zadrugi Slovenska Bistrica 107, Celjskih mesnin 127, Jati 129, Celeji 119, Export-importu 126, Strojni Zalec 98, Minervi 114, Tajfunu 122, Goldingu 104, Agrini 131, Inženiringu 100, Hmežadu DSSS 117, Službi Pravne pomoči 101 in Interni banki 113 odstotkov.

Iz podatkov o rasti življenjskih stroškov kažejo statistični izračuni 17 odstotno realno rast osebnih dohodkov. Vendar pa je takšna primerjava nerealna, saj v pogojih izredno visoke inflacije ni možno uporabljati indeksov mehanično, ker to vodi do napačnih ugotovitev. Z mehanično uporabo indeksov je mišljena primerjava tistih indeksov rasti poprečnih osebnih dohodkov in cen, ki jih ugotovimo v istem mesecu. Torej zgoraj ugotovljena rast osebnih dohodkov temelji na domnevi, da so bili osebni do-

hodki porabljeni v istem mesecu, ko so bili zasluženi, ne pa v tistem mesecu, ko so bili izplačani.

Takšno sklepanje pa ne ustreza realnosti, kajti delavci so na primer septemski zaslužek porabili oktobra in delno celo novembra, ko je bila rast življenjskih stroškov bistveno večja od objavljene — do septembra 1989.

Ce to upoštevamo, pridemo do bistveno drugačnih podatkov, saj so se osebni dohodki zmanjšali za 4 odstotke, v primerjavi z enakim obdobjem lani. Indeks izplačanih dohodkov v devetmesečju znaša 598, medtem ko je indeks rasti življenjskih stroškov v istem obdobju 625,5. Tako je pregled po članicah naslednji: v Kmetijstvu Zalec so se osebni dohodki povečali za 87, v Hramu 82, Kmetijski zadrugi Ilirska Bistrica 142, Kmetijski zadrugi Drava 93, Sadjarstvu Miroslav 101, Vrtnarstvu 102, Kmetijski zadrugi Savinjska dolina 109, Kmetijski zadrugi Slovenska Bistrica 89, Celjskih mesnin 93, Jati 106, Celeji 98, Export-importu 97, Strojni 68, Minervi 74, Tajfunu 100, Goldingu 78, Agrini 111, Inženiringu 94, DSSS 106, Službi Pravne pomoči 88 in Interni banki 104.

Pričakovati je še nadaljnje upadanje osebnih dohodkov, saj je ponovno uvedena omejitvena zakonodaja. Bistven razlog za njeno uvedbo so bili napačno prikazani izračuni rasti OD, saj se je govorilo in pisalo o 20 in celo o 30 odstotnem povečanju realnih OD.

Darinka Frelih

Gorjupovi dnevi v Žalcu

Hmezad je bil generalni pokrovitelj

Študijski dnevi Mitje Gorjupa, ki jih je letos že dvanajstič zapored organiziralo društvo slovenskih novinarjev so bili letos od 9. do 11. novembra v Žalcu. Razpravljali so o novinarstvu in pluralizmu, o normativnih omejitvah javnega komuniciranja, in o aktualnih vprašanjih delovanja društva in oblikah organiziranja novinarjev v prihodnje. Pogovora na prvo temo, o novinarstvu in pluralizmu so se udeležili predstavniki zvez in skupin iz političnega življenja.

Gorjupove dneve pa je sprem-

ljala tudi kopica spremljevalnih prireditev. V sklop tega sodi družabni večer, oziroma sprejem predsednika RK SZDL Jožeta Smoleta in predsednika KPO SOZD Hmezad Vlada Goriška v Hmezadovi dvorani. Milan Kučan se je odzval na povabilo na pogovor o aktualnem družbenopolitičnem trenutku v Jugoslaviji.

Poleg tega so novinarjem organizirali obisk delovnih organizacij v žalski občini. V avli kulturnega doma je bila razstava fotografij članov sekcije fotorepor-

terjev Slovenije. Novinarji so se pomerili z Zlato selekcijo Nedeljskega v nogometni tekmi.

Toliko o tem dogodku, resnično na kratko, kajti vse o njem v Žalcu in o tem, da je bil Hmezad generalni pokrovitelj ste lahko že pretekli teden prebrali v dnevnem časopisu.

Vse dogodke v okviru Gorjupovih dni je spremljal naš fotoreporter Ljubo Korber.

Oba predsednika, Jože Smole in Vlado Gorišek, na sprejemu v Hmezadovi dvorani.

Jože Smole je takole zaplesal z letošnjo hmeljarsko princeso, Anico Lukman.

Ce je tema prevec utrudljiva je treba malo oddremati

Druge plat

Hmezad za boljšo obveščenost

Simpatično zveni tale, Hmezad za boljšo obveščenost, kajne. Slogan pa je na žalost veljal le tri dni in še ta je bil namenjen novinarjem na Gorjupovih dnevih v Žalcu, katerim je bil Hmezad tudi generalni pokrovitelj. Vabili smo novinarje v firme, da bi jih vendarle čimbolje seznanili o »aktualnem«¹ trenutku.

Ta plat obveščenosti za tiste od zunaj je vse pohvale vredna, čeprav vemo, da nobeno pokroviteljstvo ni zastoj. Druga pa je pesem o prisegnanju na obveščenost v lastni hiši Hmezadovi. Pred svetom namreč govorimo eno, mislimo pa na nekaj drugega. In ravno v času Gorjupovih dni, je direktor ene boljših Hmezadovih firm še zatrdil, da je povsem dovolj, če Hmeljarja preje-

majo samo vodilni delavci. Iz druge pa je prav tako vodilni delavec — računovodkinja — odpovedal naše glasilo za vse zaposlene. Verjetno pa le-ti še nikoli niso bili vprašani niti za mnenje o našem Hmeljarju, čeprav se vodilni še vedno radi skrivajo ravno za stališča svoje »baze«².

Edini argument, da je domače obveščanje predrago, nima teže. Saj smo navsezadnje izpraskali tudi denar, da bi dokazali, da je drugače. Doma pa se raje kot o velikih poslih pogovarjamo »o ceni kave«. Ste že kdaj pomislili, da je za eno poslovno kosilo za štiri osebe, možno dobiti približno dvesto Hmeljarjev. In ste še vedno prepričani, da je strošek velik?

Marjana Natek

Grames

Kmalu salon avtomobilov

Že ta mesec bodo v Gramesu, tozdu Strojne Žalec, uredili vse potrebno za salon avtomobilov v prodajalni na Slandrovem trgu. Na voljo bodo vozila iz TASS programa, v konsignaciji pa bodo prodajali avtomobile Volkswagna, Audija in Honde.

Hmezad je članica konzorcija za SSSR

Hmezad je od septembra dalje članica konzorcija za SSSR, ki deluje že tri leta v Beogradu. Ustnaovitelji le-tega pa so predvsem večji poslovni sistemi. Sovjetsko tržišče je v zadnjem času pomembno tudi za Hmezadove organizacije, predvsem Strojno Žalec, Export-import in Inženiring.

Jajca varujejo pred rakom

Iz Tokia je prišla senzacionalna vest. Japonski strokovnjaki so namreč ugotovili, da čisto navadne kokoške beljakovine delujejo proti raku. Čeprav je jajce v dosedanjih raziskavah precej neprijubljeno zaradi holesterola, se mu obetajo drugačni časi. V jajcu se nahajata dve substanci Lumflavin in Lumichrom. Te dve substanci namreč v človeškem organizmu zastavljajo širitev rakastih časi. Iz tega razloga bi se dalo sklepati, da dovolj živalskih beljakovin in tudi maščob preprečuje ali vsaj zavira to nevarno bolezen.

Seveda je pred znanstveniki Kyoto univerze še precej napornih in dolgotrajnih raziskav, čeprav se to njihovo odkritje že marsikje uporablja v praksi. Strokovnjaki so prepričani, da bodo na podlagi teh odkritij uspeli v doglednem času pomagati številnim ljudem, ki zbolijo za to nevarno in usodno boleznijo.

Pivovarji niso sprejeli ponujene cene

Letošnje dogovarjanje o ceni hmelja za jugoslovanske pivovarne še ni končano. Jugoslovanske pivovarje obremenjuje slabša prodaja piva v letošnjem letu zaradi slabše kupne moči in izredno slabega finančnega položaja. Uspešne so samo tri jugoslovanske pivovarne, vse ostalo je na pozitivni ničli. Na drugi strani pa so imeli hmeljarji izredno slabo letino, stroški proizvodnje so višji kar za osemnajstkrat prizadevanja za selektivno kreditiranje še niso obrodila sadov. Zato torej niso uspeli najti enotnega stališča.

Pivovarjem je pravzaprav previsoka vsaka cena, o kateri se je razpravljalo. Čeprav bodo nekatere poskušale z uvozom ekstrakta ali hmelja se bodo oskrbovale tudi z domačim hmeljem. Slovenski in Vojvodinski hmeljarji so v Erdeviku ponudili ceno, 220 tisoč dinarjev za kilogram in ta naj bi bila dokončna.

»Takšno je,« je dejal eden izmed razpravljalcev v Erdeviku, kadar za mizo sedita dva siromaka in nihče od njiju ne more ponuditi ničesar. AN

Vse manj inovacij

Osnova za izračun odškodnine oziroma nagrada za inovacijo je od septembra dalje povprečni osebni dohodek v republiki v preteklem mesecu. S tem je tovrstno spodbujanje inovacijske dejavnosti oz. nagrajevanje postalo nekoliko realnejše.

Inventivna dejavnost v Hmezađu ni bilo nikoli posebej razvita, v zadnjih letih pa je skorajda zamrla. Inovacijskih predlogov je iz leta v leto manj, še pred šestimi leti je prispelo v obravnavo petnajst predlogov, letos pa komaj štirje.

Nedvomno je več razlogov za takšno stanje, eden od teh je tudi, da vodilni delavci ne ustvarjajo dovolj pozitivne klime na tem področju. Vse prevečkrat prevladuje mnenje, da je izboljšava na kakšnem področju stvar delovnega mesta, namesto da bi nagrajevali čimveč pozitivnih idej.

Ali lahko pijemo cenejše mleko?

Danes pijemo ceneje, kot ga bomo pili jutri

Namesto standardne kavice so ponudili skodelico mleka, da bi si nemara laže odgovorili na vprašanje Ali lahko pijemo cenejše mleko. To pa je bila tudi naslovna tema pogovora, ki jih je v sklopu Gorjupovih dni organizirala občinska konferenca SZDL, med proizvajalci, mlekarjo in trgovino. Udeležili so se ga predstavniki Kmetijske zadruge Savinjska dolina, Kmetijstva Žalec, mlekarne Celeia in sozda Merx.

Proizvajalci mleka, ki imajo v končni ceni najmanjši delež so vrgli karte na mizo prvi. Edi Omladič, direktor Kmetijstva Žalec, je uvodoma opozoril, da kalkulacije, ki jih bo predstavil veljajo samo za celjsko območje, in da so se le teh poslužili, kar še ni izdelana kalkulacija Kmetijskega inštituta. In: Prisotni smo samo tisti, ki imamo najmanjši vpliv na prirejo in predelavo mleka. Inflacija pritiska najbolj na proizvajalca in potrošnika mleka.

PORABA JE ČEDALJE MANJŠA

Opozoril je, da ljudje porabijo čedalje manj mleka. Slovenec porabi letno komaj 190 litrov (konzum in izdelki), v drugih republikah je poraba nekoliko višja, 210 litrov na prebivalca. V razvitih evropskih deželah je le ta več kot enkrat večja in povprečen Evropejec porabi med 350 in 550 litri mleka na leto. Po njegovih besedah se je letos izrazito zmanjšala poraba mlečnih izdelkov. Zatorej še tako sposobnemu rejcu kakovost in količina, za katero so se dolga leta v kmetijstvu prizadevali, nič ne zaleže, ker ima potrošnik pač premalo denarja. »Premalo zasluži, da bi si lahko za svoje zdravje kupil toliko mleka kot ga potrebuje,« je ugotovil. Po kalkulaciji, ki so jo izdelali v Hmezađu imajo manjši proizvajalci, to je tisti, ki imajo poprčeno mlečnost 3800 litrov mleka letno, 11.379 dinarjev stroškov, družbeni sektor s poprčeno mlečnostjo 5800 litrov pa 13.616 dinarjev po litru mleka. Odkupna cena je za oba enaka, toda v končni fazi dobi družbeni sektor 9.547 dinarjev za liter, to je nekaj nad 300 dinarjev več kot zasebni. Razlika nastaja predvsem zaradi večjega dodatka pri kakovosti mleka, ki je pri zasebnikih zaradi manjše koncentracije manjša. V končni fazi imata oba, kmet in družbeni sektor izgubo, prvi 2.165 dinarjev in drugi 4.069 dinarjev po litru mleka.

Mlekarna Celeia, ki mleko dovaža, hladi, pasterizira, polni in

ponovno hladi in razvaža odda mleko trgovini po 14.602 dinarja po litru temu znesku prišteje še trgovina 10 odstotkov marže, tako da maloprodajna cena mleka znaša 13.956 dinarjev.

Razmerja med nominalnimi in realnimi vrednostmi se bistveno spreminjajo, če pri tem upoštevamo finančni tok. V pogojih plačila, ki so veljala v mesecu oktobru dobila proizvajalca od maloprodajne cene mleka le 42 odstotkov, farma pa 46 odstotkov, druga pobere za svoje delo 2,4 odstotka, mlekarja 26 odstotkov, trgovina pa 29 odstotkov.

Ali je res lahko mleko cenejše, so ugotavljali proizvajalci, mlekarji in trgovci. (Foto: Ljubo Korber)

Do takšnih razmerij pride predvsem zaradi plačilnih rokov, saj kmet oziroma proizvajalci dobijo denar zadnji. Zato, želimo, da bi vsi v tej verigi razmišljali o pocenitvi mleka.

NI VELIKIH PROIZVAJALCEV

Svojo plat problema je predstavila tudi Kmetijska zadruga Savinjska dolina, v njenem imenu je Jože Šalamun povedal naslednje: »Naša zadruga je imela lani v tržno proizvodnjo vključenih 916 kmetij s 3444 kravami. To je 70 odstotkov vseh krav, ki so lani namolzele nad osem in pol milijonov litrov mleka. Mleko zbiraemo v 66 zbiralnicah, kjer ga ohladijo in čaka na odvoz v mlekarjo. Hladilni bazeni, njihova zmogljivost je 35 tisoč litrov mleka, so dovolj veliki, da sprejmejo vse zbrano mleko. Samo en odstotek kmetij je specializiranih za prirejo mleka, te imajo nad 15 krav, kar 74 odstotkov rejcev pa je takšnih, ki oddajajo mleko od ene do štiri krave.

Povprečna mlečnost je tako okoli 3600 litrov mleka po kravi, medtem ko največji dosegaajo nad 6000 litrov.

Vzrok za višje stroške je torej v premajhni specializaciji je povedal in dodal, da ima zadruga pri vseh opravilih, ki jih z mlekom ima 7 odstotno maržo. Denarja za plačilo mleka ne zadržujejo in ga takoj nakažejo rejcem.

Andrej Čulk direktor mlekarne Celeia Arja vas je omenil, da omenjena kalkulacija oziroma razdelitev deležev velja le za konzumno mleko, medtem ko to za izdelke ne drži.

Pogoji plačil so pri mlečnih izdelkih popolnoma drugačni. »Sire je treba najprej narediti, nato zorijo in šele nato pridejo na tr-

govinske police.« Zato pa potrebuje mlekarja denar, ki si ga morajo izposojati in zanj plačujejo obresti. Osební dohodki delavcev predstavljajo samo odstotek v ceni mleka, pri izdelkih pa je to šesto odstotkov.

S tem so povlekli za besedo še Borisa Tamšeta iz Merxa, ki je povedal da vsak proizvod, ki ga prodajajo morajo pokriti stroške poslovanja in ti stroški so pri mleku deset odstotkov marže. Za prodajo mleka potrebujejo veliko denarja za ureditev hladilnih vitrin in skladišča s hladilnimi enotami. »Zatorej se ne moremo pogovarjati o skrajšanju plačilnih rokov in manjših maržah,« je povedal. Ugotovitev tega posveta o mleku je torej bila, da tisti, ki je v težavah daje podatke, kdor pa ni, bo tiho. Neprimerno bi bilo misliti, da je mleko drago, kajti s povprečnim osebnim dohodkom si lahko delavec kupi več mleka kot si ga je pred leti. Preveč pa so se podražili, ostali, tudi nujni življenjski stroški. Zatorej je na vprašanje ali lahko pijemo cenejše mleko edini odgovor: Danes pijemo cenejše, kot bomo pili jutri.

-mn

Iz pravljice o zlatem jabolku — linorez, Jerneja Stoviček, 6. r. OŠ Vuzenica.

UGANKE

*Je spretna slikarka, ki čopič vrti,
dokler vsega ne poslika, ne popusti.*

(jesen)

*Na glavi čepi, jo greje kot koklja jajček,
na sredi pa repek ima kot naš zajček.*

(kapà)

*Bela preproga, belo nebo,
okrog ledene rože, ugani kaj je to?*

(zima)

*Dober je kuhan, je dober pečen.
Prinaša pa ga vsaka jesen.*

(kostanj)

Karmen Špiljak, 6. b., Žalec

KRUH JE LETOS DRAŽJI ŽE ZA 1500 Odstotkov

Letošnje podražitve osnovnih živil, med njimi tudi kruha, nam čedalje bolj jemljejo sapo. Praviloma naj bi se živila dražila vsak mesec, ko naj bi z vsemi naraščajočimi stroški pokrili tudi mesečno inflacijo. A kot vse kaže, tudi to pravilo ne drži več. Samo kruh se je letos podražil že 12-krat.

Še lani oktobra je veljal kilogram belega kruha v trgovini 2450 dinarjev, navaden iz moke 850 pa 2020 din. Sedaj je za ta kruh potrebno odšteti že 34300 dinarjev oziroma 31 100 dinarjev. Primerjava prodajnih cen kruha oktobra lani in zdaj kaže, da so se kilogramske štruce podražile za 1400 odstotkov (bela) oziroma 1539 odstotkov (črna, navadna). Če upoštevamo, da je bila uradna enoletna inflacija po izračunih zavoda za statistiko lani september — letošnji september 1181-odstotna, ne drži

povsem pekovska trditev lovljenja inflacije.

Tudi to je res, da je bolj poskočila cena navadnega kruha, kar je po svoje tudi razumljivo, saj je zvezna vlada dolgo določala njegovo ceno in s tem skrbela za socialni mir, po čemer je tudi kruh dobil ime »socialni kruh«.

Po statističnih podatkih se je kruh letos prvič podražil 1. februarja (7,7 odstotka), 1. marca (14,6 odstotka), 10. marca (6,5 odstotka), 11. aprila (24 odstotka), 1. maja (9,8 odstotka), 1. junija (20 odstotka), 16. junija (15 odstotka), 1. julija (24 odstotka), 17. julija (44 odstotka), 11. avgusta (24,8 odstotka), 1. septembra (33 odstotka) in 25. septembra (28,9 odstotka). Verjetno pa zaradi mesečnega izdajanja časopisa nismo povsem aktualni in bomo po vsej verjetnosti zamudili kakšno podražitev.

PREBUJAJOČE SE JESENSKO JUTRO

Topli poletni dnevi se poslavljajo in prišla bo hladnejša teta jesen.

Jesen! Lep letni čas, predvsem pa bogat s svojimi zlato rumenimi sadovi, ki nam jih ponuja. Ko zjutraj ves zaspan stopim iz tople postelje, se oblečem in ko stopim na balkon, me kar strese. Jesen je prinesla s seboj hladen piš in meglo. V gozdu neprestano nekaj pada. Kostanj in želod.

Paleta jesenskih barv je lepša, kot bi jih narisal najboljši umetnik. Listje odpada z drevja in na tleh se kopiči debela preproga, ki pod nogami močno šelesti in čaka, da jo bodo ljudje pograbili.

Ljudje v hladu hitijo na polja,

Pisani vrtiljak

da bi pospravili še zadnje poljske pridelke. Jaz pa vzamem košarico in grem v gozd nabirat ajdovke, štorovke in kostanj. Tudi ajdovke imajo temne klobuke, kot da vedo da so temnejše barve toplejše. Stopim na star štor in gledam proti vasi, kjer se iz dimnikov vali gost dim. Ljudje so zakurili v peči. V daljavi zaslišim petje. Trgači v sosednjem vinogradu so veselo zapeli in bodo trte rešili teže sladkega grozdja.

V daljavi zagledam oslabele sonce, ki bi rado še zadnjič ogrelo zemljo...

Gregor Kovač, 7. a.
OŠ Griže

ŠOLA V NARAVI

V začetku letošnjega šolskega leta smo bili v šoli v naravi. Potovali smo z vlakom do Kopra, od tam naprej pa smo se peljali s kombijem do Fiese. Stanovali smo v hišicah na gričku. Šola v naravi je trajala en teden, imeli smo delovni urnik. Zjutraj smo vstali, se umili in šli k telovadbi. Nato je bil zajtrk, ko smo se na jedli, smo pospravili sobe. Po končanem delu smo šli na obalo,

kjer smo plavali in se zabavali.

Naredili smo tudi različne izlete. Šli smo v tovarno otroških igrač, ogledali smo si ladjedelnico in soline. Najbolj všeč mi je bilo v ladjedelnici, kjer smo videli zelo velike ladje, ki mi bodo ostale dolgo v spominu. V soboto, zadnji dan, smo pospravili sobe in se srečni vračali domov.

Aleš Janžovnik, 5. r., Žalec

NAŠ KRAJEVNI PRAZNIK

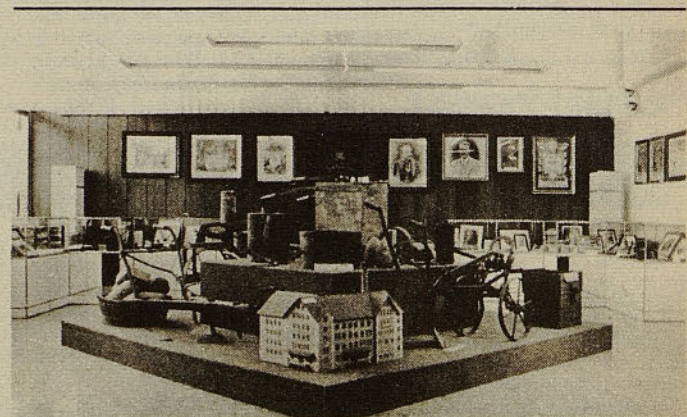
Vsako leto praznujemo krajani Ponikve svoj krajevni praznik. Praznujemo ga 30. julija, ko so iz naših vasi odpeljali okrog štiri-deset vaščanov v celjske zapore. Od tod so nekatere odpeljali v taborišča, od koder se jih je malo vrnilo.

Vsako leto ob našem prazniku proslavimo tudi delovne zmage. Letos smo predali namenu kar tri odseke krajevnih cest v skupni dolžini 4 km. Naši starši so morali prispevati veliko denarja in opraviti mnogo prostovoljne

ga dela. Pri delu smo pomagali tudi mi mladi.

Meni bo letošnji praznik ostal še posebej v spominu, ker je tudi naša cesta dobila črno prevleko. Praznovanje je bilo letos v Podkrajju in to na našem dvorišču. Zbralo se je veliko ljudi iz naše krajeve skupnosti in tudi od drugod. Na proslavi smo sodelovali tudi mi pionirji. Obudili smo spomin na težke čase med vojno in proslavili delovne zmage.

SLAVKO VERDEV, 4. RAZRED,
OSNOVNA ŠOLA PONIKVA

HMEJLJARSKI MUZEJ. V pritličju Hmezadovega Export-importa je že tri mesece odprt hmeljarski muzej, ki ga je ta organizacija prevzela od občinske kulturne skupnosti. Muzej si je možno ogledati vsak delavnik, za večje in organizirane skupine pa želijo, da se pred obiskom najavijo.

(Foto: Ljubo Korber)

ZAPISALO SE JE ...

Kaj prinaša reorganizacijska ihta?

Gospodarstvo se mora zopet prilagoditi črki zakona. Kakor je enkrat ena ena, bodo imeli v prvi fazi največ dela pravniki, največ bo »kanilo« raznim svetovalcem za organizacijo. V drugi pa so pred podjetjem na vrsti še vsi, ki bodo morali izdelati gore štamplik, nove table, nove glave na dopisnem papirju ... Vse to bo moralo plačati gospodarstvo, toda če bo potem resnično bolje, še nihče ne zagotavlja »zaprimejdunej«.

Ni po deležih!

Pogodbo o ustanovitvi »novega« računalniškega centra je podpisalo vseh deset ustanoviteljev, pardon, delničarjev. Kot se ob takšnih priložnostih spodobi, so temu dogodku tudi nazdravili. Novi delničarji so spraševali, ali je to tudi po deležih. Novi manager, ki mu je pogodba o ustanovitvi pila kri, pa je odgovoril, da za takšne slovesnosti deleži ne veljajo.

Za dolgoletne zasluge

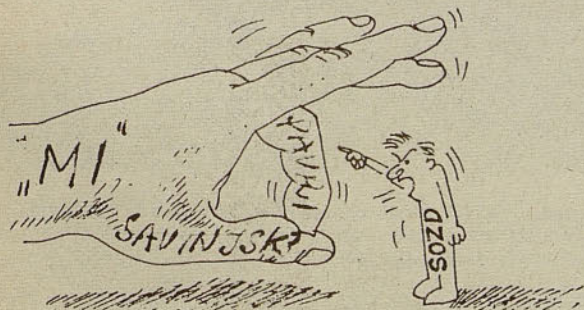
Veliko jih je že dobilo kakšno priznanje za dolgoletne zasluge, dolgotrajno delo ali nekaj podobnega! Saj ni čudno, da nas čas prehiteva, ko vse merimo z dolgimi leti.

Škarje in platno

Naš bivši podpredsednik, sedaj svobodni kmet, ugotavlja, da je šel razvoj hmeljarstva v zadnjih letih rakovo pot. Res čudno, da tega ni ugotovil pred dobrim letom, ko je bil še na svojem delovnem mestu. Imel je še škarje in platno in tako bi lahko še marsikaj postoril, nemara je bila to tudi njegova dolžnost. Sedaj, ko pliha v drugi rog, pa ga nihče niti ne vpraša, če je škarje sploh kdaj uporabil.

Ni zastoj

V zadnjem času Zadruga zveza na republiko deli nasvete in soli pamet kmetom, kako naj se oziroma kako naj se ne organizirajo. Kdor misli, da to počne zastoj, se krepko moti in savinjska zadruga je za njihove usluge dala toliko kot za skupne službe Hmeza.

— Trenutek, prosim, saj še ni 31. december 1989 ...

PRODAJAMO

Cene koruze

V Vojvodini je cena koruze po odbitku vlage 2400 dinarjev, kar ne pokrije niti cene semen in zaščite. Kljub tej ceni gneča pri odkupu ni pretirana, saj so silosi še polni pšenice, ker mlinsko predelovalna industrija nima denarja zanjo. Na drugi strani so v deželo prišle velike količine uvožene koruze. Tržna cena se med dobavitelji silno razlikuje, v trgovinah jo je bilo oktobra kupiti tudi po 8000 dinarjev, neposredno iz Vojvodine pa po 4600 dinarjev.

Teoretično 200 tisoč raziskovalcev

Petindevetdeset odstotkov raziskav in razvoja je bilo lani narajenih v enajstih najbolj razvitih državah sveta, ki imajo okoli 700 milijonov prebivalcev. Na nerazviti svet in več kot štiri milijarde ljudi odpade le pet odstotkov raziskav. V bistvu le peščica ljudi razpolaga z vsemi znanstvenimi odkritji in se še večja razlika med razvitim in nerazvitim svetom. Koliko imajo v teh razvitih deželah znanstvenikov, sicer ne vemo, razmerje pa je približno takšno, da bi morali imeti v Sloveniji kar 200 tisoč raziskovalcev glede na število administrativnih delavcev.

Če je verjeti nekaterim razlagam, smo hudo odvisni od tujega znanja in kar štiri delavčeve plače gredo v tujino zaradi zaspanih možganov. V tem primeru le ne zaslužimo tako slabo, le preveč nam odštejejo za nakup licenc, beg možganov in tako dalje.

Do kdaj izvoz telic?

Denimo, da deset klavnic tedensko izvozi po sto mladih telic v eno od razvitih držav. Konec leta je to število že okoli 50 tisoč in še to najboljših živali. Na ta način se čreda zmanjšuje in reprodukcijska sposobnost je vse manjša. Nekateri so prepričani, da se to v nobenem normalnem sistemu ne bi zgodilo.

**TAKO,
KOT SMO
KUPILI**

SMEH JE POL ZDRAVJA

Letos bo huda zima

Konec poletja so se Indijanci poznane plemena obrnili na glavnega vrača z vprašanjem, kaj jim lahko prinese naslednja zima. Vrač je dolgo tuhtal in po končanih obredih zaključil, da bo naslednja zima zelo huda. Indijanci so pričeli sekati drva in pripravili velike zaloge. Vrača je pričelo skrbeti, kaj če mu bogovi niso bili naklonjeni, in kaj bodo njegove duše počele z velikimi skladownicami drv v primeru slabe zime. Lahko ga celo naženejo. Odločil se je poklicati zvezno vremensko institucijo in jo pobarati o tem, kaj znanost napoveduje za naslednjo zimo. Dobil je sledeč odgovor:

»Pričakujemo zelo hudo zimo, kajti Indijanci že tri mesece neprenehoma sekajo drva.«

x

Karavana gre v napačno smer

»Psi lajajo, karavana gre naprej,« je znan arabski pregovor. »Psi ne lajajo zato, da bi zaustavili karavano, želijo ji samo povedati, da gre v napačno smer,« bi dodal arabski lajajoči pes Fatih (kakršnekoli asociacije, obdržite, prosimo, za interno uporabo).

x

»Da ima moja žena vedno zadnjo besedo, me sploh ne moti. Moti me pa tistih nekaj tisoč pred njo.«

x

Dva dni je trajalo veliko slavlje v občini Bogatič v Mačvi, ko jim je po dolgih peripetijah in dokazovanjih uspelo dobiti status nerazvite občine. Kako dolgo bi trajalo slavlje, če bi uspelo sosednji občini Sirotič po vseh peripetijah in dokazovanjih doseči status razvite občine, lahko le uganemo.

Manj kot dolar

Jugoslovanski delavec zasluži manj kot dolar na uro in s tem smo se prebili v sam vrh držav najslabše plačane delovne sile na svetu. Za isto delo pa dobi njihov švicarski kolega 15, japonski 8, ameriški 7 dolarjev, ti pa vrh vsega ne poznajo niti pravilnikov o nagrajevanju.

SOZD HMEZAD ŽALEC

Komisija za odlikovanja in priznanja SOZD Hmezad Žalec razpisuje na podlagi 17. člena pravilnika o podeljevanju priznanj SOZD Hmezad

razpisuje

natečaj za zbiranje predlogov za podelitev priznanj SOZD Hmezad za leto 1989.

Komisija za odlikovanja in priznanja razpisuje pogoje in rok za dajanje predlogov za podelitev priznanj za leto 1989.

Priznanja so:

1. **PLAKETA SOZD HMEZAD** — zlata, srebrna in bronasta. Plaketa se podeljuje za dosežene uspehe in rezultate, s katerimi se povečuje ugled SOZD, DO ali TOZD, in sicer:
  - za večletno trajnejše in uspešno delo oz. sodelovanje,
  - za združevanje sredstev za naložbe, ki so skupnega pomena oz. za prizadevanja pri izgradnji posameznih novih objektov in kapacitet,
  - posameznim delavcem, združenim kmetom in združenim obrtnikom za izredno uspešno, večletno delo in sodelovanje, ki je dalo vidne rezultate.
  - skupini delavcev, združenih kmetov in združenim kmetov in združenih obrtnikov za uspešno večletno delo in sodelovanje, ki je dalo vidne rezultate.

2. PRIZNANJE SOZD HMEZAD

Priznanje SOZD Hmezad se podeljuje za večletno uspešno delo oz. poslovno sodelovanje, in sicer:

- DO in TOZD za večletno uspešno delo in sodelovanje,
- posameznim delavcem, združenim kmetom in združenim obrtnikom oz. skupinam le-teh, ki so s svojim prizadevanjem in delom pripomogli, da je njihova organizacija dosegla nadpovprečne poslovne uspehe oz. razširitev proizvodnje,
- delavcem, ki so svojim inovacijskim predlogom, ki je bil sprejet in uporabljen v DO, prispevali k uspešnejšemu in ekonomičnejšemu poslovanju,
- delavcem, združenim kmetom in združenim obrtnikom, ki so več let aktivno in uspešno delovali v samoupravnih organih in družbeno političnih organizacijah v DO ali SOZD ali kot delegati SOZD v družbeno političnih skupnostih ali samoupravnih interesnih skupnostih.

3. POSEBNO PRIZNANJE — KIPEC HMELJARJA

Kipec hmeljarja, največ dva, se podelujeta za izjemne dosežke na področju gospodarjenja, in sicer:

- delavcem, delovnim organizacijam in drugim organizacijam.

2.

Za priznanje SOZD so lahko predlagani: delavec, združen kmet, obrtnik, DO, TOZD, druga organizacija ali skupnost, skupina delavcev, skupina združenih kmetov ali skupina združenih obrtnikov in družbene organizacije ter društva.

3.

Podelitev priznanja SOZD lahko predlagajo delovni ljudje, DO, družbeno politične organizacije, samoupravni organi in drugi v okviru SOZD Hmezad. Predlog za podelitev priznanja SOZD lahko oblikuje tudi komisija za odlikovanja in priznanja SOZD Hmezad.

4.

V predlogu za podelitev priznanja SOZD mora predlagatelj navesti dela in dejanja, ki zaslužijo splošno, širše priznanje. Pri tem je mišljeno predvsem:

- večletno in vidno delo,
- izredna, posamezna koristna dela, delovni in drugi veliki uspehi.

5.

Predloge za podelitev priznanja SOZD Hmezad sprejema kadrovski oddelek Hmezada do 20. novembra 1989.

6.

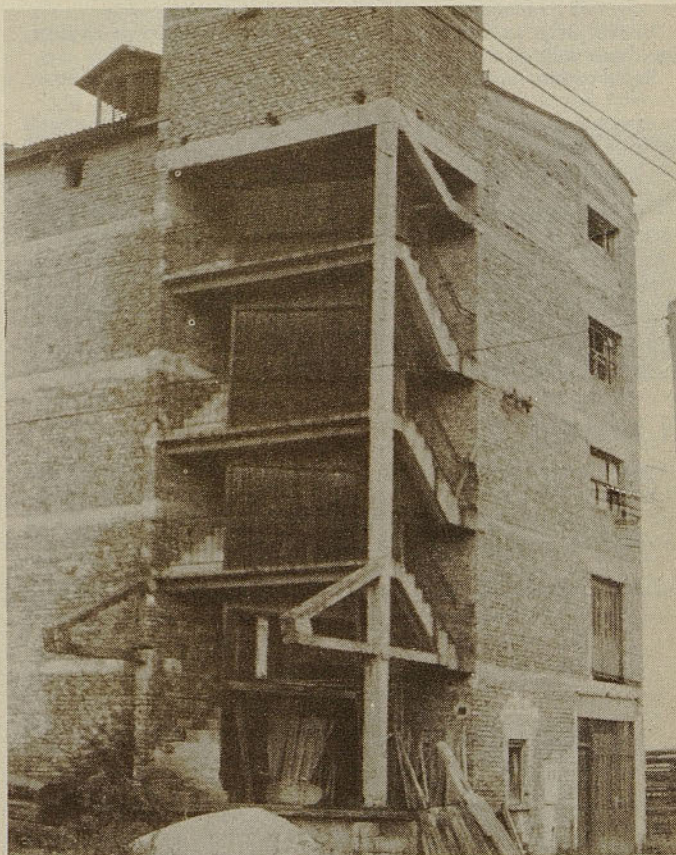
Priznanja bodo podeljena na slavnostni seji delavskega sveta Hmezada.

Predsednik komisije za odlikovanja in priznanja:
Zvonko Novak

Zelje kisa na njivah

Takšnihle prizorov je sredi novembra v Savinjski dolini še mnogo. Vsega zelja kmetje niso mogli prodati zadrugi, kajti če trga ni pač pogodba menda ni obvezujoča. Tole zelje se bo zato »skisalo« kar na njivah. Pritožujejo pa se tudi tisti srečneži, ki so zelje prodali, saj so dobili za kilogram 1500 dinarjev, kilogram skisanega zelja pa stane nič več in nič manj kot 30.000 dinarjev.

Tudi tole spada v »zadružno lastnino«, ki naj bi kmalu dobila lastnike z imenom in priimkom. Vprašanje je le kdo bo iskal svoje deleže v propadajočih pomnikih slovenskega hmeljarstva.

NOVO

Uslužnostni razrez hlodovine

Nova družba z omejeno odgovornostjo (bivši Lik Savinja) opravlja uslužnostni razrez hlodovine za vse fizične in pravne osebe. Vse informacije dobite na telefonski številki 701-113 ali 701-223.

RAZPIS LETOVANJA V ATOMSKI VASI

1. Letovanje v Atomski vasi je v tedenskih izmenah, in sicer od petka do petka. Izmena se prične vsak petek ob 10. uri in se konča naslednji petek ob isti uri.

2. Pravico do letovanja imajo: združeni kmetje z družinskimi člani, delavci, ki združujejo delo v KZ, in upokojenci KZ.

3. Cena letovanja za mesec januar bo znana najkasneje do 15. decembra in se mesečno dviguje s stopnjo rasti cen na drobno.

4. Kopanje in pranje perila plača koristnik ob odhodu v recepciji hotela, uporabo apartmaja v blagajni Kmetijske zadruge v Žalcu, Žalskega tabora 1, pred odhodom ob dvigu napotnice.

5. Rok za prijavo je 8. december 1989. Prijavnice dvignete na vaši TZO ali v tajništvu KZ v Žalcu. Izpolnjeno prijavnico oddate v pisarno sekretarja, soba št. 8.

6. Obvestila o rezervaciji in času letovanja bodo izdana do 22. decembra 1989.

7. Odpovedni rok za letovanje je 8 dni po prejemu ob-

vestila o letovanju.

8. Izvršilni odbor sindikata bo izbral med prijavljenimi kandidati po kriterijih pravilnika o koriščenju počitniških kapacitet v KZ.

9. Prvi termin po tem razpisu se začne v petek, 5. januarja, zadnji pa se zaključí v petek, 27. aprila 1990.

10. Če bi po zaključenem razpisu ostali prazni termini, lahko sekretar odobri letovanje tujemu koristniku, vendar ob plačilu polne cene, to je tiste, ki jo upravljalec zaračuna zadrugi.

11. Zamujenih prijav izvršni odbor ne bo upošteval, zato pohitite s prijavi.

12. Posebni ugodnosti, ki jih imamo, ker smo sovlagatelji v objekt in bazen, sta:

— da plačamo vstopnico za kopanje le 40 % redne cen in velja le-ta za dvakratno kopanje v bazenu

— da imamo 20 % popusta pri ceni zdravstvenih storitev, ki si jih lahko izberemo po potrebi.

Predsednik IO OO sindikata:
Ivan Stepišnik

Pretekli teden, točneje 7. novembra, je deset Hmezdovih članic slavno podpisalo pogodbo o ustanovitvi Računalniškega centra, kot družbe z omejeno odgovornostjo.

OGLASI

Prodajam dobro ohranjen obiralni stroj ALAJS št. 3. Jože Vedenik, Dolenja vas 30, Prebold, tel. 723-402.

Prodajam obiralni stroj ALAJS št. 2, dva ventilatorja. Franc Rupnik, Vrbje 46, Žalec.

Prodajam dobro ohranjeno opremo za dnevno sobo. Kličite na telefonsko številko 711-042, po 19. uri.

V spomin

FRANCU VERSTOVŠKU

Odšel si kot vedno nasmejan.

In nihče ni slutil, da je bil to tvoj zadnji dan.

Šaljiv in blag kot takrat

ko pred 26 leti si prišel na Kombinat.

Živel si z njim.

Bili so težki časi, zato si razumel

delavko na njivi, njen boj za kruh,

kmeta, ki za skromen zaslužek je trpel.

Pomagal si in želel,

da vsem bi bilo bolje.

Da rodilo bi to tvoje veliko polje,

za njega del srca si del.

Milena Cencelj

V atomski vasi

Apartma za delavce in kmete KZ Savinjska dolina

Prav gotovo ste seznanjeni, da razpolagamo z apartmajem v Atomski vasi v Podčetrtku. To je novo, čudovito urejeno naselje v neposredni bližini hotela Zdravilišče Atomske toplice. Naselje šteje 23 novih objektov, v katerih je 136 apartmajev s 500 posteljami. Posebno lep je trg tega naselja. Tlakovan z rdečimi tlakovci, krasi ga fontana, ob njem je restavracija in trgovina z vsemi artikli, ki jih človek potrebuje na dopustu. Naselje je parkovno urejeno in izredno čisto. Med tem naseljem in hotelom je v teku gradnja najudobnejšega bazena po zahodnoevropskem sistemu, ki bo lahko zadovoljil tudi najzahtevnejšega gosta. Dokončan bo spomladi 1990, dotlej pa je tudi za goste Atomske vasi na razpolago bazen v hotelu in v toplejših dneh odprt bazen v kampu.

Naš apartma meri 43,10 kvadratnih metrov in ima 5 ležišč. Vsi prostori so kompletno opremljeni, kuhinja tudi s hladilnikom in posodo, tako da si gostje lahko pripravijo hrano sami, lahko pa se abonirajo v hotelu.

Pavlina Glušič

POSLOVILI SMO SE OD KMETOV

ANTONIJE VINDER — Kralove Tonike iz Roj, rojene 1902. leta.

PETRA DIVJAKA — Brunškovega Petra iz Doberteše vasi, roj 1906. leta.

IVANE ČETINA — Tržanove Ivanke iz Doberteše vasi, roj. 1901. leta.

Še zelo mladi so prevzeli na svoja ramena bremena kmečkega življenja. Bili so gospodarji manjših kmetij, na katerih so kljub težkim povojnim časom vztrajali. Dolga leta so bili člani zadruge in tržni proizvajalci.

Zdravo kmečko življenje je prav gotovo pripomoglo, da so dočakali tako spoštljiva leta.

TZO Šempeter

70/1989

1119991147, 11

COBISS

Direktor 714-173
Telex 33836 GRAMES Vu
Železniška postaja Žalec
Fax: 714-498

Tufko

Je povsem naraven, ne vsebuje nobenih umetnih ali kemijskih dodatkov in je zato higijensko in zdravstveno neoporečen material.

Sestoji iz vulkanske kamnine, ki je nastala pred več kot 30 milijoni let. Iz globine vulkanskega žrela je prišel drobnozrnati pepel, iz katerega je pod posebnimi pogoji in po dolgotrajnih procesih nastala kamnina imenovana zeolitni tuf. Material je ustrezno predelan in osušen, tako da ga lahko uporabljamo v različne namene.

MAČJA
STELJA

Tufko

Tu